

Európska únia
Európsky sociálny fond

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť/
Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

METODIKA TVORBY

ŠKOLSKÝCH VZDELÁVACÍCH PROGRAMOV

PRE GYMNÁZIÁ

Štátny inštitút odborného vzdelávania, Bellova 54/A, 837 63 Bratislava
Tel.: 00421 2 54 77 67 74, www.siov.sk, siov@siov.sk

Bratislava 2011

Názov: Metodika tvorby školských vzdelávacích programov pre gymnáziá

Recenzia: Doc. RNDr. Zbyněk Kubáček, CSc.

Vydal: Štátny inštitút odborného vzdelávania

Zostavenie diela
koordinovali: RNDr. Mária Siváková, PhD.

Z podkladov
odborných zamestnancov: PhDr. Samuel Jovankovič, PhDr. Darina Gogolová, PhDr. Zdenka Janasová,
PaedDr. Monika Reiterová, Mgr. Peter Kelecsényi

Odborná spolupráca: RNDr. Mária Nogová, PhD.

Rok vydania: 2011

Vytlačil: 68 s. r. o.
Sídlo: Mateja Bela 6, 811 06 Bratislava

Neprešlo jazykovou úpravou.

Metodika tvorby školských vzdelávacích programov pre gymnáziá sa vydáva ako školiaci materiál pre pedagogických zamestnancov kontinuálneho, aktualizácného vzdelávania podľa zákona NR SR č. 317/2009 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktoré sa zabezpečuje prostredníctvom národného projektu:
„Vzdelávanie učiteľov v súvislosti s tvorbou školských vzdelávacích programov“, cieľ Konvergencia, Kód ITMS projektu: 26110130085
„Vzdelávanie učiteľov v súvislosti s tvorbou školských vzdelávacích programov“, cieľ RKaZ, Kód ITMS projektu: 26140130015
v rámci plnenia aktivity č. 2.1 Príprava, aktualizácia a vyhodnotenie vzdelávacieho programu (kurzy)

OBSAH

ÚVOD	7
1. VZDELÁVACIE PROGRAMY	11
1.1 Čím sa to začalo	11
1.2 Princípy Štátneho vzdelávacieho programu	11
2. FUNKCIA ŠKVP	13
3. SYSTÉMOVÝ PRÍSTUP K TVORBE ŠKVP	15
3.1 Vzdelávací program – Kurikulum	15
3.2 Kompetencia	16
4. VÝCHODISKOVÉ ETAPY TVORBY ŠKVP	19
4.1 Význam vzdelávania	19
4.2 Prečo pracovať spoločne?	23
4.3 Vnútoraná motivácia učiteľov a žiakov	25
4.4 Pracovný tím	27
4.5 Analýza práce školy	33
5. TVORBA JEDNOTLIVÝCH ČASTÍ ŠKVP	35
5.1 Prípravná fáza tvorby ŠkVP	36
5.2 Titulný list ŠkVP	37
5.3 Ciele vzdelávania a ciele školy	38
5.4 Vlastné zameranie školy	43
5.5 Profil absolventa	44
5.6 Charakteristika absolventa	46
5.7 Kompetencie absolventa	46
5.8 Popis ŠkVP	53
5.9 Organizácia výučby	54
5.10 Obsah vzdelávania	55
5.10.1 Vzdelávacie oblasti	56
5.10.2 Prierezové témy	58
5.11 Učebný plán	59
5.11.1 Disponibilné hodiny	60
5.11.2 Voliteľné predmety	60
5.12 Učebné osnovy	62
5.13 Vzdelávacie výstupy	65
5.14 Tematický výchovno-vzdelávací plán	70
5.15 Scenár vyučovacej hodiny	74
5.16 Učebné zdroje	77
5.17 Hodnotenie žiakov	78
5.17.1 Kritériá hodnotenia	82
5.17.2 Žiacke portfólio	83
6. VZDELÁVANIE ŽIAKOV SO ŠPECIÁLNYMI POTREBAMI	87
6.1 Vzdelávanie žiakov so zdravotným znevýhodnením	87
6.2 Vzdelávanie žiakov zo sociálne nevyhovujúceho prostredia	87
6.3 Vzdelávanie nadaných detí	88

7. VNÚTORNÝ SYSTÉM KONTROLY A HODNOTENIA ŠKOLY	89
7.1 Metódy a prostriedky hodnotenia	89
7.2 Hodnotenie zamestnancov	90
7.3 Hodnotenie školy	91
7.4 Autoevalvácia školy	92
8. KONTINUÁLNE VZDELÁVANIE PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV	97
ZÁVER	99

ÚVOD

PREČO ČÍTAŤ TÚTO METODIKU? MOŽNO VAŠA PRVÁ REAKCIA BUDE, NA ČO TO BUDEM ČÍTAŤ, VEĎ UŽ TO MÁME HOTOVÉ.

Táto metodika nie je len o tom, ako urobiť školský vzdelávací program. Je skôr o zamyslení sa nad vylepšovaním školského vzdelávacieho programu a nad zamyslením sa nad svojim učením alebo učením sa žiakov, ale aj prostredím, v ktorom sa vyučovanie uskutočňuje, tímovej práci učiteľov a možnosťami zmeny školy na učiacu sa školu.

Metodika je aj o zamyslení sa, prečo uviesť do vzdelávania niečo nové, zaujať žiakov novým prístupom ku vzdelávaniu. A čo je dôležité, táto metodika je možno aj o tom, ako by sa mohol nový prístup včleniť do našej kultúry a mal schopnosť prežiť.

Prečo sa zamyslieť nad novým prístupom ku vzdelávaniu?

Nielen preto, že vo viacerých štátoch sa rozbehla reforma vzdelávania, prípadne je to politická objednávka, ale aj preto, že je to príležitosť rozvíjať svoje schopnosti učiteľa a možnosť učiť iným spôsobom a viesť žiakov k jeho celoživotnému učeniu sa.

A o kom táto metodika tvorby školského vzdelávacieho programu predovšetkým bude?

O žiakoch

Takže to sme my - žiaci gymnázia

Žiaci, ktorí ešte len nastúpili do gymnázia s osemročným štúdiom a odrazu sme prešli od malých žiakov k „velkáčom“, a tak sme trochu namyslení, že sme dôležití, ale aj sa trochu bojíme, čo nás čaká.

Sme tu my, žiaci, ktorí už sme vo vyššom stupni osemročného gymnázia, alebo sme začali chodiť do štvorročného gymnázia a už sa nebojíme.

No a nakoniec sme tu my, žiaci posledného ročníka – budúci maturanti „páni tejto školy“. „Kto je viac ako my, maturanti?“

Milí učitelia, skúste odpovedať na naše otázky:

- Viete, ako sa my, žiaci, učíme a či nás baví učiť sa všetky predmety?
- Či sa tešíme do školy a prečo sa tešíme, alebo netešíme?
- Máme chuť povedať niekomu, čo sme sa nové v škole dozvedeli?
- Viete o čo máme záujem?
- V čom by sme chceli byť dobrí, výnimoční, čo chceme v živote dosiahnuť?
- Či chceme mať veľa zážitkov a tešiť sa z umeleckých diel?

Čo si učitelia myslia o žiakoch?

Akí sú dnešní žiaci?

Pozrime sa na dnešných žiakov ako učitelia, rodičia alebo ako nezávislí pozorovatelia.

My, učitelia alebo rodičia, vás neustále vidíme pri počítači, otvoríte si Facebook, ICQ. K tomu si dáte na uši slúchadlá a pripojíte si MP3. Prostredníctvom Facebooku komunikujete s ostatnými na celom svete. Na svojom Facebooku si vytvárate skupiny kamarátov.

Táto generácia mladých ľudí sa učí inak ako my a používa iný jazyk. Má rozvinuté iné zručnosti – pracuje s hypertextom, sťahuje hudbu, dostane sa do knižnice vo svojom laptope, posieľa sms, mms a pod. Ich prirodzeným prostredím je svet počítačov, internetu, CD, DVD, MP3, počítačových hier, mobilných telefónov a pod. Aj ich jazyk je iný.

Ale na druhej strane je skupina žiakov, ktorá nemá prístup doma k počítačom, a preto rozdiely medzi týmito dvoma skupinami žiakov sú veľké a vo vyučovaní treba mať tieto rozdiely na zreteli. O to ťažšia je práca v súčasnej škole.

Tak kde je chyba?

Niekde určite je, každý by mal určiť svoje dôvody, prečo to tak je. Na jednej strane obava opustiť tradičné, zaužívané, na druhej strane túžba niečo zmeniť, ale nevieme ako a nevieme, či neurobíme viac chýb.

Skúsme sa zamyslieť, čo by sa dalo zmeniť. Možno nie je potrebné naučiť všetkých žiakov všetko, čo my vieme, možno nie je potrebné byť otrokom učebníc, ktoré učiteľovi/ke určujú postupnosť učiva, potom sa stresuje, že nemôže dať žiakom urobiť zaujímavý projekt, lebo z učebnice musí prebrať ešte veľa učiva. Možno nie je potrebné, aby učiteľ na každej hodine skúšal/a ústne a svoju otázku položil/a: „Tak čo si sa na dnes naučil/a?“ A kým sa žiak alebo žiačka dostane k podstate veci, prejde polovica hodiny.

Možno stačí zapojiť žiakov do aktívnej práce, aby objavovali, pýtali sa, boli zvedaví a chceli stále viac a viac vedieť a prežívať.

Určite máte ešte veľa vlastných skúseností, v čom by ste tento obraz školy doplnili a cítite, že je potrebné s tým niečo urobiť. Nikto nám nedá recept na to, ako to zmeniť. Musíme sa my sami pozrieť na našu prácu, kde robíme chyby a ako vylepšiť svoju prácu, aby nás, učiteľov, učiteľky, bavilo učiť a žiakov učiť sa.

Ale už sme začali. Napríklad, ak sa zhodneme, že nie je potrebné naučiť všetkých žiakov všetko, tak je prvoradou úlohou vybrať to, čo sa majú všetci žiaci a žiačky naučiť. A to bude povinné jadro. Výber základného učiva je veľmi zložitý a málokto chce zobrať zodpovednosť za výber základného učiva. Veď kto si dovoľí povedať, čo by sa žiaci mali učiť, čo budú potrebovať v živote? Musíme si uvedomiť, že my vzdelávame žiakov, ktorí sa dostanú zo základnej školy po deviatich rokoch a zo strednej školy po trinástich rokoch, to znamená, ak žiak alebo žiačka dnes chodí do 1. triedy osemročného gymnázia, tak zo strednej školy vyjde okolo roku 2019. Trúfne si preto niekto povedať, čo má byť základné učivo v dnešnej škole, aby ho využili žiaci v roku 2020? Preto spracovanie obsahu vzdelávania by malo byť v rukách odborníkov, ktorí sú dobrí v oblasti projektovania a venujú sa vývoju kurikula. Ale nemusíme

učiť len pre budúcnosť, aby sa uplatnili na trhu práce, učme ich aj pre súčasný život, pre objavovanie, hľadanie a nachádzanie odpovedí, pre život dnes s kamarátmi a zajtra s láskami, učme ich tešiť sa z pekných vecí, ktoré ich obklopujú, z prežívania radosti, keď sa im podarí niečo vytvoriť, nakresliť alebo dať gól.

Takže...

V čom sme doteraz robili chybu?

Možno ste chybu nerobili, ale...

1. Máme dobré vedomosti, máme však problémy s úlohami založenými na tvorivosti a samostatnom myslení.
2. Ako učitelia si stanovujete výučbové ciele výlučne v rovine prebratého učiva, a zabúdate alebo nestíhate rozvíjať aj naše zručnosti a postoje alebo aj potreby praktického života. Radi tvoríme, objavujeme, pozorujeme, projektujeme, riešime problémové úlohy. Mnohopoznatkov, ktoré sa učíme, sa nám zdá nevyužitelných. A to, čo si myslíme, že potrebujeme, sa v škole neučíme.
3. Vyučovanie prebieha frontálne, čo znamená, že bývame dosť pasívni. Učitelia sa často uspokojia s tým, že dávajú otázky a sami si na ne odpovedajú. A niekedy by stačilo len dať nám zaujímavú úlohu, v ktorej by sme mohli byť aktívni. Vieme, že by sme síce veľa tvorili a často by sa nám aj nedarilo a potrebovali by sme pomoc. A učitelia nie sú zvyknutí poskytovať individuálnu starostlivosť nám, jednotlivým žiakom, majú pocit, že nemajú dostatok času a tak nemajú čas rozvíjať našu motiváciu.
4. Taktiež aj spôsob hodnotenia sa nám nezdá správny. Dosť nás ubíja a znechucuje a pritom by sme boli radi ocenení. Najviac nás povzbudí, ak sme ocenení hneď po dobrom výkone. Máme radi aj ťažké úlohy a vážime si, ak je náš úspech ocenený.
5. Stále prevažuje stereotypný štýl výučby s dominantným postavením učiteľa. Učiteľ/ka sa väčšinou postaví pred nás a odprednáša učivo, ktoré je v učebnici, a potom vyžaduje jeho úplnú znalosť. Nemáme si kedy rozvíjať komunikačné schopnosti a zručnosti a máme málo priestoru na tvorenie.
6. Bojíme sa urobiť chybu, že nás učiteľ/a hneď za ňu oznámkuje päťkou.
7. Učíme sa tak, aby bol spokojný/á učiteľ/ka, vyučovanie je zamerané na nerobenie chýb.
8. Neradi chodíme do školy, a pritom sa hovorí, že je treba sa celoživotne vzdelávať.
9. Učitelia nie sú jednotní, nepracujú ako tím. V mnohých požiadavkách nie sú jednotní. Na jednotlivých predmetoch nám často hovoria to isté a ani o tom navzájom nevedia. Taktiež pokyny a požiadavky na nás má každý iné.
10. Hodnotenie v škole je vždy až na konci, sumatívne, klasifikovanie známami je aj v predmetoch, ktoré by mali rozvíjať našu tvorivosť.
11. Často sa stáva, že dostaneme zlú známku za to, že vyrušujeme alebo nemáme domácu úlohu, známkovanie je z dôvodu udržiavania si disciplíny v triede.
12. Profesijná pozornosť učiteľov je zameraná len na obsah a nie na cieľ.

Zhrnuté:

„Učiteľ vytyčuje ciele a žiak na tieto ciele reaguje. Učiteľ pozná odpoveď a žiak sa k tejto odpovedi dopracováva. Či uspeli, o tom sa žiaci dozvedajú tak, že im to učiteľ povie. Do desiatich rokov veku už všetky deti vedia, čo je treba k tomu, aby v škole prospievali. A ako urobiť učiteľovi radosť - je to poznanie, ktoré si potom nesú celým svojím pracovným životom, prebiehajúcim v znamení prinášania potešenia šéfom ...“ (Deming, in Senge, P.M. (2009, str.13)

...ale ved' to neplatí o všetkých

Už niekoľko rokov sú školy, ktoré sa snažili zmeniť prístup k žiakom, vzdelávaniu. Školy sa snažili o nový spôsob vyučovania, avšak nie komplexne, ale len v niektorých oblastiach. Doterajšia prax ukázala, že ojedinelé inovačné aktivity škôl a učiteľov sú nepostačujúce na celonárodné zvýšenie úrovne vzdelávania a vzdelanosti a že tieto a ďalšie parciálne zmeny v školstve nepriniesli očakávané zlepšenie výsledkov výchovy a vzdelávania, ani vzťahu žiakov ku škole a k učebnej činnosti.

VZDELÁVACIE PROGRAMY NOVÉ KURIKULÁRNE DOKUMENTY NA NAŠICH ŠKOLÁCH

1

1.1 ČÍM SA TO ZAČALO?

Čím sa zmena začala?

Vláda Slovenskej republiky (ďalej len „SR“) schválila v júni 2007 koncepciu dvojúrovňového modelu tvorby vzdelávacích programov. Dvojúrovňový model znamená, že kurikulárne dokumenty sú tvorené na dvoch úrovniach - **štátnej (tvorí ministerstvo školstva) a školskej (tvoria školy)**. Strategickým cieľom tvorby dvojúrovňového modelu je umožniť flexibilnejšiu profiláciu absolventov podľa potrieb štátu, regionálneho trhu práce, podmienok školy, vývoja študijných a učebných odborov, schopností a záujmov žiakov. Cieľom je zabezpečiť, aby sa všetkým žiakom poskytlo porovnateľné vzdelanie zodpovedajúce potrebám ich osobného, občianskeho a pracovného života.

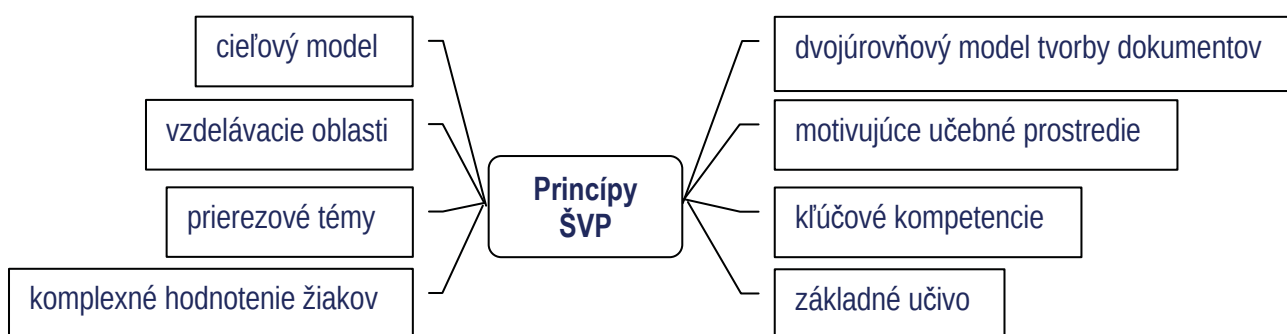

Čo je to dvojúrovňový model vzdelávania?

Štátny vzdelávací program a školský vzdelávací program

Štátny vzdelávací program (ďalej len „ŠVP“) predstavuje **1. stupeň programového systému** vytvorený na celoštátnej úrovni. Predstavuje najvyšší a najvšeobecnejší pedagogický - kurikulárny dokument. Je daný štátom a obsahuje najmä ciele a obsah vzdelávania s požadovaným výstupom, ktorý štát garantuje.

1.2 PRINCÍPY ŠTÁTNEHO VZDELÁVACIEHO PROGRAMU (ŠVP):

Štátny vzdelávací program:

- je zostavený na základe participatívneho demokratického princípu ako model dvojúrovňového cieľového programu vzdelávania a jeho súčasťou je aj vymedzená voľiteľná časť vzdelávacieho programu individuálnej školy, ktorá zohľadňuje potreby a záujmy miestneho spoločenstva a regiónu,

- *je zameraný na štandardné cieľové požiadavky na vedomosti, spôsobilosti a hodnotové postoje, ktoré sú rozvíjané prostredníctvom obsahu vzdelávania, vymedzeného ako jadrové učivo,*
- *je rámcovaný povinným obsahom vzdelávania, ktorým sa majú rozvinúť kľúčové kompetencie (spôsobilosti) požadované pre určitý stupeň a druh vzdelávania garantovaného štátom,*
- *je vypracovaný podľa princípu následnosti a kontinuity školských stupňov (predprimárny, primárny, nižší sekundárny, vyšší sekundárny), ktorých programy na seba nadväzujú a korelujú,*
- *podporuje komplexný medzipredmetový a nadpredmetový prístup k projektovaniu obsahu vzdelania podľa obsahových vzdelávacích oblastí a im zodpovedajúcich učebných predmetov,*
- *zavádza aj prierezové témy (tematiky), ktoré reflektujú otázky súčasného človeka, krajiny, Európskej únie a sveta. Prelínajú sa ako povinná súčasť vzdelávania jednotlivými predmetmi a môžu sa uplatňovať prostredníctvom rôznych organizačných foriem a metód výučby (riešením problémov a projektov, prípadovou štúdiou, kooperáciou, zážitkovým učením a pod.),*
- *umožňuje modifikáciu obsahu pre školy so zameraním,*
- *umožňujú vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno - vzdelávacími potrebami,*
- *podmieňuje svoje uskutočnenie zabezpečením motivujúceho učebného prostredia a podporujúcej socio-emočnej klímy triedy a školy, odporúča zamerať sa na socializáciu žiakov vlastnou kultúrou školy a jej prostredia,*
- *dáva možnosť školám hodnotiť žiakov komplexne a viac sa zameriavať na individuálne rozvíjanie osobného potenciálu žiakov,*
- *dáva priestor konkrétnej škole, aby prostredníctvom vlastného vzdelávacieho programu dotvorila obsah vzdelávania podľa špecifických regionálnych a lokálnych podmienok a požiadaviek, pričom stavia na cieľoch, ktoré škole kladie spoločnosť s ohľadom na požadovanú vzdelanostnú úroveň a kultúrnu gramotnosť obyvateľov SR,*
- *kladie dôraz na kvalitu školy, ktorá uplatňuje vonkajšie a vnútorné vyhodnocovanie (evalváciu) svojich programov, procesov a výsledkov,*
- *podporuje samostatnosť škôl a profesijnú zodpovednosť pedagógov za výsledky vzdelávania.*

A tvorba Školského vzdelávacieho programu?

Tvorba Školského vzdelávacieho programu (ďalej ŠkVP) ako 2. stupňa programového systému predstavuje významnú zmenu vo vzdelávacej politike škôl. Takúto právomoc školy doteraz ešte nemali, aby si v takom veľkom rozsahu mohli upravovať obsah učiva. Tým, že si škola vytvára svoj pedagogický dokument, posilňuje sa autorita školy, ale aj zodpovednosť školy za to, akí sú žiaci. Každá škola si vo svojom dokumente stanoví víziu, svoju budúcnosť a kroky, ktorými sa dostane do vysnívanej budúcnosti.

Školské vzdelávacie programy sú postavené na nasledovných princípoch:

- *sú dôležitým kurikulárnym dokumentom celoživotného vzdelávania,*
- *vytvárajú pluralitné, konkurenčné vzdelávacie prostredie a podporujú autonómiu škôl,*
- *kladú dôraz na výsledky vzdelávania, hoci procesuálna stránka výučby je tiež mimoriadne dôležitá,*
- *vytvárajú ich školy podľa ŠVP a pravidiel v nich stanovených,*
- *regulujú vzdelávacie podmienky v danej škole,*
- *za ich vypracovanie a schválenie zodpovedá riaditeľ školy.*

ŠkVP si školy tvoria podľa svojich zámerov, toho, čo si spoločne učitelia sformulujú, podľa profilu žiakov, podľa požiadaviek regiónu. Je to dokument, v ktorom sa ciele Štátneho vzdelávacieho programu pretransformujú do školského vzdelávacieho programu. ŠkVP obsahuje vzdelávacie ciele, ktoré si stanoví škola, obsah výučby a vzdelávacie výstupy,

Súbor materiálov potrebných k tomu, aby ste dosiahli cieľ vzdelávania:

Školský zákon

Štátny vzdelávací program

Školský vzdelávací program

Učebný plán

Učebné osnovy

Tematický výchovno-vzdelávací plán

NOVÉ POJMY

Nové pojmy, ktoré súvisia s reformou vzdelávania sú:

Vzdelávací program, Dvojúrovňový model tvorby pedagogických dokumentov, Štátny vzdelávací program, Školský vzdelávací program, Kurikulum, Kompetencie, Vzdelávací štandard, Tematický výchovno-vzdelávací plán, Disponibilné hodiny, Prierezové témy, Vzdelávacie oblasti, Funkčná gramotnosť

V tejto časti jednotlivé pojmy postupne vysvetlíme.

3.1 VZDELÁVACÍ PROGRAM (KURIKULUM)

je komplexný program, v ktorom sú uvedené ciele, obsah, metódy a formy vzdelávacieho procesu, stratégie a metódy hodnotenia, organizácie a riadenia vzdelávania. To znamená, je to súbor dokumentov, ktoré sa viažu k cieľom a obsahu vzdelávania. Nie sú to len učebné osnovy, ale všetko, čo s tým súvisí.

Vývoj vzdelávacích programov je otvorený proces plánovania, realizácie a hodnotenia inštitucionálneho vzdelávania. Nie je to dokument, ktorý sa nemôže meniť, je otvorený ďalším úpravám.

Vyžaduje si rozhodovanie a praktické riešenie na troch úrovniach: úrovni štátu, školy a triedy. Preto aj v tejto metodike sa budeme venovať vývoju vzdelávacích programov na úrovni štátu, realizácii v škole a v triede. Každá úroveň je jedinečná a dôležitá, ale navzájom sú všetky tri prepojené.

Výchova a vzdelávanie podľa školského zákona je založené na týchto princípoch:

- *bezplatnosť vzdelania v základných školách a v stredných školách, zriadených orgánom miestnej štátnej správy v školstve, ústredným orgánom štátnej správy alebo orgánom územnej samosprávy (ďalej len „štátna škola“),*

- *rovnoprávnosť prístupu k výchove a vzdelávaniu so zohľadnením výchovno-vzdelávacích potrieb jednotlivca a jeho spoluzodpovednosti za svoje vzdelávanie,*
- *rovnocennosť a neoddeliteľnosť výchovy a vzdelávania vo výchovno-vzdelávacom procese,*
- *celoživotné vzdelávanie,*
- *slobodná voľba vzdelávania s prihliadnutím na očakávania a predpoklady detí a žiakov v súlade s možnosťami výchovno-vzdelávacej sústavy,*
- *zdokonaľovanie procesu výchovy a vzdelávania podľa výsledkov dosiahnutých v oblasti vedy, výskumu a vývoja,*
- *príprava na zodpovedný život v slobodnej spoločnosti v duchu porozumenia a znášanlivosti, rovnosti muža a ženy, priateľstva medzi národmi, národnostnými a etnickými skupinami a náboženskej tolerancie,*
- *kontrola a hodnotenie kvality výchovy a vzdelávania a kvality výchovno-vzdelávacej sústavy,*
- *integrácia výchovno-vzdelávacej sústavy Slovenskej republiky do európskeho vzdelávacieho priestoru so zreteľom na vlastné skúsenosti a tradície,*
- *posilnenie výchovnej stránky výchovno-vzdelávacieho procesu prostredníctvom všetkých vyučovacích predmetov, ale aj špecifickými výchovnými zamestnaniami zameranými na rozvoj citov a emócií, motivácie a záujmov, socializácie a komunikácie, na sebakontrolu a sebariadenie, na mravné hodnoty a tvorivosť,*
- *vyvážený rozvoj všetkých stránok osobnosti žiaka v školskom vzdelávaní,*
- *zákaz poskytovania alebo sprístupňovania informácií alebo zneužívania informačných prostriedkov, ktoré by mohli viesť k narušovaniu mravnosti alebo k podnecovaniu k národnostnej, rasovej a etnickej nenávisti alebo k ďalším formám intolerancie,*
- *rovnoprávnosť postavenia škôl a školských zariadení,*
- *rovnocennosť vzdelania získaného v štátnych školách, v školách zriadených štátom uznanou cirkvou alebo náboženskou spoločnosťou (ďalej len „cirkevná škola“) a v školách zriadených inou fyzickou osobou alebo právnickou osobou (ďalej len „súkromná škola“),*
- *zákaz používania všetkých foriem telesných trestov a sankcií vo výchove a vzdelávaní.*

3.2 KOMPETENCIA

Kompetencia ako nový pojem?

je preukázaná schopnosť využívať vedomosti, zručnosti, postoje, hodnotovú orientáciu na predvedenie a vykonávanie činnosti v práci, pri štúdiu v osobnom a odbornom rozvoji jedinca, pri jeho prežívaní života, a pri jeho aktívnom zapojení sa do spoločnosti, v budúcom uplatnení sa v pracovnom a mimopracovnom živote a pre jeho ďalšie vzdelávanie. Za kompetentného v určitej oblasti sa zvykne považovať človek, ktorý má schopnosti, vedomosti, zručnosti, ale aj motiváciu robiť kvalitne to, čo sa v príslušnej oblasti robiť vyžaduje.

Takmer všetky krajiny sveta sa snažia nájsť, definovať a v ľuďoch rozvíjať také kompetencie, ktoré sú využiteľné vo väčšine povolání, a ktoré umožnia jednotlivcovi zastávať celý rad pracovných pozícií a funkcií, vykonávať rôzne povolania, ktoré sú vhodné na riešenie väčšinou

nepredvídateľných problémov a umožňujú jednotlivcom úspešne sa vyrovnáť s rýchlymi zmenami v práci, osobnom a spoločenskom živote. Osvojovanie a zdokonaľovanie kľúčových kompetencií sa považuje za celoživotný proces učenia sa, a to nielen v škole, ale aj v zamestnaní, rodine, kultúrnom, spoločenskom a politickom živote. Ich osvojenie nie je iba vecou osobného úsilia jedinca, ale vyžaduje priaznivé sociálne prostredie. Viaceré štáty navrhovali kľúčové kompetencie v závislosti na historickom, kultúrnom, spoločenskom, sociálnom a ekonomickom rozvoji, analýze činnosti človeka a prieskume požiadaviek zamestnávateľov.

Aký je rozdiel medzi kompetenciami a kľúčovými kompetenciami?

Kľúčové kompetencie sú tie, ktoré sú najviac požadované vo vzdelávaní v danom štáte. Nemusia byť všade rovnaké. Každý štát si môže určiť svoje prioritné kompetencie a tie zaradiť do vzdelávania. Takže neexistuje jediný súbor kľúčových kompetencií povinných pre všetkých. Európska komisia odporúča 8 kľúčových kompetencií a každý štát buď sa s nimi stotožní úplne alebo si ich modifikuje, prípadne doplní. Aj Slovensko si doplnilo kľúčové kompetencie.

Aký je rozdiel medzi schopnosťou a kľúčovou kompetenciou?

Čo to znamená rozvíjanie kompetencií žiakov?

Ako je to správne: rozvíjanie, dosahovanie alebo preberanie kompetencie?

Správne je rozvíjať si kompetenciu

Rozvíjať si kompetenciu alebo spôsobilosť znamená, že žiak disponuje súborom vedomostí, zručností, postojov, skúseností, ktoré dokáže v pravý čas efektívne skombinovať a použiť pre úspešné zvládnutie situácie a to buď v škole, alebo v praxi.

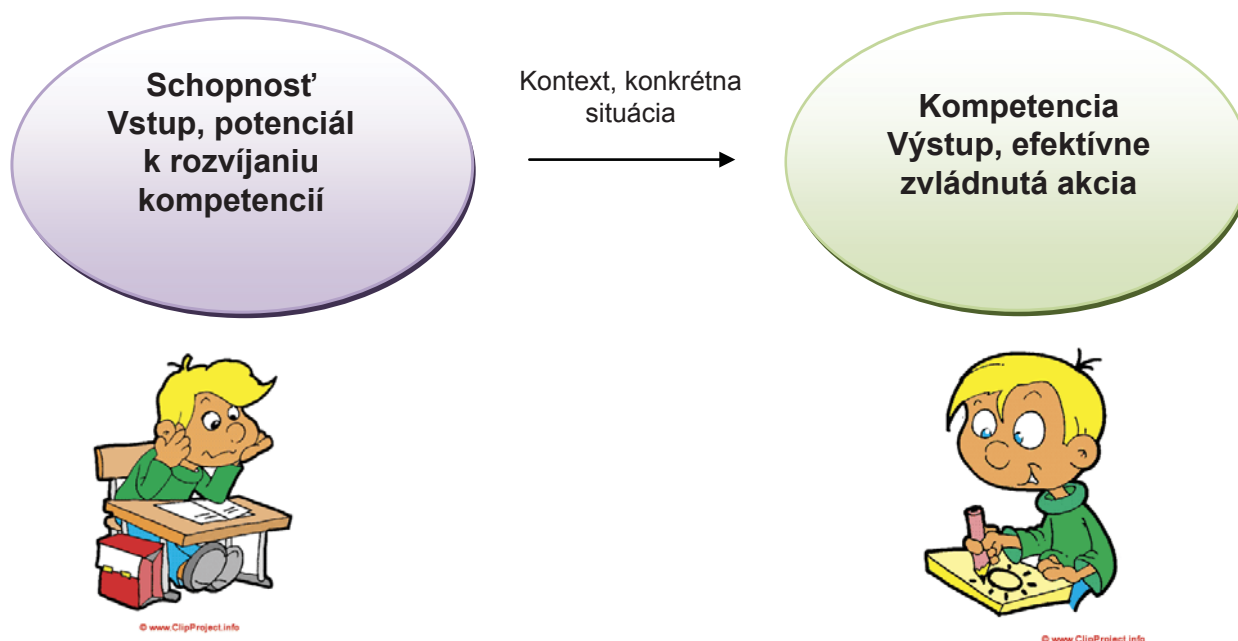
Zdôrazňovanie kľúčových kompetencií neznamena, že sa vzdávame toho, aby naši žiaci mali dobré vedomosti, zručnosti, ktoré využijú v kvalitnom štúdiu alebo praxi. Našou snahou je obohatiť vzdelávanie tak, aby vedeli získané vedomosti a zručnosti vhodne skombinovať pri riešení náročných a komplexných úloh. Ak chceme, aby naši žiaci vedeli komunikovať, dôležité je, aby vedeli o čom majú komunikovať. Ak chceme, aby naši žiaci vedeli získavať informácie zo zdrojov, tak v prvom rade musia mať vedomosti, aby vedeli, aké údaje majú vyhľadávať, ako a kam ich zaradiť.

Tým meníme smer nášho vzdelávania od obsahu - čo chceme naučiť - k zdôrazneniu cieľa – **prečo to chceme žiakov naučiť.**

Termín kompetencia a spôsobilosť používame rovnocenne. Rozvíjanie kľúčových kompetencií sa deje v priebehu celého vzdelávania, ale aj po jeho skončení v celom priebehu života.

K rozvíjaniu kľúčových kompetencií sú potrebné určité schopnosti. Schopnosti sú výsledkom ontogenetického vývoja, predstavujú určitý potenciál pre rozvíjanie kompetencií. Žiak na základe svojich schopností si dokáže rozvíjať kompetencie, ktoré sa uňho prejavia v činnosti, až keď bude potrebné riešiť situáciu.

Rozdiel medzi schopnosťou a kompetenciou môžeme znázorniť graficky.

Schopnosť sa v konkrétnej činnosti premení na kompetenciu.

Ako vnímať jednotlivé kompetencie. Vieme čo si pod nimi máme predstaviť a prečo práve tieto kompetencie?

Pri návrhu kľúčových kompetencií sa vychádzalo najmä z analýzy činnosti človeka a z prieskumov požiadaviek zamestnávateľov.

Pozrite sa na mladých ľudí okolo seba v určitej životnej situácii. Pokúste sa sformulovať požiadavku, čo musí vykonať mladý človek, aby v situácii, v ktorej sa ocitol, dokázal byť úspešný.

Čo potrebujú ľudia vedieť v životných situáciách, aby prežili a boli schopní sa presadiť na pracovnom trhu? Vedieť komunikovať, prezentovať svoju prácu, argumentovať, pracovať v tíme, objavovať, vedeli sa efektívne učiť, spracovávať informácie, dorozumievať sa rôznymi informačnými a komunikačnými technológiami, vedeli sa dorozumieť v cudzom jazyku, ale samozrejme dokonale ovládali svoj materinský jazyk, aby vedeli organizovať akcie, boli podnikaví, ale na druhej strane vážili si svoju kultúru a boli tolerantní aj k prejavom iných kultúr. Ak sa nad tým zamyslíme, tak si všimneme, že sme práve sformulovali kompetencie.

VÝCHODISKOVÉ ETAPY TVORBY ŠKVP

4

4.1 VÝZNAM VZDELÁVANIA

Poznáte Túto otázku žiakov: načo mi to bude?

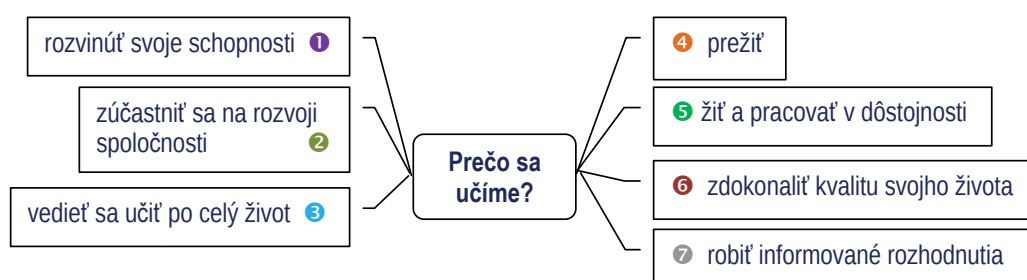
Skúsme odpovedať: Prečo sa vzdelávame?

A načo mi to bude, pani učiteľka?

Dobrá otázka, ktorú často žiaci položia svojmu učiteľovi alebo učiteľke. Prečo? Za akým účelom? S akým cieľom? Ciele vzdelávania, uvedené v školskom zákone a v ďalších pedagogických dokumentoch sa odvíjajú od zmyslu (účelu) vzdelávania. Takže, aký je účel vzdelávania, prečo sa vlastne učíme? To nie je len naša otázka. Týmto sa zaoberala aj Svetová konferencia o vzdelávaní pre všetkých (UNESCO, 1993) a uznala sedem účelov na učenie sa u ľudských bytostí:

Takže prečo sa učíme?

Čo by sme teda chceli zdôrazniť pri novom prístupe k vzdelávaniu?

V prvom rade by sme chceli zdôrazniť, že celé vzdelávanie je zamerané na ciele a nielen na obsah. Výchova a vzdelávanie sa orientuje na rozvoj kompetencií žiakov. Znamená to, že pre nás už nie je najdôležitejšie, koľko učiva odučia učitelia za hodinu, či učebné osnovy stihli prebrať za školský rok, ale bude dôležité, či si vo vzdelávaní stanovili správne ciele, či je obsah vzdelávania správne vybraný, či sa prostredníctvom obsahu darí žiakov nasmerovať k cieľom.

To vyžaduje premyslenie si, čo je potrebné, aby sme vo vzdelávaní dosiahli, či to, čo sa žiak

dnes naučil, využije dnes alebo to využije v budúcnosti, s akým vybavením v oblasti vedomostí, zručností a postojov vstúpi do života a ako ho vzdelanie ovplyvní, ako sa bude v spoločnosti pohybovať.

**Prečo?
Ako?
Čo?**

Zapamätajte si:

A čo nás čaká v novom prístupe ku vzdelávaniu

úprava obsahu, ktorá bude lepšie odrážať ciele vzdelávania, teda to, k čomu máme našich žiakov viesť. Viac do obsahu vzdelávania preniesť hľadanie a objavovanie vzťahov, učenie sa v súvislostiach.

Napríklad učenie sa v súvislostiach.

Čo to znamená:

Tiež ste mali niekedy pocit, že k téme, ktorú učíte a ktorá vás baví, by ste radi pridali ešte ďalšie informácie z iných predmetov? A odrazu neviete, či to môžete zakomponovať, alebo sa to budú žiaci učiť v inom predmete.

Obsah, ktorý sa dnes na našich školách vyučuje, bol koncipovaný v 70-tych rokoch minulého storočia ako výsledok tlaku prudko nahromadených výsledkov kognitívnej revolúcie, inými slovami tých poznatkov, ktoré od 2. svetovej vojny boli vyprodukované a bolo potrebné ich zaradiť do škôl. Bolo to po roku 1957, keď Sovietsky zväz vypustil prvú umelú družicu do vesmíru a odrazu si v USA aj v iných štátoch uvedomili, že je potrebné na dobýjanie vesmíru mať veľké množstvo poznatkov. Samozrejme, nešlo len o dobýjanie vesmíru, ale o celý prudký rozvoj technológií. Odrazu sa pozeralo na školské osnovy z pohľadu, či škola pripravuje žiakov na tento nový svet, ktorý je ovplyvňovaný novými vedeckými a technologickými objavmi. A pod názvom „modernizácia obsahu a metód školského vyučovania“ alebo „rekonštrukcia školského vyučovania“ sa z učebných predmetov stali predmety didakticky transformované z vedného odboru.

Odvtedy a situácia v spoločnosti zmenila. Osemdesiate roky minulého storočia v oblasti výchovy a vzdelávania už boli v znamení teórie, podľa ktorej výchova a vzdelávanie sa má prednostne zamerať na rozvoj žiackych schopností, nakoľko vedomosti rýchlo zostarnú. Len sa pozrite na vývoj v mobiloch a počítačoch. Ako rýchlo sa musíte preorientovávať v zručnostiach pracovať s nimi.

Nový prístup k vzdelávaniu nie je o tom, že vedomosti a zručnosti majú byť z učebných osnov vylúčené, ale predovšetkým o tom, že majú byť v optimálnej miere využité na rozvíjanie žiackych schopností, tvorivosti, kritického myslenia a využitia všetkých poznatkov a ich prepájania. Ale radi by sme dodali, nielen na rozvíjanie tvorivosti a kritického myslenia žiakov, ale aj nás, učiteľov. Aby sme dokázali sa kriticky pozrieť na to, čo je potrebné a čo nie, aby sme dokázali uvažovať nad tým, čo nám štátny vzdelávací program a učebnice ponúkajú, aby sme nečakali, že nám niekto niečo „zhora“ dá, lebo nám to určite nedá a ak aj áno, tak neodborné a aby sme

si aj sami dokázali povedať toto áno a toto už nie.

Preto chceme zdôrazniť, že podstata zmien vo vzdelávaní nie je vo vyškrtávaní a skracovaní spracovania obsahu, ale v koncepcnom prepracovaní obsahu na kompetenčnom základe.

Okrem toho dôležité pre nový spôsob vyučovania je:

Objavovanie

Aktívne učenie sa

Zmysluplné učenie sa

Holistický prístup k vzdelávaniu

Mozgovokompatibilné učenie

Uvedené spôsoby sa dajú nájsť v rôznych odborných publikáciách. Ich podrobný opis nie je cieľom tejto publikácie.

Zhrňme niekoľko najdôležitejších momentov nového prístupu k vzdelávaniu.

Čo je k tomu potrebné z pohľadu nás, žiakov:

1. Je potrebné mať na zreteli nás, žiakov novej doby, v prostredí počítačov, médií.
2. Vo vzdelávaní nech cieľom nie je len učivo, ale skôr súhrn takých kompetencií, ktoré nás pripravujú pre riešenie situácií v živote a pri ktorých dokážeme efektívne využiť svoje vedomosti a zručnosti.
3. Väčší dôraz kladte na výber základného učiva, prostredníctvom ktorého dosiahneme ciele a budeme si rozvíjať kompetencie.
4. Naučte sa ako projektovať učivo.
5. Predpokladom nového prístupu k vzdelávaniu je užšia spolupráca učiteľov, ale tak, aby ste mali dostatok času na kvalitnú prípravu realizácie vzdelávania a nie na administratívne riešenia, lebo potom ste nervózni a prenáša sa to na nás.
6. Pri vyučovaní používajte nové metódy zamerané na naše, ale aj vaše, zážitkové učenie, objavovanie, pozorovanie, samostatnú prácu, uvažovanie, argumentovanie, hodnotenie, tvorenie. Používajte nové metódy a organizačné formy vzdelávania, aby ste na nás, žiakov, neaplikovali „pásovú výrobu“.
7. Hodnotenie nás, žiakov, bude založené na inom princípe, tak, aby bolo zamerané na naše zlepšovanie sa a bude nás motivovať a vy si budete môcť všímať našu pridanú hodnotu.
8. Naučte nás učiť sa, ako vyberať informácie, ako si vyhľadávať zdroje.

Uvedené prístupy k zmene nie sú hierarchicky usporiadané. Vyžadujú dlhší čas, avšak neznamena to, že sa musí čakať, znamená to, že tieto požiadavky sa musia riešiť, ale sme si vedomí toho, že to bude trvať niekoľko rokov, kým budeme môcť povedať, že je naše vzdelávanie efektívne a že sme naozaj dosiahli to, čo sme očakávali.

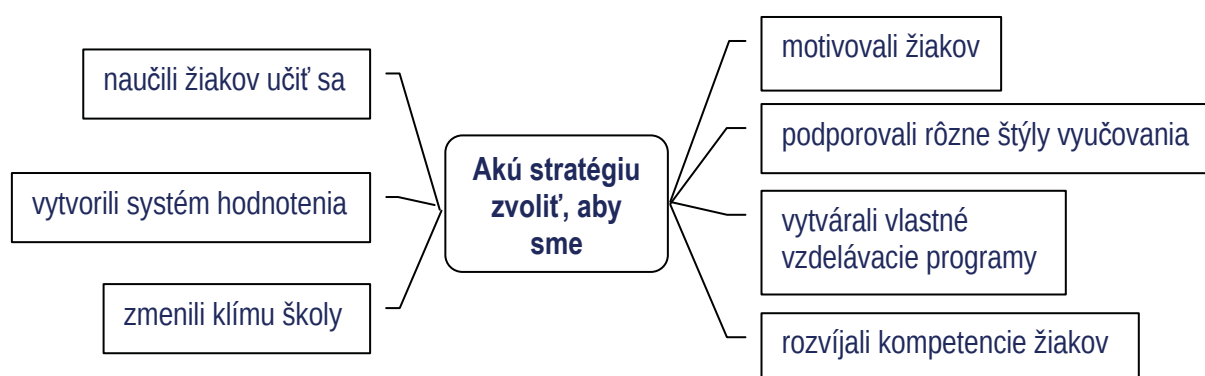
Efektívne učenie sa odvíja od kvality vymedzenia vzdelávacích cieľov, správnej realizácie a stáleho sledovania výsledkov vzdelávania.

Ako by to teda malo vyzerat' v novej škole?

- ciele vzdelávania,
- poskytovať žiakom individuálnu starostlivosť,
- motivovať žiakov,
- hodnotiť žiakov iným spôsobom,
- zmeniť štýl výučby,
- zmeniť štýl učenia sa žiakov,
- viesť učiteľov k tvorbe vzdelávacieho obsahu,
- priviesť učiteľov viac k tímovej práci,
- zmeniť klímu školy a triedy.

Akú stratégiu zvolíme, aby sme:

K tomu si ale potrebujeme sadnúť spolu. Aké máme personálne zabezpečenie?

zodpovedajúce personálne podmienky, ktoré zabezpečia jeho pedagogickú efektívnosť a kooperatívne sociálne vzťahy medzi účastníkmi procesu vzdelávania.

Pozor!!! Školský vzdelávací program je pre žiakov, nie pre učiteľov

To znamená, že školský vzdelávací program robíme s ohľadom na žiakov, nie na úväzky učiteľov.

Potrebujeme pedagogických zamestnancov, ktorí :

- a) spĺňajú kvalifikačné požiadavky,
- b) preukazujú odborové i didaktické spôsobilosti, ktoré kvalitne a účinne uplatňujú pri výkone plánovania výučby:
 - majú spôsobilosť projektovať ciele vzdelávania,
 - majú spôsobilosť projektovať ciele obsahového celku,
 - majú kvalitné vedomosti o danom odbore,
 - vedia odborné znalosti didakticky preniesť do vyučovania,
 - majú potrebné poznatky z psychológie a neurodidaktiky.

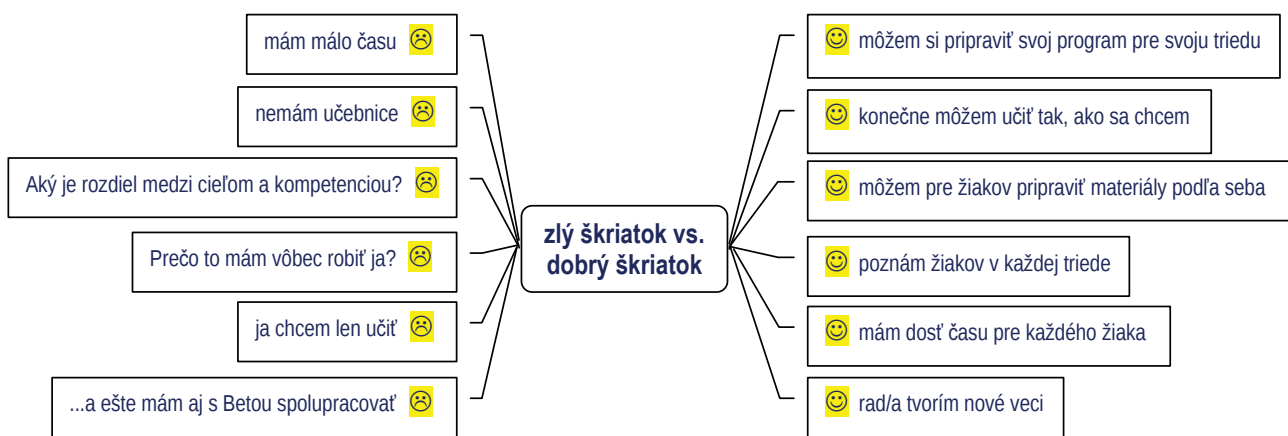
- c) vedia organizovať výučbu (najmä motivovať, komunikovať hodnotové postoje, usmerňovať myšlienkové postupy žiakov, poskytovať im spätnú väzbu, udržiavať neformálnu disciplínu žiakov),
- d) majú spôsobilosť sledovať, hodnotiť a priebežne vyhodnocovať výučbu (najmä spôsobilosť diagnostikovať úroveň vstupnej a výstupnej vzdelanosti, hodnotiť žiacke výkony a sociálne správanie sa, posudzovať vlastnú činnosť),
- e) zaujímajú sa o žiakov, o to, akí sú, čo ich zaujíma a aké sú ich priority.
- f) riadia svoj osobnostný a vzdelanostný sebarozvoj a celoživotné učenie sa v odbore učiteľstva,
- g) sú schopní ako súčasť učiteľského zboru a celkovej učiacej sa a znalostnej organizácie - školy spolupracovať a spoluutvárať vzájomne podporné pracovné prostredie pri operatívnom riešení pracovných problémov.

4.2 PREČO PRACOVAŤ SPOLOČNE?

Možno to aj u vás ako učiteľa alebo učiteľky vyzerá takto:

Motajú sa okolo vás dobrí a zlí škriatkovia, ktorí sa predbiehajú v tom, ktorému z nich sa podarí vás získať na svoju stranu.

„Prečo to máš robiť?“ šepká zlý škriatok a pokračuje „nedajú Ti ani čas, všetko chcú narýchlo, aj prázdniny Ti chceli zobrať.“ „Ale ved’ si vždy hovoril/a, že obsah je nanič, že ho robil niekto, kto nikdy neučil, tak prečo to neskúsiš ty“, šepká dobrý škriatok. Zlý škriatok sa nedá: „ani ťa to nenaučili, nepovedia, čo chcú, ani učebnicu Ti nedajú!“ Ale dobrý škriatok vie, že si tvorivá/ý a povie: „nedokážeš si sám/a pomôcť? Máš úžasné skúsenosti, práca ťa baví, všetko treba raz začať, tak prečo nie hneď teraz?“

Ako máme pracovať v tíme, aby to bolo osožné?

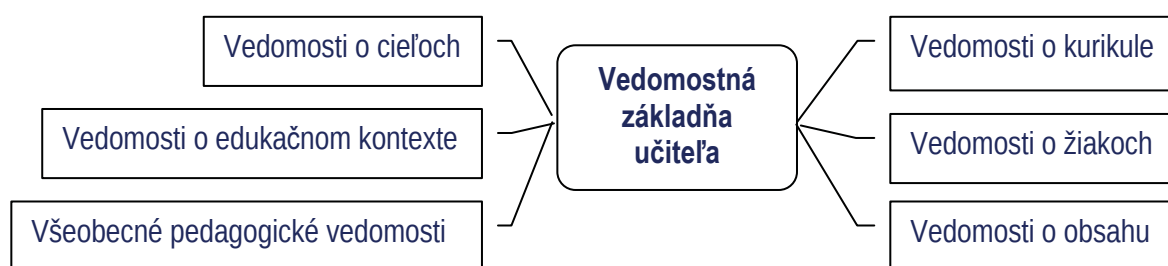
Ak chceme zmeniť školu, vyžaduje si to spoluprácu všetkých.

Školy si kladú otázky:

- Aké má byť zameranie školy a k čomu má viesť pedagogické úsilie?

- Na aké činnosti, metódy a postupy budeme klásť dôraz, aby sme efektívne rozvíjali kľúčové kompetencie (spôsobilosti) žiakov?
- Akým spôsobom budeme v tomto procese spolupracovať – medzipredmetovo, na úrovni predmetov?
- Akým spôsobom budeme uskutočňovať prierezové témy, ktoré sú prepojené s vyučovacím obsahom, ale rozvíjajú aj osobnosť žiakov a obohacujú vzťahy v triede?
- Čo všetko bude potrebné zabezpečiť pre realizáciu zmeny?

Po zamyslení sa nad otázkami, čo by sme chceli dosiahnuť, ako sa postaviť k danému učivu, je jasné, že potrebujeme mať určitú poznatkovú základňu, byť dobrí v nasledovných oblastiach (L. S. Shulman, (1997) *to nazval pedagogical content knowledge a podľa T. Janíka by sme to mohli nazvať didaktická znalosť obsahu*, (Janík, T. 2007)

Pozor!!! Školský vzdelávací program je pre žiakov, nie pre učiteľov

**Zostavenie riadiaceho a pracovného tímu na vytvorenie ŠkVP
Spoločná a tímová práca**

Po prvýkrát sa všetky školy dostali do situácie, keď si bez ďalšieho schvaľovania *môžu spoločným úsilím všetkých zamestnancov vytvoriť ucelený vzdelávací program* na základe vlastných predstáv a skúseností a pre potreby konkrétnych žiakov. Limitujúcimi objektívnymi podmienkami vo všetkých školách je pripravenosť pedagogických zamestnancov na zmeny, schopnosť spolupracovať, efektívne komunikovať, vymieňať si nápady a skúsenosti, poskytovať si objektívnu spätnú väzbu, spoločne rozhodovať a dohodnúť sa, riešiť problémy a mať adekvátny čas na samotnú tvorbu. Dôležité je uvedomiť si, že **nejde o jednorazový akt, ale že je to proces**, v ktorom sa dajú štátom určené rámcové podmienky, školské programy aj ich samotná realizácia zdokonaľovať a zlepšovať. Mali by sa stať prejavom pedagogickej autonómie a slobody, prostriedkom prepojenia snáh a inovácií, ktoré možno niektorí učitelia doteraz realizovali jednotlivo alebo v malých skupinkách.

Odpovedzte na nasledujúce otázky?

1. Ako by ste popísali kultúru vo svojej inštitúcii, to znamená zaužívané vzorce správania a konania?
2. Akými spôsobmi by vám kultúra mohla zabrániť úspešne zaviesť nový model vzdelávania?
3. Majú ľudia, od ktorých chcete, aby sa zmenili, príležitosť podeliť sa o svoje otázky a obavy? Pokiaľ nie, ako môžete tieto otázky a obavy vyriešiť?
4. Majú ľudia, od ktorých chcete, aby sa zmenili, možnosť zúčastniť sa procesu zmeny?

(Blanchard, K. Britt, J. 2010, str. 120,121)

4.3 VNÚTORNÁ MOTIVÁCIA UČITEĽOV A ŽIAKOV

A čo robí inšpektor Columbo v ŠkVP? Učí nás pýtať sa. Aká je otázka Inšpektora Columba vždy, keď rieši prípad? Aký mal podozrivý motív? Dôvod, prečo to niekto tak urobil, čo ho k tomu motivovalo?

A taká by bola otázka aj inšpektora Columba: Prečo školský vzdelávací program majú robiť učitelia? Aký majú motív? Ale učí nás pýtať sa aj, aký majú motív žiaci učiť sa? Ak učitelia nemajú motív tvoriť ŠkVP, tak ich hodnotenie práce na tomto materiáli je, že je to zbytočná administratívna robota. Ak majú motív, tak je to ich vnútorný motor, ktorý ich ženie k tomu, aby niečo vylepšovali a cítili sa pritom dobre a užitočne.

Preto sa pozrite na svoj tím ľudí, aký majú motív? Majú alebo nemajú? A na základe toho si budete predpovedať úspešnosť tvorby ŠkVP.

Pozrime sa aj na žiakov, ako sú motivovaní, čo chcú robiť, akí chcú byť?

Cieľom školy je motivovať žiakov k tomu, aby sa chceli *učiť celý život* a aby sa do tohto procesu zapájali *aktívne*. Čo to znamená motivovať? Odpoviete napríklad - motivačné úlohy. Ale to je vonkajšia motivácia. Funguje na niekoho vonkajšia motivácia? Možno na niekoho áno, ale vo väčšine prípadov nie. Vzdelávanie by malo podporovať záujmy žiakov, schopnosti a reálne možnosti.

Ale je to vzdelávanie také, že podporuje ich záujmy? Vedeli by ste odpovedať, ktoré vzdelávanie podporuje záujmy žiakov? Ale nemáme na mysli len záujmy pre zábavu, ale aj záujmy efektívne sa vzdelávať.

Samozrejme, že škola sa nemá primitívne prispôsobovať žiakom. Ale umením učiteľa je obsah, ktorý síce nie je totožný so záujmom žiakov, prerobiť tak, aby prebudil u nich záujem o predmet učenia. A v tom je majstrovstvo učiteľa. Ale základným predpokladom toho je, aby učiteľ mal dosť času, bol vnútorne motivovaný a mal veľa inšpirácií.

Podľa I. Tomana (2010, str. 23) človek môže byť motivovaný, ale môže mať rôzny smer. A toto je dôležité si uvedomiť. Žiak môže mať iný smer motivácie, ako my, učitelia, od neho očakávame.

Motivujúce učenie sa má uskutočňovať v príjemnom a podnetnom prostredí. Výsledky žiakov pri hodnotení by nemali byť porovnávaním s ostatnými spolužiakmi, ale hodnotením ich individuálneho zlepšenia, prípadne porovnávaním s prijatými kritériami konkrétneho zadania, či vyučovacieho predmetu, čiže kritériálne hodnotenie.

Používané pedagogické metódy by mali podnietiť *väčšiu spoluúčasť žiakov a ich aktívnu rolu vo svojom vzdelávaní*.

Aby boli žiaci vnútorne motivovaní, musia vidieť zmysel toho, čo sa učia, musia byť zvedaví a mať záujem riešiť úlohy, byť aktívni pri riešení, mať možnosť robiť omyly a učiť sa z omylov.

Pozíciu učiteľa ako jediného znalca a sprostredkovateľa vzdelávania má vystriedať *pozícia vodcu, ktorý ich vedie k rozvíjaniu ich osobnosti vzdelávaním a rozvíjaniu schopnosti učiť sa učiť*. Potrebne je aj doceniť vplyv *skrytého kurikula* (sociálnej klímy, vzťahov medzi žiakmi, učiteľmi a žiakmi, učiteľmi navzájom, učiteľmi a rodičmi,...) na „učebné nastavenie“ žiakov

a ich školskú úspešnosť. Vzdelávať žiakov tak, aby mohli *uplatniť svoje individuálne danosti*, naplniť svoje potreby a záujmy v súlade s ich reálnymi možnosťami. Ale ešte raz zdôrazňujeme, dôležité je prebudiť ich záujem.

Ak sme v úvode písali, že smerujeme k efektívnejšiemu vzdelávaniu – slovo efektívnejší v sebe zahŕňa viacero momentov. V prvom rade je to vytvorenie bezstresovej atmosféry, prostredia, v ktorom sa všetci dobre cítia. Ideálom by bolo, keby sme mohli povedať, že žiak chodí do školy s chuťou, teší sa na zaujímavé formy vyučovania, vie, že môže vyjadriť svoj vlastný názor, že je individualitou, ktorá je rovnocenným ohnivkom kolektívu a má tu svoju aktívnu tvorivú úlohu. Samozrejme, že je to ideálna predstava, ale pozitívne myslenie v tom zmysle, že žiak má vytvorené všetky podmienky, aby sa mohol sústrediť na vzdelávanie, je základnou podmienkou.

Učiteľ na druhej strane vedie žiaka pri učení a získavaní nových vedomostí a zručností, formovaní postojov, komunikuje s ním, rozvíja v ňom pocit spolupatričnosti, zodpovednosti, toleranciu k iným, vyzdvihuje vzájomnú spoluprácu.

To, čo sme teraz uviedli, je ideálny stav a aj keď viackrát v tejto publikácii zdôrazníme motiváciu, neznamená to, že hneď sa všetkým žiakom bude chcieť učiť a zmiznú všetky problémy. Vonkajšia motivácia je ale slabý moment na to, aby sa výsledky žiakov zmenili.

Čo keď učitelia nechcú spolupracovať?

**Prečo to máme robiť? Ved' doteraz sme to dobre robili.
Naši žiaci mali dobré výsledky**

Spýtajte sa aj učiteľov:

- o Čo vám pomáha, aby ste mohli dobre učiť?
- o Čo potrebujete, aby ste mohli dobre pracovať?
- o Čo by sme mohli spoločne v triede urobiť, aby sme sa zlepšili v osobných výkonoch? ...

S motiváciou učiteľov je to ako s motiváciou žiakov. Ak nie sú vnútorne motivovaní, vonkajšia motivácia nepomôže, alebo pomôže len na určitú dobu.

**Ako mám pracovať s nemotivovanými učiteľmi,
ktorí majú motivovať žiakov?**

<http://www.google.sk/imgres?imgurl>

Odpovedzte si na otázku:

Kto zodpovedá za to, akí žiaci vyjdú zo školy? V prvom rade riaditeľ školy a učitelia. Až potom vzdelávacia politika štátu.

4.4 PRACOVNÝ TÍM

Vytvorenie pracovného tímu je veľmi dôležité, napriek tomu, že to znie samozrejme. Ale v mnohých školách, a nielen školách (je to vidieť aj v iných inštitúciách), prevláda systém práce, kedy hlavné rozhodnutia tvorí manažment školy a ostatným členom pedagogického zboru svoje rozhodnutie len oznamuje, prípadne, v lepšom prípade, dáva na posúdenie. Doteraz prevládal názor, že ak by to tak nebolo, vedenie školy alebo inštitúcie je zlé a nekompetentné. A učitelia doteraz boli len realizátormi toho, čo im centrálné bolo dané.

Aj na tomto mieste by sme chceli upozorniť na rozdiel vo vedení školy. Je rozdiel, či je na čele školy manažment alebo leadership (riadenie alebo vedenie), čiže, či je vo vedení manažér alebo leader.

Samozrejme, hlavnou úlohou učiteľa je realizácia vyučovacieho procesu. Príprave vyučovacej hodiny musí venovať základnú pozornosť. Pretože nejde len o to, čo bude vyučovať, ale ako vzbudí záujem u žiakov o tému. A vyburcovať vnútornú motiváciu v žiakoch je veľmi zložitá. Ale ak sa mu to nepodarí, tak celé učenie je sťažené aj pre učiteľa aj pre žiaka. Preto je veľmi dôležité zváženie, do akej miery kladieme na učiteľa zodpovednosť za tvorbu pedagogických dokumentov.

Je potrebné tvorivým učiteľom ponechať priestor, ak ho chcú, ale je dôležité ukázať učiteľom, ako je možné robiť určité rozhodnutia, dať im zdroje a až potom od nich žiadať samostatné pripravovanie dokumentov.

Pri tvorbe Školského vzdelávacieho programu kladieme do popredia spoluprácu učiteľov. Tvorba ŠkVP vyžaduje dlhodobú prípravu, rozhodovanie, prípravu nástrojov na analýzu, hodnotenie, prípravu odbornú a pedagogickú a preto odporúčame vybrať tím ľudí, ktorí budú aktívne na tejto úlohe pracovať a budú sa môcť realizovať.

V tíme by mali byť ľudia, ktorí sú akceptovateľní pedagogickým zborom. Pri zavádzaní reformy v každom zbore sa nájdu ľudia, ktorí budú zásadne odmietať nový prístup, preto je dôležité, aby v pracovnom tíme boli ľudia, ktorých si ostatní vážia, sú odborne aj didakticky na úrovni.

Úlohou riadiaceho tímu bude premyslieť štruktúru školského vzdelávacieho programu, postupnosť jeho tvorby, vytvorenie skupín učiteľov, ktorí budú tvoriť jednotlivé časti.

Riadiaci tím premyslí aj spôsoby, ako bude škola rozvíjať spoločnými akciami kľúčové kompetencie – napríklad, aké celoškolské projekty pripraví škola, ako si učitelia vzájomne pomôžu pri realizácii projektov. Tímová práca je dlhodobá úloha, pretože v školách máme viac výborných sólistov, ale menej tímových hráčov.

Aké tímy je možné mať na školách?

<http://www.google.sk/imgres>

Ako vytvoriť efektívne pracujúci tím?

Musíte rátať s tým, že každý učiteľ už má zaužívaný svoj stereotyp, svoj spôsob vyučovania, ktorý mu vyhovuje a je presvedčený o tom, že takto dosahuje najlepšie výsledky a nepotrebuje nič meniť.

Každá zmena prináša so sebou nepríjemné pocity, ktoré sa musíme naučiť nejakým spôsobom zvládnuť.

V každom kolektíve sa nájdu ľudia, ktorí:

- rýchlo preberajú nové myšlienky a sami aj vyhľadávajú zmeny,
- dokážu navrhnúť nové myšlienky a iniciovať ich riešenie,
- len sledujú, sú neutrálni,
- skeptickí, ktorých je tiež veľa, neprijímajú nové myšlienky hneď,
- odporcovia.

To, že sú v každom kolektíve rôzni ľudia, je prospešné, a je potrebné, aby tieto skupiny navzájom korektne komunikovali, aby sa skupiny nekritických nadšencov nestali „nadšenými zväzákmí“, a na druhej strane, aby skupina skeptických nezničila chuť žiakov učiť sa – teda tých, kvôli ktorým sú v škole učitelia.

Nad čím je možné sa zamyslieť:

Každá zmena si vyžaduje víziu a cieľ.

Je potrebné vypracovať si smer, v čom chceme mať zmenu, kam sa chceme posunúť.

Potrebné mať najbližší realizačný a trochu širší pracovný tím.

Dobrá stratégia je, že z tých, ktorí sú proti, urobíme zodpovedných za určité časti nového programu.

Proces zmeny prebieha zhora nadol. So zmenou musia súhlasiť všetci členovia vedenia. Ak nebudú súhlasiť všetci a bude to vidieť, že vedenie „neťahá za jeden povraz“, príprava zmeny sa rozpadne.

Pravidelná informovanosť ľudí. Ak ľudia nie sú informovaní, veľmi často to sklízne do klebiet a obáv. Najviac sa ľudia budú báť o seba a o svoje miesto.

Rozkrokovanie práce a jasný harmonogram. Ak aj nie je harmonogram ešte dotiahnutý celkom do konca, je potrebné informovať ľudí vždy o tom, ktoré kroky ideme robiť najbližšie. Musí im to byť jasné, že teraz robíme tieto práce a následne budeme robiť ďalšie.

Informácie o úspechoch a poďakovanie za ne. Aj malé úspechy motivujú ľudí.

Individuálne riešenia pre tých, ktorých zmeny postihnú. Ak sa niekoho priamo dotkne zmena, nevyhýbajte sa vyriešeniu situácie.

Pravidelná spätná väzba. Po určitom období si zhrňte, čo sa podarilo, čo nie.

Každá zmena má svoje etapy

1. Keď je všeobecne cítiť, že je potrebná zmena. Vyvoláva to pocity podráždenia, frustrácie, napätia, nedostatku času.
2. Keď sa zmena rozbehne. Vyvoláva to na jednej strane nadšenie, na druhej strane nepochopenie, všeobecne zmätok, chaos, znova pocit nedostatku času, hľadanie chýb, poukazovanie na nedostatky, začínajú sa objavovať pohyby vpred, ale aj niektoré nedostatky.
3. Keď odrazu cítime neznáme územie. Zmena sa implementuje. Spreádzajú ju obavy, vyčerpanosť, zúfalstvo.
4. Keď sa problémy kryštalizujú. Nedostatky sa vyjasňujú, začínajú sa postupne odstraňovať.
5. Keď sa dostavia prvé úspechy. Radosť, spokojnosť. Ale pozor, nezaspať na vavrínoch, byť ostrážití, lebo práve v tomto momente, ak sa realizátori zmeny učičikajú víťazstvom, nastúpia odporcovia. Prvé výsledky by sa mali dostaviť v rozmedzí 6 - 18 mesiacov, dlhšie neotáľať, lebo sa stratí u ľudí záujem.
6. Keď zmena sa stáva časťou života alebo kultúry školy. Vyvoláva radosť, úľavu, možno u niektorých sklamanie.

Čo je to vízia?

Je to obraz budúcnosti s viac, či menej presným komentárom vysvetľujúcim, prečo by sa ľudia mali snažiť vytvoriť novú budúcnosť.

Ako si rozdeliť úlohy v tíme?

Skupiny sa budú zaoberať problematikami:

1. motivácia k tvorbe a inovácii ŠkVP
2. zoznámenie sa s cieľmi aj obsahom nového prístupu k vzdelávaniu
3. vytvorenie si harmonogramu tvorby
4. vytvorenie menších tímov
5. spolupráca, výmena informácií
6. analyzovať školu
7. kľúčové kompetencie
8. stratégie vzdelávania
9. prierezové témy
10. vzdelávacie štandardy

Etapa	Úlohy – učitelia	Úlohy – koordinátor tvorby ŠkVP (nemusi to byť riaditeľ)
Vzbudenie záujmu o reformu a tvorbu ŠkVP medzi členmi učiteľského zboru, udržanie záujmu aj v období prekážok, kompenzácia prístupov niektorých nenaklonených kolegov (priebežná úloha).	Zapálení učitelia netlačia silou na nedôverčivých kolegov, nepresvedčajú ich verbálnymi argumentmi, ale vedia využiť svoju dobrú prax a vedia ukázať vyčkávacím kolegom, že zmena priniesie plody aj im samotným.	Koordinátor vyhodnocuje stav učiteľského zboru a možné cesty oslovenia váhajúcich alebo rezistentných kolegov. S učiteľským zborom robí vhodné motivačné aktivity, reaguje na otázky typu: „prečo to máme písať, keď to už dávno robíme“, prepája požiadavky ŠVP s tým, čo škola a učitelia už naozaj robia a ukazuje tak kolegom o čo v reforme naozaj ide.

Etapu	Úlohy – učitelia	Úlohy – koordinátor tvorby ŠkVP (nemusí to byť riaditeľ)
Zoznámenie sa s kontextom reformy (súvisí s predchádzajúcim bodom).	Učitelia poznajú kontext reformy a rozumejú mu – poznajú dôvody sociálne, ekonomické, psychologicko-pedagogické, európsky kontext apod.	Koordinátor sprostredkuje poznanie, využije ho k motivácii učiteľov. Pozná a má k dispozícii slovenské aj európske dokumenty, štatistiky, vie v nich nachádzať odpovede na otázky kolegov. Pozná výsledky pedagogicko-psychologických výskumov o učení a fungovaní mozgu a aplikuje ich vo svojom vyučovaní.
Učiteľský zbor sa zoznami s úlohou zostaviť funkčný ŠkVP, pozná časový harmonogram tvorby (ešte nemusí poznať presný časový plán).	Učitelia vecne diskutujú o cieľoch tvorby ŠkVP v svojej škole i o postupných cieľoch. Posúdia návrh režimu tvorby ŠkVP, zväžia svoje možnosti (pre budúce obdobie by sa mal pre nich ŠkVP stať profesijnou prioritou).	Koordinátor zostaví splniteľný časový harmonogram tvorby ŠkVP, zrozumiteľne a realisticky predstaví zboru, čo ich všetko čaká, vedie o tom diskusiu a má pripravené argumenty.
Učitelia sú rozdelení do funkčných pracovných tímov pre najbližšie obdobie; vie sa, aké ďalšie tímy bude potrebné zostavovať priebežne.	Učitelia vedia pracovať v malých tímoch rôzneho zloženia, ale aj vo veľkom tíme.	Koordinátor vie, aké tímy sú potrebné, vie ich zostaviť a koordinovať ich činnosť v čase i priestore (sleduje termíny, zabezpečuje voľné miestnosti pre rokovanie apod.).
Vznik a zavedenie informačného systému (výmena informácií medzi pracovnými skupinami, vedenie dokumentácie, spôsob spracovania vzniknutých materiálov).	Zbor využíva dohovorový informačný a archivačný systém, učitelia na úrovni užívateľov pracujú s jednoduchými kancelárskymi programami (MS Word, MS Excel apod.).	Koordinátor vymyslí jednoduchý systém (alebo ho prevezme a upraví), naučí učiteľov s ním pracovať, poverí kolegov zodpovednosťami a vyžaduje ich napĺňanie.
Plánovitý postup (priebežne).	Zbor postupuje podľa plánu. Učitelia sledujú, kde sa asi podľa plánu nachádzajú. Sú ochotní prijímať odôvodnené zmeny plánu, a to aj väčšieho rozsahu a vopred s ich vznikom počítajú.	Koordinátor plánuje všetko – vie zoradiť kroky tvorby tak, aby dávali zmysel v jeho konkrétnej škole. Vyvažuje plánovitosť s improvizáciou a reakciou na vzniknutú situáciu a z nej vyplývajúce potreby. Komunikuje s kolegami o pláne i o dôvodoch zmien v postupe.
Porozumenie vzdelávacím cieľom ŠVP.	Učitelia vzťahujú ciele ku svojej škole, vyhodnocujú súčasný stav školy v dosahovaní cieľov, majú ich na pamäti pri celej ďalšej práci na tvorbe ŠkVP, napr. podľa nich rozhodujú o výbere učiva.	Koordinátor vie usmerňovať prácu s cieľmi, vie, kde sú uvedené v ŠVP, vhodne k cieľom pri ďalšej práci odkazuje a koriguje nimi prípadné úlety pri tvorbe ŠkVP.
Analýza stavu školy (ešte sa bude v priebehu tvorby opakovať alebo dopĺňať o nové zistenia – ide o priebežnú autoevalváciu).	Učitelia nachádzajú, pomenovávajú, analyzujú a vyhodnocujú zložky života školy a vlastnej práce, a to vo vzťahu k potrebám reformy.	Koordinátor vie, čo je potrebné analyzovať a vo vzťahu k čomu, organizuje analytické činnosti, riadi ich a vyhodnocuje.
Osvojovanie si nových a staronových pojmov (bude sa dopĺňať priebežne).	Učitelia rozumejú základným pojmom, ktoré sa vzťahujú k tvorbe a realizácii ŠkVP, vedia ich zmysluplne používať v komunikácii, nemajú strach používať niektoré nové pojmy (napr. portfólio, evalvácia), vedia k starým termínom priradiť obsah.	Koordinátor vie objasniť pojmy alebo viesť učiteľov k porozumeniu prostredníctvom nejakej aktivity (napr. práca so slovníkom).

Etapu	Úlohy – učitelia	Úlohy – koordinátor tvorby ŠkVP (nemusí to byť riaditeľ)
Kľúčové kompetencie – dôkladné porozumenie prostredníctvom vlastnej práce s nimi (práca s kľúčovými kompetenciami sa bude taktiež cyklicky vracat).	Učitelia rozumejú: čo to je, prečo to je, ako to funguje a vedú s tým pracovať – dávať do súvislosti kľúčové kompetencie a doterajšiu prácu a odhaľovať v nej prvky, ktoré sa dajú preniesť do ŠkVP, analyzovať zložky, formulovať, škálovať, identifikovať vzájomné väzby, súvislosti s cieľmi vzdelávania, s cieľmi vyučovacej hodiny, s hodnotením práce žiakov a pod.	Koordinátor vie, k čomu má práca s kľúčovými kompetenciami viesť. Je to jedna z najpodstatnejších častí tvorby a predovšetkým realizácie ŠkVP, vie, že nejde o výstup z tejto práce, ale o výsledok (= učitelia chápu podstatu kľúčových kompetencií a vedú s nimi pracovať vo vyučovaní a plánovaní). Koordinátor vie prácu riadiť, rozozná, čo je dobre formulované, vedie kolegov k hlbšiemu porozumeniu prostredníctvom ďalšej práce s kľúčovými kompetenciami, prípadne vie niekoho osloviť, kto to učiteľský zbor naučí (ale aj potom musí dbať na udržanie kvality premýšľania o kľúčových kompetenciách v ďalších krokoch).
Výchovné a vzdelávacie stratégie na úrovni školy.	Učitelia spájajú ciele – t.j. smerovanie ku kľúčovým kompetenciám – s nástrojmi, ako ich dosiahnuť, zatiaľ na všeobecnej úrovni školy.	Koordinátor uistí potrebnú úroveň všeobecnosti a univerzálnosti zvolených stratégií pre celú školu.
Rozpracovanie prierezových tém.	Učitelia rozumejú, v čom sú prierezové témy jedinečné a nenahraditeľné. Identifikujú, čo už v danej problematike prierezových tém škola robí a v akej kvalite. Rozhodujú sa a zdôvodňujú, akú rôznu formu zaradenia prierezových tém do ŠkVP zvolia, hľadajú väzby medzi cieľmi ŠkVP a aktuálnou situáciou školy (prirodzené možnosti školy a potreby školy). Hľadajú vzájomné prieniky vzdelávacích oblastí, resp. vyučovacích predmetov a prierezových tém i prierezových tém medzi sebou (ako v témach, tak aj v kompetenciách).	Koordinátor vedie so zborom aktivít, prostredníctvom ktorých učitelia porozumejú prierezovým témam a dokážu potom v tímoch diskutovať o tom, ako si s nimi poradia, vedie rôzne tímy k rôznym, najvhodnejším riešeniam, monitoruje kvalitu práce, odhalí slabé miesta a citlivo k nim tímy/učiteľov vracia.
Spracovanie vzdelávacích vzdelávacie štandardov.	Učitelia analyzujú výkonové štandardy stanovené v ŠVP a/alebo pozerajú sa na to, čo už robia vo vyučovaní a v tom hľadajú výkonové štandardy. Využívajú Bloomovu taxonómiu, vedú stanoviť alebo využívať kontrolné mechanizmy pre overenie kvality výkonových štandardov.	Koordinátor sa rozhoduje, odkiaľ do výkonových štandardov vstúpi – uvedomuje si rôzne možnosti a volí tú, ktorá dáva najväčšiu nádej na efektivitu, posudzuje formulácie, vedie o nich diskusiu s kolegami, vedie kolegov k vylepšovaniu.
Práca s učivom.	Učiteľ volí učivo tak, aby čo najčastejšie dokázal jeho voľbu zdôvodniť inak ako slovami: „to je dôležité, bez toho deti nemôžu byť“. Vie analyzovať učivo obsiahnuté vo výkonových štandardoch svojho predmetu/vzdelávacej oblasti, prepája ho s možnou skúsenosťou žiakov – s prirodzenou ponukou lokality/regiónu, vie v tímoch hľadať prepojenie medzi predmetmi prostredníctvom tém, zohľadňuje aj prierezové témy.	Koordinátor volí niektorú z ciest, ako sa zmysluplne dopracovať k voľbe učiva, resp. ku kľúču pre jeho voľbu (veľké myšlienky; fakty – pojmy – generalizácia; lokálnosť – regionálnosť – globalizácia apod.). Neustále udržiava vedomie kolegov pri tom, že učivo je tak dobré, ako dobre slúži pre splnenie daného vzdelávacieho cieľa.

Etapas	Úlohy – učitelias	Úlohy – koordinátor tvorby ŠkVP (nemusí to byť riaditeľ)
Zostavovanie učebných osnov, plánovanie učebného plánu.	Učitelias vedias, že učebné osnovy ŠkVP nie sú totožné s predchádzajúcimi učebnými osnovami. Pri tvorbe využijú materiál, ktorý si vytvorili pri spracovaní výkonových štandardov. Zaujímajú sa o učebný plán, ktorý chtiac-nechtiac obmedzuje slobodu a tvorivosť učiteľa. Vedias ubrať zo svojich predstáv o tom, čo všetko sa musí v ich predmete vyučovať.	Koordinátor dozerá, aby sa z učebných osnov nestali tematické plány, vie vrátiť sústredenie učiteľov k podávaniu žiakových výkonov a vykonávaniu práce, keď učitelias začnú pri písaní učebných osnov príliš uvažovať len o podávaní informácií k téme vyučovania.
Výchovné a vzdelávacie stratégie na úrovni vyučovacích predmetov.	Učiteľ spája ciele – t.j. smerovanie ku kľúčovým kompetenciám – s nástrojmi, ako ich dosiahnuť na úrovni svojho predmetu.	Koordinátor dozrie na to, aby zvolené predmetové stratégie zodpovedali vytýčeným cieľom.
Hodnotenie práce žiakov a ich pokroku – voľba hodnotiacich postupov vhodných pre stanovené ciele (o hodnotení sa pri tvorbe ŠkVP začne hovoriť určite hneď pri rozpracovávaní kľúčových kompetencií na zložky, predovšetkým zručnosti).	Učitelias vedias vyhodnocovať dosahovanie zručností i očakávaných výstupov na úrovni práce jednotlivého žiaka vo vzťahu k triednemu plánu a výstupom – výkonovým štandardom v ŠkVP. Volias vhodné metódy a nástroje vrátane práce so žiackym portfóliom, ukazujú žiakom, ako môžu sami hodnotiť svoju prácu, stanovujú kritéria hodnotenia dobre splneného zadania a učia žiakov stále samostatnejšie pracovať (toto by malo byť zahrnuté do výkonových štandardov zviazaných s kľúčovými kompetenciami).	Koordinátor má prehľad o tom, čo všetko znamená práca podľa ŠkVP pre hodnotenie – aké nároky to kladie na učiteľov, vie posúdiť vzdelávacie potreby zboru v tejto oblasti, buď on sám vedie semináre na tému hodnotenia v zbere, alebo si pozve odborníkov, organizuje pracovné porady, pri ktorých si učitelias radia, ako riešia nové problémy v súvislosti s hodnotením (napr. si môžu ukazovať, ako pracujú s portfóliom).
(Seba)evalvačná činnosť.	Učitelias vedias reflektovať svoju vlastnú prácu, vedias vystihnúť, čo sa im darilo lepšie a čo by mali v budúcnosti zmeniť, vedias to na úrovni svojej vlastnej práce, ale i na úrovni fungovania školy (tímové analýzy rôznych oblastí života školy), vedias analytické činnosti vždy vzťahovať k príslušným cieľom.	Koordinátor vypracuje plán vnútornej evalvácie školy, príp. vedie zbor pri vypracovaní takéhoto plánu, zvláda riadenie činností, ktoré vedú k získaniu a vyhodnoteniu zodpovedajúcich informácií o práci školy.
Zostavenie učebného plánu.	Školský tím sa dohodne na predmetoch, ktoré sa budú na škole vyučovať a časových dotáciách tak, aby boli naplnené predmetové minimum a celkové maximum.	Koordinátor nastrojuje požiadavku zostavenia učebného plánu vo vhodnú chvíľu (ani nie príliš zavčasu, ani nie príliš neskoro), moderuje dohadovanie učiteľov.
Zostavenie celého dokumentu.	Učitelias dolaďujú svoje časti ŠkVP v spolupráci s kolegami, pri zostavovaní „konečnej“ verzie však počítajú s tým, že dokončené dielo sa bude po čase opäť prerábať podľa potreby.	Koordinátor je hlavným editorom konečnej papierovej verzie ŠkVP, vie, ktoré časti ŠkVP musí povinne obsahovať, harmonizuje obsahy i rozsahy jednotlivých častí, dozerá na splnenie stanovených termínov pre odovzdanie práce učiteľmi.

Tak ako je žiaduce vytvoriť podporujúce prostredie pre žiakov, *je nevyhnutné podporovať aj učiteľov*, aby prijali nový model vzdelávania. Skôr, ako začneme vytvárať ŠkVP, motivujme všetkých členov tímu, ktorí sa na jeho tvorbe podieľajú. Je potrebné si uvedomiť, že okrem cieľov školy bude uvažovať každý učiteľ za seba, za svoj predmet. Bude sa pýtať sám seba – *čo ja očakávam, čo ja chcem zmeniť, chcem to vôbec zmeniť ...?*

1. Dôležitá je **otvorená diskusia** všetkých zúčastnených, v ktorej si odpovieme na základné otázky: Chceme zmeny? Prečo chceme zmeny? Aké zmeny považujeme za potrebné? Čo nechceme? V čom, čo už robíme, chceme pokračovať a ako to chceme vylepšiť? Čo bolo dobré a na to chceme nadviazať.
2. Podnety učiteľov oceňujeme. Ak budú učelia vedieť, že ich **nápady vedenie školy zaujímajú**, bude ich motivácia silnejšia.

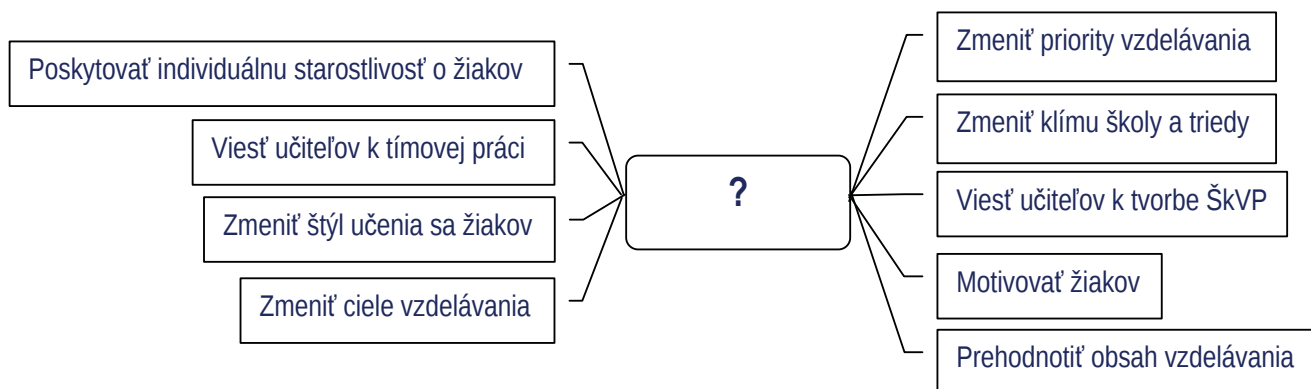
Už sme sa zhodli na tom, že chceme zmeniť spôsob vyučovania. Ako sa do toho pustiť?

4. 5 ANALÝZA PRÁCE ŠKOLY

Aká by mala byť škola?

1. Zamysleli ste sa nad nasledujúcimi otázkami?

Priradte ku každému + alebo -.

A ako si túto problematiku rozdebatujeme v zborovni?

2. Zamyslite sa, do akej miery sa to darí vo vašej škole a ako to uplatníte v predmete.

- Sformulovali sme si ciele pre svoju školu – víziu a aké požadované kompetencie by mal mať náš absolvent? – môže k tomu prispieť môj predmet?
- Urobili sme si analýzu, čo sa nám darí, čo sa nedarí v škole, ale aj v predmetoch?
- Urobili sme charakteristiku žiakov školy a čo od nich budeme požadovať?
- Poznáme dostatočne žiakov, dnešnú mladú generáciu – aké sú jej priority? Čo na ňu vplyva, čím alebo kým je ľahko ovplyvniteľná?
- Dajme dohromady všetkých učiteľov a spoločne pripravme koncepciu vzdelávania v našej škole.
- Spoločne si pozrime obsah, pre daný ročník a premyslime, čo s čím skombinovať.
- Premyslime si zaradenie prierezových tém do učebných osnov alebo formu – kurz, resp. voliteľný predmet.

- Ako by sme ako škola mohli spoločne rozvíjať kľúčové spôsobilosti – školské konferencie, projekty a pod?.
- Aké máme možnosti na to, aby sme si zmenili svoj profil školy?

Vráťme sa naspäť k uvažovaniu o tom, aká sme škola. Čo nám chýba k tomu, aby sme boli „nová“ škola.

Uvažovanie nad tým nemusí byť povinnosť. Veľa škôl sa už nad tým zamyslelo, vedeli, že je potrebné sa na niečo špecializovať, vychádzať v ústrety žiakom tvorením tried so zameraním. Triedy so zameraním už vtedy potrebovali zmeny v jednotnom učebnom pláne, ale aj učebných osnovách. To znamená, že mnohé školy nemusia robiť hneď teraz analýzu. Aj vy už možno máte veľa informácií od rodičov, zriaďovateľa, regiónu.

Aj keď nepotrebuje robiť teraz analýzu, spomíname ju kvôli tomu, že reforma vzdelávania je proces. Občas je dobré zastaviť sa a zamyslieť sa, či robíme všetko dobre, ak nie, tak sa zamyslieť, v čom robíme chyby.

Nástrojmi na zistenie stavu školy môže byť analýza doterajších plánov školy – čo sa osvedčilo, v čom bude dobré pokračovať, čo sa nepodarilo.

Dobrym nástrojom je **SWOT analýza**.

Pri SWOT analýze odporúčame, aby ste sa sústredili na vybrané časti problému a neorientovali sa na široké oblasti, pretože potom sa stratíte v množstve rôznych údajov.

SWOT analýzu urobte napríklad pre potrebu vzdelávania dospelých, alebo pre celoškolské výsledky žiakov a pod. Ide o skratku 4 anglických slov – (**S**trengths) silné stránky, (**W**eaknesses) slabé stránky, (**O**pportunities) príležitosti, šance a (**T**hreats) riziká (obavy, hrozby, bariéry, prekážky). SWOT analýzou môžete preskúmať súčasný stav pedagogického zboru a zloženie žiakov, **funkčnosť pedagogickej dokumentácie**, uplatnenie žiakov po absolvovaní školy, výchovné problémy žiakov, prácu výchovného poradcu, **stav pedagogickej práce, začlenenie alternatívnych foriem výučby, spokojnosť učiteľov**, spoluprácu školy s rodičmi, s inštitúciami a ďalšie faktory, ktoré ovplyvňujú priebeh činností na škole, postavenie školy v rámci regiónu a pod. (zvýraznené sú tie, ktoré sa týkajú zámeru našej publikácie).

silné stránky	slabé stránky
Kvalifikovaný pedagogický zbor	Zlé materiálne vybavenie
príležitosti	ohrozenia
Zvýšiť kvalitu vzdelávania	Učitelia odídu do lepšie vybavených škôl

Silné a slabé stránky sa spravidla týkajú vnútorného prostredia školy. Na silných stránkach môže škola postaviť svoj ŠkVP, slabé stránky by mala odstrániť.

Príležitosti a riziká sa dotýkajú vonkajších vplyvov. K rizikám patrí napr. stagnácia školy. Príležitosti sú tie faktory, ktoré nasmerujú školu k jej ďalšiemu rozvoju.

Odpovedzte na otázky:

1. Poznáte spôsob, ako zmerať pokrok a zhodnotiť riziká, s ktorými je treba sa ešte vysporiadať?
2. Je ľuďom, ktorí sa majú zmeniť, jasné, ako sa má zmeniť ich správanie a výsledky a kedy sa od nich očakávajú?
3. Dostávajú tí, ktorí sa majú zmeniť, potrebné údaje, a spätnú väzbu o ich výkone vo vzťahu k určeným predpokladom?

(Blanchard, K.a kol, 2009, str.121)

TVORBA JEDNOTLIVÝCH ČASTÍ ŠKVP

Ak sa vám doteraz zdalo, že sme veľa priestoru venovali uvažovaniu prečo a o čom by mal byť ŠkVP, bolo to z dôvodu, aby sme si uvedomili, že hlavnou zmenou je zmena myslenia učiteľov v tom, že je treba pristupovať k vyučovaniu nie ako k odovzdávaniu informácií, ale ako k výzve učiť žiakov objavovať a učiť sa. Viest žiakov k tomu, aby sa naučili rozmýšľať a nie aby sa snažili plniť učiteľove očakávania.

Ak si toto uvedomíme, je to prvý predpoklad k úspešnej práci na ŠkVP.

Samotnú tvorbu školského vzdelávacieho programu realizujeme v dvoch rovinách. Tá prvá je uvažovanie nad tým, aká sme škola a aká by sme chceli byť škola, akého absolventa by sme chceli mať a ako je možné naše ciele dosiahnuť.

Druhá rovina je sformulovanie našich predstáv do pedagogického dokumentu.

Základné otázky o školskom vzdelávacom programe

- **Komu je určený?**
- **Kto ho tvorí a schvaľuje, kto zaň zodpovedá?**
- **Akú má mať štruktúru a obsah?**
- **Ako často sa má tvoriť?**

Školský vzdelávací program podľa školského zákona č. 245/2008 Z.z., § 7, odsek 1, je základným pedagogickým dokumentom školy, podľa ktorého sa uskutočňuje výchova a vzdelávanie v školách.

ŠkVP vydáva riaditeľ školy po prerokovaní v pedagogickej rade školy a v Rade školy. Zriaďovateľ si môže vyžiadať od riaditeľa školy školský vzdelávací program na schválenie.

Zodpovedá zaň riaditeľ.

Každá škola musí zverejniť svoj školský vzdelávací program. Aj keď je program zverejnený, copyright vlastní škola.

Školský vzdelávací program musí byť vypracovaný v súlade s princípmi a cieľmi výchovy a vzdelávania podľa školského zákona a s príslušným štátnym vzdelávacím programom. Súlad znamená, že škola si vytvorí školský vzdelávací program v intenciách Štátneho vzdelávacieho programu. Neznamená to, že to musí byť odkopírované.

5.1 PRÍPRAVNÁ FÁZA TVORBY ŠKVP A JEHO INOVÁCIA

Prostredníctvom školského vzdelávacieho programu školy dostávajú príležitosť vytvoriť si svoj vlastný dokument, v ktorom si môžu napláňovať vzdelávanie vo svojej škole viac-menej podľa vlastných predstáv.

Zapamätajte si:

Úspech v školstve je o tom, koľko detí dokážeme pripraviť na život.

Aké to má výhody a aké riziká?

Tvorba vlastného školského vzdelávacieho programu má **svoje prednosti**:

- vytvárate dokument pre svoju školu, pre svoj pedagogický zbor a svojich žiakov, pre dôverne známe prostredie,
- využijete všetky svoje pozitívne skúsenosti a ujasníte si, čo dobre zvládáte a čo chcete ďalej rozvíjať,
- posilníte tímovú prácu a medzipredmetovú spoluprácu učiteľov,
- podľa vlastného vzdelávacieho programu by sa vám malo učiť lepšie.

Tvorba školského vzdelávacieho programu má aj **svoje riziká**. Preto:

- nestotožňujte vytvorenie ŠkVP s reformou vzdelávania, ŠkVP je len začiatok, od ktorého sa budú odvíjať kvalitatívne zmeny vo vzdelávaní a v činnosti celej školy,
- počítajte s tým, že táto nová práca môže priniesť aj problémy a je pomerne časovo náročná,
- vnímajte tvorbu ŠkVP ako tímovú prácu celého pedagogického zboru a vedenia školy,
- nevšímajte si malichernosti, choďte ako škola za svojou víziou.

V čom je podstata správne vypracovaného školského vzdelávacieho programu

ŠkVP môžeme vnímať ako dokument, ako papier, ktorý „znesie všetko“. Alebo ho môžeme vnímať ako materiál, ktorý odráža naše vnímanie vzdelávacieho procesu.

Veľa riaditeľov alebo učiteľov sa sťažuje, že je to byrokratizácia a papierovanie. Prečo dať niektoré veci na papier? Zamysleli ste sa nad tým, aké sú vaše osobné ciele? Akú máte hierarchiu cieľov? Za deň vám prebehne hlavou 26 000 myšlienok. Koľko z toho venujete uvažovaniu nad svojimi osobnými cieľmi? Máte ich spísané a ak sa rozhodujete, rozhodujete sa, či je to v súlade s vašimi cieľmi, alebo máte v tom chaos? Podľa Tomana (2009, str.104) 95 % ľudí sa zaoberá nepodstatnými vecami a rieši veci, ktoré nemá pod kontrolou (počasie, futbalový zápas). Ale vymenovať 5 svojich vlastných cieľov má problém. Preto otázka: viete vymenovať 5 najdôležitejších cieľov vzdelávania vašich žiakov?

Základné predpoklady úspechu tvorby ŠkVP, ktorý reprezentuje celú školu

Dbajte, aby ľudia rozumeli tomu, čo chcete urobiť
Oboznámte všetkých kolegov so svojimi zámermi
Majte jasné ciele

Uvedené body školského vzdelávacieho programu môžeme rozdeliť do dvoch častí:

A. všeobecná časť: body, týkajúce sa opisu školy, charakteristika školy, personálne zabezpečenie, materiálne a technické zabezpečenie.

B pedagogická časť – body, týkajúce sa konkrétnych pedagogických častí programu školy, ciele školy, vízia školy, stratégie, čiže pedagogické zásady školského vzdelávacieho programu, učebný plán, učebné osnovy, hodnotenie.

Čo všetko má obsahovať ŠkVP?

5.2 TITULNÝ LIST ŠKVP

Názov ŠkVP si môžete vytvoriť vlastný. Musí byť dobre zrozumiteľný nielen pre vás, ale hlavne pre žiakov, rodičov, inštitúcie ďalšieho vzdelávania a zamestnávateľov, ktorí budú vášho žiaka prijímať do zamestnania alebo do ďalšej školy.

Škola si môže zvoliť svoje motto a logo.

Stupeň vzdelania je v súlade s Medzinárodnou normou pre klasifikáciu vzdelávania ISCED 97 (International Standard Classification of Education – ďalej len „ISCED“)

Dĺžka a forma vzdelávania vyplývajú zo ŠVP.

Rok, miesto vydania a platnosť ŠkVP sú veľmi dôležité údaje, ktoré by škola nemala ignorovať. Vypovedajú o tom, kedy bol ŠkVP podpísaný, ktorá škola ho vypracovala a v ktorom časovom období vstupuje do platnosti. Platnosť vzdelávacieho programu sa uvádza k prvému dňu školského roka a potvrdzuje ju riaditeľ školy svojím podpisom a pečiatkou školy. Odporúča sa uvádzať celé meno a titul riaditeľa školy. Platnosť programu sa určuje na obdobie komplexnej dĺžky štúdia. ŠkVP môžeme používať aj po skončení uceleného cyklu vzdelávania, ak si program nevyžaduje žiadne úpravy. V priebehu realizácie programu sa môže stať, že potrebujete súrne inovovať niektorú časť ŠkVP, pretože došlo k zásadným zmenám. Inováciu musíte hneď zaviesť a tým upraviť aj zodpovedajúcu časť ŠkVP. Ide o tú najbežnejšiu vec, lebo vzdelávacie programy sú otvorené systémy a musia na akúkoľvek zmenu reagovať. Všetky zmeny (inovačné, organizačné, priestorové a pod.) musíte urobiť a zaznamenať ich. Táto skutočnosť musí byť v ŠkVP evidentná. Preto si revidovanie do ŠkVP zaznamenávajú, aby sme mali evidenciu o tom, či program nie je zastaraný,

kedy bol revidovaný, aké zmeny ste v ňom urobili. Na titulnom liste si preto vytvoríte miesto, kde budete všetko starostlivo zaznamenávať. Keďže ŠkVP nebude mať schvaľovaciu doložku MŠVaV SR, musíte jeho platnosť a aktuálnosť sledovať vy. Upozorňujeme, že dátum schválenia ŠkVP nemusí byť totožný s dátumom platnosti ŠkVP. Po skončení platnosti ŠkVP sa opätovne program musí schvaľovať (nový titulný list).

5.3 CIELE VZDELÁVANIA A CIELE ŠKOLY

Dôležité je, aby ciele neboli len niekde deklarované, ale aby ste boli o nich presvedčení, že sú to naozaj ciele, k čomu chcete žiakov viesť. Celé vzdelávanie musí smerovať k tomu, aby sme pripravili žiakov pre ďalší život a to pre ďalšie štúdium, celoživotné vzdelávanie, ale aj pre prax. Ale bez ohľadu na to, či budú študovať alebo pracovať, cieľom nášho vzdelávania je, aby boli múdri, aby vnímali svet, aby sa vedeli správne v ňom orientovať a rozhodovať, ale aby ho vedeli aj správne prežiť ako život plný zážitkov.

Prvý účel vzdelávania „prežiť“ neznamená len adaptívne učenie, musí byť spojené s učením k tvorivosti, učeniu, ktoré zvyšuje našu schopnosť tvoriť a prežívať život a všetko, čo je v ňom. Ak sme uvažovali o účeloch vzdelávania, tie umožňujú aj sformulovať najširší zmysel výchovy a vzdelávania – **naučiť sa byť**.

Podľa UNESCO sú hlavnými cieľmi vzdelávania 4 piliere :

Učiť sa poznávať

Učiť sa konať

Učiť sa byť

Učiť sa žiť medzi ľuďmi

Tieto piliere vzdelávania sformuloval **Jacques Delors** a preto sa nazývajú aj Delorsove piliere vzdelávania.

Čo znamenajú 4 piliere vzdelávania:

učiť sa poznávať, znamená osvojovať si nástroje pochopenia sveta a rozvíňať zručnosti potrebné k učeniu sa,

učiť sa konať, znamená naučiť sa tvorivo zasahovať do svojho prostredia, zdôrazňuje nielen osvojenie poznávacích procesov, ale a ich využiteľnosť v praxi,

učiť sa žiť spoločne, znamená vedieť spolupracovať s ostatnými a môcť sa tak podieľať na všetkých spoločenských činnostiach,

učiť sa byť, znamená porozumieť vlastnej osobnosti a jej utváraniu v súlade s morálnymi hodnotami.

Z nich sú odvodené 4 kategórie cieľov (spracoval ich Štefan Švec)

1. cieľ naučiť sa poznávať znamená poznávať prírodu a kultúru i vlastnú osobnú prirodzenosť a kultúrnosť, je sústredený na osvojovanie a odkrývanie poznatkov faktických, koncepčných, procedurálnych a metakognitívnych.

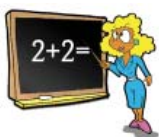
Znamená rozvíjanie poznávacích schopností, znovuvybaviť si z dlhodobej pamäte informácie, porozumieť a konštruovať zmysel a význam, aplikovať koncepčné a procedurálne poznatky

v danej situácii, analyzovať celok, vyhodnocovať a schopnosť kreovať. Do tejto kategórie patrí aj schopnosť využívať viaceré informačné zdroje, technológie, ako aj sebakontrolné a sebariadiace schopnosti. Taktiež týmto cieľom sa zdôrazňuje aj schopnosť poznávať vlastné individuálne postupy a štýly v učení sa.

Pri aplikovaní tohto cieľa do programu vzdelávania učiteľa odporúčame revidovanú Bloomovú taxonómiu kognitívnych cieľov.

2. **cieľ naučiť sa konať** znamená správne, kvalitne a účinne, cieľavedome zasahovať, inovatívne meniť, dômyselne zdokonaľovať veci okolo seba. Zákonitou sa tu stala požiadavka naučiť sa spolupracovať v tíme so zmyslom pre osobnú zodpovednosť, plánovať so znalosťou poznatkov, organizovať činnosť, spätnoväzbovo kontrolovať a regulovať vlastné i cudzie konanie, motivovať a viesť pracovnú skupinu, projektovať postupy, tvorivo riešiť zadania, zhotovovať diela,
3. **cieľ naučiť sa hodnotiť** znamená posudzovať kvalitu, efektívnosť, rozhodovať o postupe, vyberať, priorizovať, orientovať sa v hodnotových systémoch alebo modeloch,
4. **cieľ naučiť sa dorozumievať a porozumieť** si znamená využívať a podeliť sa o skúsenosti, vedieť sa vyjadrovať slovami, pohybom, vlastným osobným štýlom, uplatňovať všetky formy sociálnej komunikácie, ktorými sú hovorový jazyk, písomný jazyk, číselný jazyk, grafický, jazyk tela a aj jazyk počítačov.

Pán riaditeľ školy chce vytvoriť školský vzdelávací program. Jeho otázka je:

Ako vysvetliť ciele učiteľom?

Vzdelávacie ciele vychádzajú z potreby kultivovať potenciál každého žiaka vo všetkých oblastiach jeho rozvoja, pomôcť k osvojeniu si funkčnej gramotnosti, ktorá umožní celoživotné vzdelávanie, ale súčasne viesť žiakov aj k vnímaniu potreby ochrany sveta a kultúry, v ktorej sa spoločnosť nachádza. Rovnako ako je dôležitá pre žiakov gramotnosť, je pre nich dôležitá aj tvorivosť.

Ciele vzdelávania pre jednotlivé stupne v Slovenskej republike, uvedené v ŠVP, podľa stupňov vzdelávania – štátna úroveň

Ciele pre 1. stupeň ZŠ	Ciele pre 2. stupeň ZŠ	Ciele pre stredné školy
spoznávať svoje vlastné schopnosti a rozvojové možnosti a osvojiť si základy spôsobilosti učiť sa učiť a poznávať seba samého, objavovať veci okolo seba v prírode, v spoločnosti, v technike, pýtať sa, byť zvedavý, rozvíjať možnosti základov vedného skúmania svojho najbližšieho kultúrneho a prírodného prostredia tak, aby sa rozvíjala predstavivosť, tvorivosť a záujem skúmať svoje okolie, rozvíjať si spôsobilosti dorozumievať sa a porozumieť, rozvíjať si vekuprimerane komunikačné schopnosti, získať základy jednotlivých druhov gramotností. naučiť sa uplatňovať svoje práva a súčasne plniť svoje povinnosti, niesť zodpovednosť za svoje zdravie a aktívne ho chrániť a upevňovať, vážiť si seba aj ostatných ľudí.	rozvíjať kľúčové spôsobilosti (kompetencie), potrebné základné vedomosti a zručnosti a vypestovaný základ záujmu o celoživotné učenie sa, rozvíjať si povedomie národného a svetového kultúrneho dedičstva, osvojiť si základ všeobecného vzdelania poskytovaného školou, mať záujem a potrebu učiť sa aj mimo školy, osvojiť si a využívať efektívne stratégie učenia sa, riešiť vekuprimerané problémové úlohy, nadobudnúť primeranú úroveň komunikačných spôsobilostí a spolupráce, mať rešpekt k druhým a zodpovedný vzťah k sebe a svojmu zdraviu, získať požadovanú úroveň funkčnej gramotnosti, naučiť sa hodnotiť svoju vlastnú prácu, rozvíjať si spôsobilosti dorozumievať sa a porozumieť si, hodnotiť (vyberať a rozhodovať) a iniciatívne konať aj na základe sebariadenia a sebareflexie, rozvíjať toleranciu a akceptovanie iných ľudí, ich duchovno-kultúrnych hodnôt, naučiť sa uplatňovať si svoje práva a súčasne plniť svoje povinnosti, niesť zodpovednosť za svoje zdravie a aktívne ho chrániť a upevňovať.	rozvíjať široký kultúrny (všeobecný, najmä vedecký) vzdelanostný základ pre celoživotné zveľaďovanie pri súbežnom pestovaní kreativity, rozvíjať svoj potenciál pre osobnostné zrenie a stávanie sa svojskou, samostatnou (nezávislou) a tvorivou osobnosťou, rozvíjať zmysel pre sociálnu vzájomnosť, starostlivosť a spravodlivosť, upevnenie záujmu o uchovanie národného dedičstva a akceptovanie kultúrnych odlišností, rozvíjať schopnosti k informovanému výberu svojho profesionálneho smerovania, rozvíjať toleranciu a akceptovanie iných ľudí, ich duchovno-kultúrnych hodnôt, naučiť sa uplatňovať si svoje práva a súčasne plniť svoje povinnosti, niesť zodpovednosť za svoje zdravie a aktívne ho chrániť a upevňovať, získať požadovanú úroveň funkčnej gramotnosti.

Kritériá na dobre formulované ciele:

- sú pozitívne formulované (čo skutočne chcete, nie to, čo nechcete),
- sú vyjadrené v prítomnom čase (predstavujte si, ako keby ste ich dosiahli),
- sú formulované do budúcnosti – kratšej, dlhšej, dlhodobejšej,
- sú konkrétne, jasne formulované.

Taxonómie cieľov

V minulosti sa ciele vzdelávania rozdeľovali do troch kategórií, kognitívne, psychomotorické a afektívne. V novom ponímaní tým, že sa snažíme o prepojenie jednotlivých cieľov vzdelávania, prikláňame sa k Delorovým pilierom vzdelávania, ktoré vnímajú rozvoj osobnosti komplexne.

Pre formulovanie konkrétnych cieľov vzdelávania, využívame taxonómiu cieľov, ktorú vypracovali Anderson- Krathwohl a vychádzali pritom z Bloomovej taxonómie z roku 1956.

Táto nová taxonómia bola zavedená v roku 2001 (keďže bola robená na počesť Benjaminu Blooma, nazýva sa tiež revidovaná Bloomova taxonómia alebo bloomovská taxonómia).

V tejto hierarchii kognitívnych cieľov sú zakomponované aj psychomotorické ciele aj afektívne ciele. Napríklad cieľ „vytvoriť“ v sebe zahŕňa aj psychomotorické zručnosti aj návyky a naopak cieľ „vyhodnotiť“ v sebe obsahuje aj afektívne ciele, pretože zhodnotiť, rozhodnúť sa je často spojené s afektívnou doménou.

Taxonómie vzdelávacích cieľov vybraných autorov (najnižší hierarchický stupeň je v spodnej časti tabuľky)

Kognitívne (1956)	Kognitívne (2001)	Afektívne	Psychomotorické	Kognitívne
(Bloom, 1956)	(Anderson & Krathwohl, 2001)	(Krathwohl, Bloom and Masia (1964)	(Simpson, 1972), In Fontana, 2003)	Niemierko
Hodnotenie	Tvoriť	Integrácia hodnôt v charaktere	Vytváranie nových zručností	Nešpecifický transfer
Syntéza	Hodnotiť	Integrovanie hodnôt (organizácia)	Prispôsobovanie	Špecifický transfer
Analýza	Analyzovať	Oceňovanie hodnoty	Automatizácia zložitej zručnosti	Porozumenie
Aplikácia	Aplikovať	Reagovanie	Automatizácia jednoduchej zručnosti	Zapamätanie
Porozumenie	Porozumieť	Prijímanie (vnímavosť)	Riadené odozvy	
Vedomosti	Zapamätať	-	Zameranosť	
-	-	-	Vnímanie	

Ale pozor. Vo vodorovných riadkoch to neznamena, že sú rovnocenné.

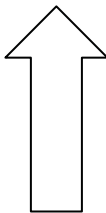
Anderson & Krathwohl (2001) vytvorili revidovanú taxonómiu, ktorá má dve hlavné dimenzie: doménu vedomostí a doménu kognitívnych procesov. Pokiaľ sa týka vedomostí, autori do nich zahŕňajú znalosti faktov, pojmov, postupov alebo procesov a metakogníciu (porovnávanie vlastných vedomostí s novými). Anderson & Krathwohl (2001) zahŕňajú do kognitívnych procesov: zapamätať si, porozumieť, aplikovať, analyzovať, hodnotiť a tvoriť. U Andersona & Krathwohla (2001) je nutné zdôrazniť túto dvojdimenzionalnosť, ktorá je veľmi dôležitá pri formulovaní cieľov, ale aj pri formulovaní vzdelávacieho štandardu – obsahového aj výkonového.

Marzano & Kendall (2007, str. 11) vytvorili novú taxonómiu vzdelávacích cieľov. Ich model správania (*Model of Behavior*), zameraný na žiaka, jeho „dimenziu“, jeho rozhodovanie „ísť

do toho“, chcieť sa vzdelávať, súvisí s vnútornou motiváciou. Ide o žiakov metakognitívny systém, v ktorom si stanovuje ciele a stratégie, kognitívny systém, v ktorom spracováva relevantné informácie. Zámerne používame vzdelávacie ciele, pretože jeden zo zámerov Marzana & Kendalla (2007) je integrovať kognitívne, afektívne a psychomotorické ciele do jedného modelu v súlade s tým, čo sme uviedli vyššie.

Vychádzali z predošlých taxonómií vzdelávacích cieľov (Bloom 1956, Krathwohl 1964, Anderson & Krathwohl 2001 a ďalší). Využívajú domény vedomostné (informácie, mentálne a psychomotorické procesy).

Hierarchia myšlienkových operácií v revidovanej bloomovej taxonómii.

Tvoriť	Vyššie myšlienkové operácie	
Hodnotiť		
Analyzovať		
Aplikovať	Nižšie myšlienkové operácie	
Porozumieť		
Zapamätať		

Pri tvorbe testov odporúčame uplatňovať aj Niemiervkovu taxonómiu v 4 stupňoch:

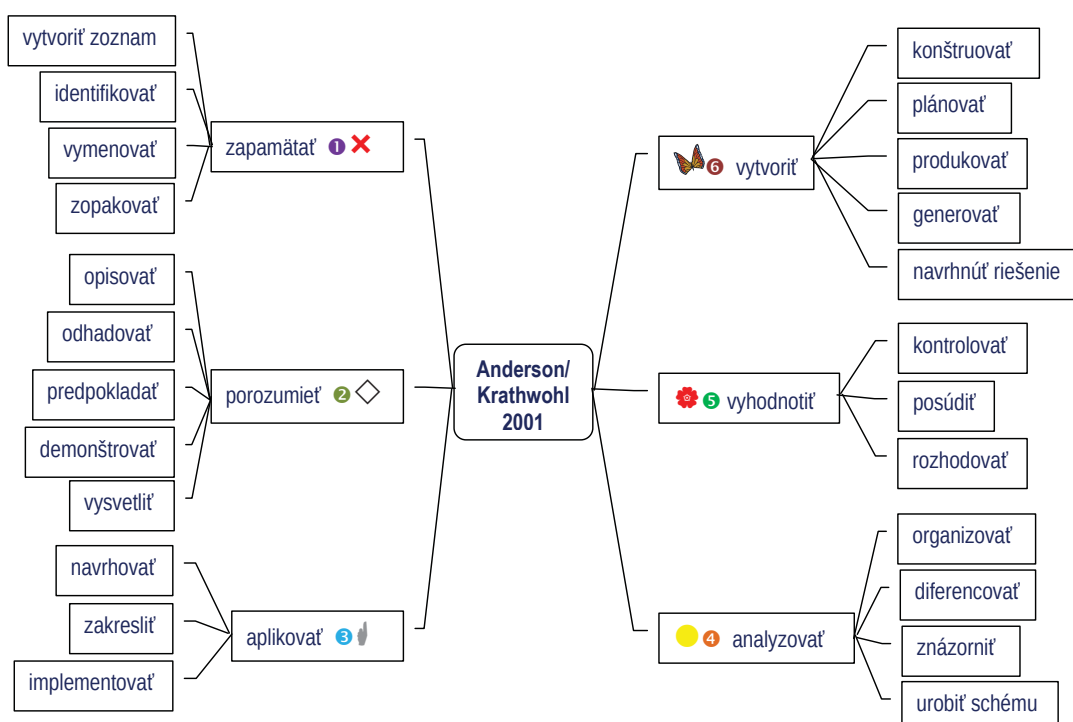
1. zapamätanie
2. porozumenie
3. špecifický transfer
4. nešpecifický transfer

Benjamin Bloom

V nasledujúcej schéme sú uvedené jednotlivé úrovne myšlienkových operácií podľa taxonómie Andersona a Krathwohla z roku 2001.

Na ľavej strane zapamätanie, porozumenie a aplikovanie sú nižšie úrovne myslenia, analyzovanie, vyhodnotenie a tvorenie sú vyššie úrovne.

Nová taxonómia a tri domény vedomostí (Marzano & Kendall 2007)

Robert Marzano

Taxonomické úrovne	Systémy myslenia	Domény vedomostí
Úroveň 1	Obnovovanie (<i>Retrieval</i>)	I Informácie
Úroveň 2	Pochopenie (<i>Comprehension</i>)	II Mentálne postupy
Úroveň 3	Analýza (<i>Analysis</i>)	III Psychomotorické postupy
Úroveň 4	Používanie vedomostí (<i>Knowledge Utilization</i>)	
Úroveň 5	Metakognícia (<i>Metacognition</i>)	
Úroveň 6	Premýšľanie o sebe (<i>Self-system Thinking</i>)	

Aj napriek novej taxonómii, pre naše účely tvorby pedagogických dokumentov je najvhodnejšia taxonómia Anderson a Krathwohl z roku 2001.

Prečo sa používajú taxonómie vzdelávacích cieľov?

V učiteľovej praxi majú taxonómie významy:

- pomáhajú si premyslieť a sformulovať vzdelávacie ciele a pomáhajú ich triediť,
- vytvárajú pomôcku pre hodnotenie vzdelávacích cieľov,
- vytvárajú rámec pre navrhované celoštátne a školské výkonové štandardy, ktorým rozumejú aj žiaci/študenti, ale aj rodičia,
- je to rámec pre kurikulum, ktoré vedie k rozvoju myslenia.

Nová taxonómia (Marzano & Kendall 2007) je podľa jej autorov modelom alebo teóriou, pretože usiluje o predikciu, napríklad špecifického správania sa v špecifických podmienkach, alebo pomáha pochopiť a rozumieť predstavám jednotlivca o rozhodovaní chcieť sa učiť, o jeho motivácii.

Čo majú obidve taxonómie spoločné? Anderson & Krathwohl (2001) a Marzano & Kendall (2007) zdôrazňujú rozvoj správania sa žiaka.

5.4 VLASTNÉ ZAMERANIE ŠKOLY

predstavuje jej komplexnú charakteristiku. Opis vychádza z analytickej štúdie (analýza práce školy), aktuálnych podmienok a situácie na škole uvažovaním, ako dosiahnuť víziu. V tejto časti zhromaždíte základné informácie o škole s cieľom predstaviť školu odbornej a laickej verejnosti a zároveň vymedziť všetky podstatné údaje o škole ako východisko pre tvorbu ŠkVP. Z charakteristiky školy by malo vyplývať, aký je východiskový stav pre ďalšiu pedagogickú činnosť školy, čo môžete ponúknuť alebo ktoré aktivity zatiaľ nemôžete realizovať, ako chcete súčasné podmienky postupne zmeniť a aké máte budúce zámery vo vzťahu k zvýšeniu kvality vzdelávania.

Ak chcete mať viacero zameraní, pre každé zameranie robíte vlastný školský program, pretože pri zameraní uvažujete od vízie školy cez ciele, profil absolventa po obsah, metódy

a vlastné predmety v ŠkVP. V jednom ročníku môžete mať aj viacero zameraní, každá trieda môže mať iné zameranie a tak môžete mať aj viacero vzdelávacích programov.

S cieľmi a zameraním školy súvisí aj stratégia riadenia vyučovania v jednotlivých predmetoch.

Veľkosť a materiálne technické vybavenie školy vypovedá o tom, ako je škola štruktúrovaná (úplná, neúplná), akú má kapacitu žiakov a počet tried podľa ročníkov. Opis vybavenia školy (materiálne, priestorové, technické, hygienické a pod.) by mal naznačovať jej možnosti – čo má škola k dispozícii, čo môže pre výučbu využívať, aké zázemie majú učitelia, prípadne, aké má škola obmedzenia a ako chce upraviť tieto podmienky do budúcnosti (vybavenosť učební, kabinetov, učebné priestory, telocvičňa, technické vybavenie školy, stravovanie, podmienky pre duševnú hygienu žiakov a učiteľov, opatrenia týkajúce sa bezpečnosti žiakov a pod.).

Charakteristika pedagogického zboru, ktorá priamo determinuje predstavy školy o vzdelávaní. Pedagogická a odborná spôsobilosť, schopnosti a skúsenosti učiteľov sú stavebným kameňom kvalitného vzdelávania. V tejto časti sa uvádzajú informácie, ktoré sú podstatné nielen pre činnosť školy, ale predovšetkým pre vzdelávanie samotných žiakov – počet vyučujúcich, ich odborná a pedagogická kvalifikovanosť, ich špecifické zručnosti a špecifická odbornosť. Zaraďujú sa tu údaje o práci školského psychológa (ak ho škola má), výchovného poradcu, špeciálnych pedagógov, asistentov pedagóga, externých učiteľov a pod. Mali by ste sa však vyvarovať takých údajov, ktoré veľmi rýchlo zostarnú a bolo by ich potrebné každý rok aktualizovať (napr. presné počty učiteľov, vekové zloženie pedagógov, atď.).

Dlhodobé projekty a medzinárodná spolupráca – v tejto časti škola informuje o projektoch, ktoré realizovala a realizuje. Patria sem aj dlhodobé projekty v spolupráci s inými školami doma a v zahraničí, výmenné študijné pobyty, protidrogové programy, ekologické a sociálne programy, projekty v rámci EÚ, športové projekty, projekty IKT, stretnutia s významnými osobnosťami a pod. Tieto údaje by mali priblížiť žiakom, rodičom a verejnosti spôsoby a prístupy, akými sú odovzdávané alebo prijímané informácie o škole a žiakoch, mali by naznačovať doterajšie a plánované formy spolupráce v prospech skvalitnenia vzdelávania.

Spolupráca s rodičmi, sociálnymi partnermi a inými subjektmi je mimoriadne významná nielen pre školu, ale hlavne pre verejnosť a dobré meno školy. V tejto časti popíšete formy spolupráce a kontaktu s rodičmi, zamestnávateľmi, občianskymi združeniami, zriaďovateľom, atď. (napr. rodičovská rada, deň otvorených dverí, kultúrne a športové podujatia, výstavy, krúžky, príležitostné oslavy, exkurzie a pod.).

5.5 PROFIL ABSOLVENTA

Aký budem mať profil, keď budem absolvent?

V profile absolventa by sa malo odraziť, aké vedomosti, zručnosti, postoje bude mať absolvent školy a kde sa môže s nimi uplatniť. To určuje aj zameranie školy, resp. zameranie tried a charakter tvorby školského vzdelávacieho programu. Konkretizovaný a vyšpecifikovaný profil absolventa by sa mal odraziť aj v učebnom pláne a pri voľbe nových predmetov, prípadne doplnenia povinného učiva. Pre žiakov aj rodičov

je to vstupná informácia, ktorá rozhoduje do značnej miery o tom, či si školu vyberú. Profil absolventa sa bude líšiť v škole, ktorá má ŠkVP zameraný na šport a v škole s umeleckým zameraním. Profil absolventa je definovaný na dvoch úrovniach: štátnej a školskej. Na štátnej úrovni je definovaný všeobecný profil absolventa daného stupňa vzdelávania, na školskej úrovni už sa upravuje na základe špecifikovanosti školy, resp. triedy v škole.

Pri formulovaní profilu absolventa vychádzame z kompetenčného modelu a aplikujeme ho na naše konkrétne zameranie.

Profil absolventa plní **funkcie**:

- je to cieľ štúdia vo vašej škole, vzdelávanie je zamerané na žiaka podľa toho, ako ste si sformulovali profil absolventa, v súlade so zameraním ŠkVP,
- je východiskom pre koncepciu a obsah všetkých ďalších častí ŠkVP,
- informuje žiakov a rodičov pri voľbe školy.

Charakteristika vzdelávania v gymnáziu

Ako na seba nadväzujú programy jednotlivých stupňov základnej školy a gymnázia.

Na nižšom sekundárnom stupni vzdelávania je umožnené žiakom osvojovanie vedomostí a spôsobilostí žiakov a postupný rozvoj ich analytických schopností. Aktuálne znalosti žiakov a ich uplatňovanie v praxi sú východiskovým bodom pri získavaní nových znalostí a ďalšom rozvoji kompetencií žiakov.

Cieľmi nižšieho sekundárneho vzdelávania je vypestovať u žiakov zodpovednosť za vlastné učenie sa a poskytnúť im príležitosti objaviť a rozvinúť ich schopnosti v súlade s ich reálnymi možnosťami, aby získali podklad pre optimálne rozhodnutie o ďalšom - vyššom sekundárnom vzdelávaní.

Na vyššom sekundárnom stupni je cieľom vzdelávania pripraviť žiakov k úspešnému ukončeniu stredoškolského štúdia, výberu vhodného ďalšieho štúdia. K tomu je potrebné, aby mali žiaci rozvinuté kompetencie, ktoré dokážu predviesť na maturitnej skúške.

Vzdelávanie je rozdelené do vzdelávacích oblastí a predmetov, pričom sa predpokladá, že sa už striedajú učitelia na vyučovaní predmetov. 1. ročník osemročného gymnázia je obdobím, kedy žiaci prechádzajú zo základnej školy a je potrebné vnímať aj problémy, ktoré sú s tým spojené, často nový kolektív, noví učitelia.

Tu je čas aj priestor na kvalitnú diagnostiku žiakov. Je treba si zhodnotiť, či žiaci majú požadované vedomosti a zručnosti, aby bez problémov mohli pokračovať vo vzdelávaní sa v jednotlivých predmetoch. **Ale pozor!!! Aby všetci žiaci ovládali požiadavky na vedomosti a zručnosti, nie len niektorí.**

K tomu si potrebujeme uvedomiť východiská:

- neučiť všetkých žiakov všetko,
- vnímať žiaka ako vzdelávajúci sa subjekt,

- ponechať zodpovednosť škole za výber časti obsahu,
- upraviť obsah vzdelávania tak, aby si žiaci mohli rozvíjať kľúčové spôsobilosti,
- vytvoriť takú klímu v škole, aby každý žiak mohol zažiť úspech.

5.6 CHARAKTERISTIKA ABSOLVENTA

Absolvent gymnázia

„Absolvent nadobudol a má osvojený komplex vedomostí, zručností a postojov z jednotlivých vzdelávacích oblastí s využitím medzipredmetových vzťahov a súvislostí, základy osobnostných hodnotových názorov a postojov pre ďalší profesijný, občiansky i osobný život, základy tvorivej aplikácie teoretických poznatkov pre praktickú realizáciu a uplatňovanie v každodennom živote, základy praktických činností a skúseností, základy telesnej zdatnosti a starostlivosti o svoje zdravie, základy kultúrnej gramotnosti, schopnosti vedieť prežívať umelecké diela, vnímať ich kultúrnu hodnotu, vážiť si vlastnú kultúru a jej prejavy. Absolvent nadobudol základy správneho používania štátneho jazyka, komplex poznatkov a komunikačných schopností používať jeden cudzí jazyk a základy komunikácie a znalosti v druhom cudzom jazyku, základy správneho postoja k seba učeniu a celoživotnému vzdelávaniu.“ (ŠVP)

5.7 KOMPETENCIE ABSOLVENTA

A čo moje kompetencie ako absolventa školy?

Komunikatívne a sociálno-interakčné spôsobilosti, ktoré sú základom pre moje ďalšie získavanie vedomostí, zručností, postojov a hodnotovej orientácie. Budem ich potrebovať pre pracovný a spoločenský život, aby som sa mohol v konkrétnych situáciách primerane ústne a písomne vyjadrovať, spracovávať a využívať písomné materiály, znázorňovať, vysvetľovať a riešiť problémové úlohy a situácie komplexného charakteru, čítať, rozumieť a využívať text. Tieto kompetencie sú veľmi úzko späté s tým, ako si budem osvojovať kultúru myslenia a poznávania, vyhľadávania, uchovávaní, využívania a vytvárania informácií, a budem si rozvíjať schopnosti komunikovať v cudzom jazyku.

Intrapersonálne a interpersonálne spôsobilosti. V živote sa budem chcieť zapojiť medzi ľuďmi. A chcem byť taký, aby som sa vedel sám vzdelávať, ale pomáhať aj druhým, vedel s nimi spolupracovať, aby som s nimi vedel vytvoriť dobrý tím. To samozrejme predpokladá, že sa budem vedieť vhodne správať, aby mi nepovedali, že som nevychovanec, budem sa snažiť vytvárať dobré medziľudské vzťahy, v tíme chcem byť platným členom, na ktorého sa ostatní budú môcť spoľahnúť tak, ako keď hráme s chlapcami futbal. Preberať zodpovednosť sám za seba a za prácu iných, schopnosť starať sa o svoje zdravie a životné prostredie, rešpektovať všeludské etické hodnoty, uznávať ľudské práva a slobody.

Spôsobilosť tvorivo riešiť problémy využijem, keď budem potrebovať vyriešiť nejaký problém, keď ho zistím, lebo dosť často zistím problémy, tak, aby som ich vedel rozanalyzovať a stanoviť si efektívne postupy, perspektívne stratégie a vyhodnocovanie javov. Sú to schopnosti, ktoré sa objavia v náročnejších podmienkach, aj pri riešení problémov ľudí, ktorí sa nevedia zaradiť

do spoločenského života. Ja si už uvedomujem dopady, napr. dopad na životné prostredie, dopad nerozvážnych rozhodnutí alebo príkazov. Sú to spôsobilosti, ktoré na základe získaných vedomostí mi umožnia stanoviť jednoduché algoritmy na vyriešenie problémových úloh, javov a situácií a získané poznatky využívať v osobnom živote a povolání.

Podnikateľské spôsobilosti sa rozvíjajú pri správnom učení sa ako sa učiť. To znamená, vedieť sa učiť celý život, prispôsobovať sa zmenám a využívať informačné toky, to sú generické zručnosti, ktorých základy získam už na základnej škole. Investovanie do ľudských zdrojov, aj mojich zdrojov, tiež znamená umožniť jednotlivcom, a teda aj mne, aby sme si zriadili svoje vlastné „životné portfólia“. Rozvíjať tieto kompetencie si môžeme už v škole i v projektoch, pri organizovaní exkurzie, vystúpeniach a pod.

Spôsobilosť využívať informačné technológie nám pomáha rozvíjať základné zručnosti pri práci s osobným počítačom, internetom, využívať rôzne informačné zdroje a informácie v pracovnom a mimo pracovnom čase. Sú to teda spôsobilosti, ktoré mi umožnia osobnostný rast, vlastné učenie a výkonnosť v práci.

Kultúrne kompetencie

Ak si budem túto kompetenciu rozvíjať, tak sa budem vedieť vyjadrovať prostredníctvom vyjadrovacích prostriedkov výtvarného a hudobného umenia, dokážem sa orientovať v umeleckých druhoch a štýloch a používať ich hlavné vyjadrovacie prostriedky, uvedomím si význam umenia a kultúrnej komunikácie vo svojom živote a v živote celej spoločnosti, budem si ceniť a rešpektovať umenie a kultúrne historické tradície, správať sa kultivovane, primerane okolnostiam a situáciám, budem tolerantný a empatický k prejavom iných kultúr.

Kompetencie v oblasti matematiky a prírodovedných javov

S touto kompetenciou budem vedieť uplatňovať základy matematického myslenia a základné schopnosti poznávať v oblasti vedy a techniky. To znamená, že použijem matematické myslenie na riešenie praktických problémov v každodenných situáciách, použijem matematické modely logického a priestorového myslenia a prezentácie (vzorce, modely, štatistiku, diagramy, grafy, tabuľky), použijem základy prírodovednej gramotnosti, ktorá mi umožní robiť vedecky podložené úsudky, pričom budem vedieť použiť vedomosti na to, aby som úspešne vyriešil problém.

Kompetencia (spôsobilosť) k celoživotnému učeniu sa

Uvedomujem si potrebu svojho vlastného učenia sa pre môj osobný rozvoj, dokážem reflektovať proces vlastného učenia sa a myslenia pri získavaní a spracovávaní nových poznatkov a informácií. Viem uplatňovať rôzne stratégie učenia sa, dokážem kriticky zhodnotiť informácie a ich zdroj, tvorivo ich spracovať a prakticky využívať. Dokážem kriticky zhodnotiť svoj pokrok, prijímať spätnú väzbu a snažím sa na jej základe skvalitniť svoje schopnosti a zároveň si aj uvedomujem, čo všetko ešte dokážem.

Existuje len jedno rozdelenie kompetencií?

Nie, existuje viacero rozdelení kompetencií, netreba sa držať len jedného a len ten presadzovať vo vyučovaní. Je potrebné sa pozerať na túto problematiku komplexne. Kompetencie sa musia formulovať tak, aby sa jasne opísali všetky požiadavky na vedomosti, zručnosti a postoje, psychické vlastnosti a fyzické schopnosti, postoje a hodnotová

orientácia absolventa. Ale pozor! Kompetencie sa rozvíjajú celoživotne. Preto aj pri formulovaní kompetencií nepoužívajte formulácie dosiahnuť alebo získať kompetenciu, ale si ju rozvíjať, pretože k získaniu dôjde až v pokročilejšom veku, čo už sa spája s múdrosťou, ako to formuluje významný americký neurológ E. Goldberg „kompetencia je schopnosť vzťahovať nové k starému. Kompetencia je zvláštna schopnosť poznať podobnosti medzi zdanlivo novými problémami a problémami už vyriešenými v minulosti. Z toho plynie, že kompetentný jedinec má k dispozícii obrovskú zbierku mentálnych reprezentácií, z ktorých každá zachytáva podstatu širokého rozsahu konkrétnych situácií a najefektívnejších akcií s týmito situáciami spätými.“ (Goldberg, 2005, str. 72).

V takomto chápaní sú získané kompetencie prejavom múdrosti.

Milí učitelia, aké kompetencie si mám rozvíjať?

	1. stupeň ZŠ	2. stupeň ZŠ	3. stupeň SŠ
Kompetencia (spôsobilosť) učiť sa učiť sa	mám si osvojiť základy schopnosti sebareflexie pri poznávaní svojich myšlienkových postupov, to znamená, budem sa sledovať, ako sa viem učiť, využijem rôzne techniky učenia sa a osvojovania si poznatkov, budem vedieť vyberať a hodnotiť získané informácie, budem vedieť spracovávať ich a využívať vo svojom učení a v iných činnostiach, viem, aký význam má vytrvalosť a iniciatíva pre môj pokrok.	uvedomím si, že sa musím sám učiť, lebo je pre mňa dôležité, aby som sa rozvíjal a dokázal sa realizovať v živote, dokážem si uvedomovať svoj spôsob učenia, či je dobrý alebo nie, pri získavaní nových poznatkov, naučím sa používať rôzne stratégie na učenie sa, dokážem kriticky zhodnotiť informácie a ich zdroj, tvorivo ich spracovať a prakticky využívať.	budem vedieť zhodnotiť proces vlastného učenia sa a myslenia pri tom, ako budem získavať a spracovávať nové poznatky a informácie a uplatňovať rôzne stratégie učenia sa, naučím sa kriticky zhodnotiť informácie a ich zdroj, tvorivo ich spracovať a prakticky využívať, viem, že na svoj rozvoj budem potrebovať stále sa učiť, naučím sa hodnotiť svoj pokrok, prijať spätnú väzbu na vylepšenie si svojich možností ďalšie rozvojové možnosti.

	1. stupeň ZŠ	2. stupeň ZS	3. stupeň SŠ
sociálne komunikačné kompetencie (spôsobilosti)	vyjadrujem sa súvisle a výstižne písomnou aj ústnou formou, ktorá zodpovedá úrovni primárneho vzdelávania, dokážem určitý čas sústredene načúvať, náležite reagovať, používať vhodné argumenty a vyjadriť svoj názor, uplatňujem ústretovú komunikáciu pre vytváranie dobrých vzťahov so spolužiakmi, učiteľmi, rodičmi a s ďalšími ľuďmi, s ktorými prichádzam do kontaktu, rozumiem rôznym typom doteraz používaných textov a bežne používaným prejavom neverbálnej komunikácie a dokážem na ne vhodne reagovať, na základnej úrovni využívam technické prostriedky medziosobnej komunikácie, chápem význam rešpektovania kultúrnej rozmanitosti, v cudzích jazykoch som schopný na primeranej úrovni porozumieť hovorenému textu, uplatniť sa v osobnej konverzácii, ako aj tvoriť texty, týkajúce sa bežných životných situácií.	dokážem využívať všetky dostupné formy komunikácie pri spracovávaní a vyjadrovaní informácií rôzneho typu, môj ústny a písomný prejav vyhovuje situácii, efektívne využívam dostupné informačno-komunikačné technológie, viem prezentovať sám seba a výsledky svojej práce na verejnosti, používam odborný jazyk, dokážem primerane komunikovať v materinskom a v cudzom jazyku, chápem význam a uplatňujem formy takých komunikačných spôsobilostí, ktoré sú základom efektívnej spolupráce, založenej na vzájomnom rešpektovaní práv a povinností a na prevzatí osobnej zodpovednosti	dokážem využívať všetky dostupné formy komunikácie pri spracovávaní a vyjadrovaní informácií rôzneho typu, môj ústny a písomný prejav je adekvátny situácii a účelu uplatnenia, efektívne využívam dostupné informačno-komunikačné technológie, viem prezentovať sám seba a výsledky svojej práce na verejnosti, používam odborný jazyk, dokážem primerane komunikovať v materinskom a v cudzom jazyku, chápem význam a uplatňujem formy takých komunikačných spôsobilostí, ktoré sú základom efektívnej spolupráce, založenej na vzájomnom rešpektovaní práv a povinností a na prevzatí osobnej zodpovednosti.

	1. stupeň ZŠ	2. stupeň ZŠ	3. stupeň SŠ
kompetencia (spôsobilosť) v oblasti matematického a prírodovedného myslenia schopnosti poznávať v oblasti vedy a techniky	používam základné matematické myslenie na riešenie vekuprimeraných praktických problémov v každodenných situáciách, viem používať aj jednoduché matematické modely logického a priestorového myslenia a prezentácie (vzorce, modely), som pripravený ďalej si rozvíjať schopnosť objavovať, pýtať sa a hľadať odpovede, ktoré smerujú k systematizácii poznatkov.	používam matematické myslenie na riešenie praktických problémov v každodenných situáciách, používam matematické modely logického a priestorového myslenia a prezentácie (vzorce, modely, štatistika, diagramy, grafy, tabuľky), používam základy prírodovedného vzdelania, ktoré mi umožnia robiť vedecky podložené úsudky, pričom viem použiť získané vedomosti na úspešné riešenie problémov.	používam matematické myslenie na riešenie praktických problémov v každodenných situáciách používam matematické modely logického a priestorového myslenia a prezentácie (vzorce, modely, štatistika, diagramy, grafy, tabuľky). Používam základy prírodovednej gramotnosti, ktoré mi umožnia robiť prírodovedne podložené úsudky a viem použiť získané operačné vedomosti na úspešné riešenie problémov.
kompetencie (spôsobilosti) v oblasti informačných a komunikačných technológií	viem používať vybrané informačné a komunikačné technológie pri vyučovaní a učení sa, dokážem komunikovať pomocou elektronických médií, dokážem aktívne vyhľadávať informácie na internete, viem používať rôzne vyučovacie programy, uvedomujem si rozdiel medzi reálnym a virtuálnym svetom, rozumiem príležitostiam a možným rizikám, ktoré sú spojené s využívaním internetu a informačno-komunikačných technológií.	mám osvojené základné zručnosti v oblasti IKT ako predpoklad ďalšieho rozvoja, používam základné postupy pri práci s textom a jednoduchou prezentáciou, dokážem vytvoriť jednoduché tabuľky a grafy a pracovať s nimi, dokážem aktívne vyhľadávať informácie na internete, viem používať rôzne vyučovacie programy uvedomujem si rozdiel medzi reálnym a virtuálnym svetom, rozumiem príležitostiam a možným rizikám, ktoré sú spojené s využívaním internetu a informačno-komunikačných technológií.	efektívne využívam informačno-komunikačné technológie pri svojom vzdelávaní, tvorivých aktivitách, projektovom vyučovaní, vyjadrovaní svojich myšlienok a postojov a riešení problémov reálneho života, mám schopnosť prostredníctvom internetu a IKT získavať a spracovávať informácie v textovej aj grafickej podobe, viem algoritmicky myslieť a využívam tieto schopnosti v reálnom živote, uvedomujem si rozdiel medzi reálnym a virtuálnym svetom, rozumiem príležitostiam a možným rizikám, ktoré sú spojené s využívaním internetu a informačno-komunikačných technológií.

	1. stupeň ZŠ	2. stupeň ZS	3. stupeň SŠ
kompetencia (spôsobilosť) riešiť problémy	vnímam a sledujem problémové situácie v škole a vo svojom najbližšom okolí, adekvátne svojej úrovni navrhujem riešenia podľa svojich vedomostí a skúseností z danej oblasti.	uplatňujem pri riešení problémov vhodné metódy založené na analyticko-kritickom a tvorivom myslení, som otvorený (pri riešení problémov) získať a využívaní rôznych, aj inovatívnych postupov, formulujem argumenty a dôkazy na obhájenie svojich výsledkov, dokážem spoznávať pri jednotlivých riešeniach ich klady i zápory a uvedomujem si aj potrebu zvažovať úroveň ich rizika.	uplatňujem pri riešení problémov vhodné metódy založené na analyticko-kritickom a tvorivom myslení, som otvorený (pri riešení problémov) získavaniu a využívaní rôznych, aj inovatívnych postupov, formulujem argumenty a dôkazy na obhájenie svojich výsledkov, poznávam pri jednotlivých riešeniach ich klady i zápory a uvedomujem si aj potrebu zvažovať úroveň ich rizika.
osobné, sociálne a občianske kompetencie (spôsobilosti)	mám základy pre smerovanie k pozitívnemu sebaobrazu a sebadôvere, uvedomujem si vlastné potreby a tvorivo využívam svoje možnosti, dokážem odhadnúť svoje silné a slabé stránky ako aj v čom sa môžem zlepšiť, uvedomujem si dôležitosť ochrany svojho zdravia a jeho súvislosť s vhodným a aktívnym trávením voľného času dokážem primerane veku odhadnúť dôsledky svojich rozhodnutí a činov, uvedomujem si, že mám svoje práva a povinnosti.	uvedomujem si základné humanistické hodnoty, zmysel národného kultúrneho dedičstva, uplatňujem a ochraňujem princípy demokracie, Vnímam svoje osobné záujmy aj v súvislosti so záujmami širšej skupiny, resp. spoločnosti, uvedomujem si svoje práva aj svoje povinnosti, prispievam k naplneniu práv iných, vnímam kultúrnu a etnickú rôznorodosť.	uvedomujem si základné humanistické hodnoty, zmysel národného kultúrneho dedičstva, uplatňujem a ochraňujem princípy demokracie, vnímam svoje osobné záujmy v kontexte so záujmami širšej skupiny, resp. spoločnosti, uvedomujem si svoje práva v spojení s mojimi povinnosťami prispievam k naplneniu práv iných, som otvorený kultúrnej a etnickej rôznorodosti, zainteresovane sledujem a posudzujem udalosti a vývoj verejného života, zaujímam k nim stanoviská a aktívne podporujem udržateľnosť kvality životného prostredia.

	1. stupeň ZŠ	2. stupeň ZŠ	3. stupeň SŠ
kompetencie (spôsobilosti) sociálne a personálne	mám osvojené základy pre efektívnu spoluprácu v skupine, dokážem prijímať nové nápady alebo aj sám prichádzam s novými nápadmi a postupmi pri spoločnej práci.	dokážem na primeranej úrovni reflektovať vlastnú identitu a budovať si vlastnú samostatnosť/nezávislosť ako člen celku, viem si svoje ciele a priority stanoviť v súlade so svojimi reálnymi schopnosťami, záujmami a potrebami, osvojujem si základné postupy efektívnej spolupráce v skupine - uvedomujem si svoju zodpovednosť v tíme, dokážem sa zapojiť do úloh a tvorivo prispievať pri dosahovaní spoločných cieľov, dokážem odhadnúť a korigovať dôsledky vlastného správania a konania a uplatňovať sociálne prospešné zmeny v medziosobných vzťahoch, snažím sa o konštruktívne a kooperatívne riešenie konfliktov.	Vnímam vlastnú identitu, budujem si vlastnú samostatnosť/nezávislosť ako člen celku, na základe vlastného hodnotenia si svoje ciele a priority stanovujem v súlade so svojimi reálnymi schopnosťami, záujmami a potrebami, efektívne spolupracujem v skupine, uvedomujem si svoju zodpovednosť v tíme, kde dokážem tvorivo prispievať pri dosahovaní spoločných cieľov, dokážem odhadnúť a korigovať dôsledky vlastného správania a konania a uplatňovať sociálne prospešné zmeny v medziosobných vzťahoch, dokážem konštruktívne a kooperatívne riešiť konflikty.
kompetencie (spôsobilosti) smerujúce k iniciatívnosti a podnikavosti	viem si zvoliť vhodné postupy riešenia úlohy, viem si stanoviť ciele tak, aby som ich zvládol.	dokážem si stanoviť ciele s ohľadom na svoje záujmy, som flexibilný a schopný prijať a zvládať inovatívne zmeny, snažím sa inovovať zaužívané postupy pri riešení úloh, plánovať a riadiť nové projekty so zámerom dosiahnuť ciele, a to nielen v rámci práce, ale aj v každodennom živote.	dokážem si stanoviť ciele s ohľadom na svoje profesijné záujmy, viem kriticky zhodnotiť svoje výsledky a snažím sa dosiahnuť svoje ciele k uskutočneniu svojich cieľov, som flexibilný a schopný prijať a zvládať inovatívne zmeny, chápem princípy podnikania a zvažujem svoje predpoklady pri jeho plánovaní a uplatnení, dokážem získať a využiť informácie o vzdelávacích a pracovných príležitostiach, snažím sa inovovať zaužívané postupy pri riešení úloh, plánovať a riadiť nové projekty so zámerom dosiahnuť ciele, a to nielen v rámci práce, ale aj v každodennom živote.

	1. stupeň ZŠ	2. stupeň ZŠ	3. stupeň SŠ
kompetencia (spôsobilosť) vnímať a chápať kultúru a vyjadrovať sa nástrojmi kultúry	dokážem sa kultúrne vyjadrovať prostredníctvom umeleckých a iných vyjadrovacích prostriedkov, dokážem pomenovať druhy umenia a ich hlavné nástroje a vyjadrovacie prostriedky (na úrovni primárneho vzdelávania), cením si a rešpektujem kultúrno-historické dedičstvo a ľudové tradície, rešpektujem vkus iných ľudí a dokážem vyjadriť svoj názor, čo sa mi páči a čo nie ovládam základné pravidlá, normy a zvyky súvisiace s úpravou svojho zovňajšku poznám bežné pravidlá spoločenského kontaktu (etiketu), správam sa kultúrne, primerane okolnostiam a situáciám, učím sa byť tolerantný a empatický k prejavom iných kultúr.	dokážem sa vyjadrovať prostredníctvom vyjadrovacích prostriedkov výtvarného a hudobného umenia, dokážem sa orientovať v umeleckých druhoch a štýloch a používať ich hlavné vyjadrovacie prostriedky, uvedomujem si význam umenia a kultúrnej komunikácie vo svojom živote a v živote celej spoločnosti, cením si a rešpektujem umenie a kultúrno-historické tradície, poznám pravidlá spoločenského kontaktu (etiketu), správam sa kultivovane, primerane okolnostiam a situáciám, som tolerantný a empatický k prejavom iných kultúr.	dokážem sa vyjadrovať na vyššom stupni umeleckej gramotnosti prostredníctvom vyjadrovacích prostriedkov výtvarného a hudobného umenia, dokážem sa orientovať v umeleckých druhoch a štýloch a používať ich hlavné vyjadrovacie prostriedky, uvedomujem si význam umenia a kultúrnej komunikácie vo svojom živote aj v živote celej spoločnosti, cením si a rešpektujem umenie a kultúrno-historické tradície, poznám pravidlá spoločenského kontaktu (etiketu), správam sa kultivovane, primerane okolnostiam, situáciám, som tolerantný a empatický k prejavom iných kultúr.

5.8 OPIS ŠKVP

Školský vzdelávací program obsahuje podľa školského zákona :

- názov vzdelávacieho programu
- vymedzenie vlastných cieľov a poslania výchovy a vzdelávania
- stupeň vzdelania, ktorý sa dosiahne absolvovaním školského vzdelávacieho programu alebo jeho ucelenej časti
- vlastné zameranie školy
- profiláciu školy,
- dĺžka štúdia a formy výchovy a vzdelávania,
- učebné osnovy,
- učebný plán,
- vyučovací jazyk,
- spôsob, podmienky ukončovania výchovy a vzdelávania a vydávanie dokladu o získa-

nom vzdelaní,

- personálne zabezpečenie,
- materiálno–technické a priestorové podmienky,
- podmienky ochrany bezpečnosti a zdravia pri výchove a vzdelávaní,
- vnútorný systém kontroly a hodnotenia detí a žiakov,
- vnútorný systém kontroly a hodnotenia zamestnancov školy,
- požiadavky na kontinuálne vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov.

V priebehu tvorby ŠkVP je nevyhnutné postupne nájsť odpovede na nasledujúce otázky

- **Prečo?** - aký je zmysel pripravovaného ŠkVP, aké sú jeho ciele, ktoré hodnoty v ňom budú zdôrazňované a pod.
- **Koho?** - pre akú časť populácie je program pripravovaný; majte na mysli nás, vašich žiakov.
- **S akými efektmi?** - aké výchovno-vzdelávacie výsledky od nás sú očakávané.
- **Ako?** - akými spôsobmi bude program realizovaný, aké učebné stratégie budú pri jeho realizácii využívané; aby sme sa čo najviac naučili.
- **Kedy?** - v akých časových úsekoch, akými časovými dotáciami bude realizovaný;
- **V čom?** - aký bude jeho obsah; nezabudnite, aby bol pre nás zaujímavý.
- **Za akých podmienok?** - v akom prostredí, s akým vybavením a pod. bude realizovaný; máme radi príjemné prostredie.

5.9 ORGANIZÁCIA VÝUČBY

Ide o opis organizácie vzdelávania vzhľadom k forme vzdelávania a podmienkam školy. Obsahuje popis harmonogramu štúdia (organizácia školského roka), druhov štúdia, prijímania žiakov na štúdium, prerušenia štúdia, vylúčenia žiakov zo štúdia, prestup žiakov na iný typ štúdia, spôsob ukončovania štúdia, opis rôznych foriem vyučovania (integrované, skupinové, programové, individuálne, vyučovacie bloky, projekčné etapy, vyučovanie v rôznom prostredí, organizácia konzultácií v iných formách vzdelávania ako je denná, exkurzie, športové aktivity, účelové kurzy, rôzne výchovné aktivity súvisiace so vzdelávaním). Jasne a stručne opíšete zabezpečenie vzdelávania v reálnych podmienkach. Uvádzate aj metódy, formy a prístupy uplatňované (napr. individuálna, skupinová, frontálna alebo diferencovaná forma učebného procesu, môžete využiť metódy slovné - prednášky, vysvetľovanie, opis, rozprávanie, dialogické – rozhovor, beseda, práca s knihou, názorné metódy – demonštrácia, pozorovanie, exkurzia, praktické metódy - laboratórne cvičenia, písomné práce, projekčná činnosť, prípadové štúdie, ročníkové práce, praktické práce, problémový výklad, didaktické hry a pod.). V tejto časti môžete uviesť aj spôsob delenia tried, zlučovanie žiakov z rôznych ročníkov a pod.

Ak škola vzdeláva integrované deti alebo žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, vytvára pre ne podmienky prostredníctvom individuálneho vzdelávacieho programu alebo prostredníctvom vzdelávacích programov určených pre školy, ktoré vzdelávajú deti alebo žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Ak ide o novo zriaďovanú školu, školský vzdelávací program prikladá zriaďovateľ školy k žiadosti o zaradenie školy do siete škôl a školských zariadení podľa osobitného predpisu.

Dôležitou spôsobilosťou učiteľa a každého pedagogického pracovníka v škole je nezabudnúť na podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia v škole.

To znamená, zabezpečiť:

- vhodnú štruktúru pracovného režimu a odpočinku žiakov a počas realizácie projektu učebného predmetu,
- vhodný režim vyučovania s rešpektovaním hygieny učenia sa, zdravého prostredia učební (tried) a ostatných priestorov školy, to znamená, premyslieť si organizačné formy tak, aby žiaci mali zaistenú zodpovedajúcu svetelnosť, teplotu, nehučnosť, čistotu, vetranie, hygienické vybavenie priestorov, primeranú veľkosť sedacieho a pracovného nábytku.

Z bezpečnostného hľadiska je potrebné zaistiť bezpečie detí počas ich pobytu v triede, škole, ale aj mimo školy. Je to potrebné zohľadniť pri plánovaní organizačných foriem vyučovania – vychádzok, exkurzií, lyžiarskych kurzov a pod.

Účely, ciele, kompetencie, obsah – dimenzie vzdelávacieho systému

Náš vzdelávací systém môžeme znázorniť ako trojdimenzionálny model:

Ako prvú dimenziu môžeme označiť účely vzdelávania

Ako druhú dimenziu, ktorá vychádza z účelov, označíme ciele a kľúčové kompetencie.

Tretia dimenzia je obsah, prostredníctvom, ktorého sa realizuje vyučovanie, aby sa dosiahli ciele vzdelávania.

5.10 OBSAH VZDELÁVANIA

Obsah školského vzdelávania vychádza z cieľov spoločnosti, tvorí sociokultúrny obsah, ktorý je prepojený s cieľmi a účelmi vzdelávania.

Podľa Pedagogického slovníka (Průcha 1998) „obsah vzdelávania je prostriedok kultivácie človeka, odrážajúci úroveň poznania a sociálnej skúsenosti, zaisťujúci integritu a kontinuitu vývoja spoločnosti. Odráža systém hodnôt, myšlienok a sociálnych vzorcov správania, kultúrne tradície, poznanie vedecké a umelecké, potreby sociopolitické a ekonomické. Vo svojej úplnosti by mal odrážať spracovávanie informácií, kritické myslenie, efektívnu komunikáciu, chápanie prostredia a spoločnosti, osobné kompetencie“.

Za obsah vzdelávania bol zvolený výber z jednotlivých oblastí ľudského poznania.

1. **Kultúrno-sociálne dedičstvo** - poznanie, hodnoty, normy, vzorce správania, výkony a komunikáty, ktoré sú vlastné určitej sociálnej skupine, pretože človek určitým spôsobom prejavuje seba a zasahuje do svojho okolia. Prostredníctvom svojej kultúry spoločenstvo odovzdáva svoje chápanie sveta, aj svoje skúsenosti ďalším generáciám. Okrem poznatkov odovzdáva aj vzorce správania sa ľudí, hodnoty, normy. Obsah vzdelávania sa utvára na základe kultúrnej tradície, ktorú spoločenstvo prebralo z minulosti.
2. Obsah vzdelávania musí reagovať aj na najnovšie poznatky, ktoré naskoľuje súčasný **vedeckotechnický, sociálny a personálny rozvoj spoločnosti**, prudký rozvoj informačných a komunikačných technológií, čo každý občan našej spoločnosti potrebuje k životu a k práci v súčasnej a budúcej spoločnosti.
3. Dôležitý je aj **osobnostný rozvoj žiaka** a ochrana pred negatívnymi sociálnymi javmi, ochrana zdravia, prírody atď.

Vytvoriť obsah vzdelávania znamená rozhodnúť sa, čo z kultúrno-sociálneho dedičstva, vedecko-technického vývoja a osobného rozvoja a akým spôsobom odovzdať z generácie na generáciu.

Z účelov vzdelávania, kompetencií a obsahového modelu sme vychádzali pri koncipovaní vzdelávacích oblastí a rozdelenia obsahu do vzdelávacích oblastí, učebných predmetov, kurzov a prierezových tém.

5.10.1 VZDELÁVACIE OBLASTI

sú okruhy, do ktorých patrí problematika vyčlenená z obsahu celkového vzdelávania a z formulovania kľúčových kompetencií.

Vzdelávacie oblasti majú nadpredmetový charakter. V Štátnom vzdelávacom programe je obsah vzdelávacej oblasti rozčlenený do vybraných učebných predmetov, ktoré sa stávajú povinnými. Škola si môže do týchto vzdelávacích oblastí doplniť ďalšie predmety.

V Štátnom vzdelávacom programe sú uvedené charakteristiky jednotlivých vzdelávacích oblastí.

Ako rozdeliť obsah vzdelávania do vzdelávacích oblastí?

Obsah vzdelávania tvorí socio - kultúrne dedičstvo, ktoré sa odovzdáva z generácie na generáciu, objavy vedy a techniky ako aj témy, ktoré sa viažu k životu na Zemi, k problematike ľudských vzťahov a pod.

Obsah vzdelávania rozdelený do vzdelávacích oblastí:

JAZYK A KOMUNIKÁCIA

ČLOVEK A SPOLOČNOSŤ

ČLOVEK A PRÍRODA

UMENIE A KULTÚRA

MATEMATIKA A PRÁCA S INFORMÁCIAMI

ZDRAVIE A POHYB

ČLOVEK A HODNOTY

Farebne je vyznačená prítomnosť vzdelávacej oblasti v ŠVP 2. stupňa ZŠ a gymnázií:

Vzdelávacia oblasť	Nižšie sekundárne	Vyššie sekundárne
JAZYK A KOMUNIKÁCIA		
ČLOVEK A SPOLOČNOSŤ		
ČLOVEK A PRÍRODA		
ČLOVEK A HODNOTY		
MATEMATIKA A PRÁCA S INFORMÁCIAMI		
UMENIE A KULTÚRA		
ZDRAVIE A POHYB		

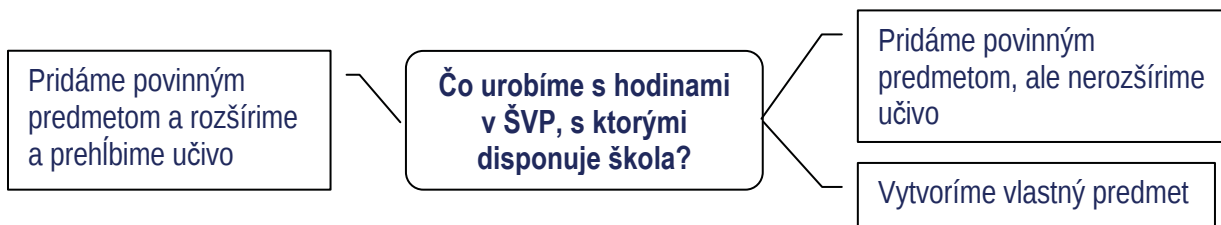
Majú byť predmety, alebo len vzdelávacie oblasti? Prečo vzdelávacie oblasti?

Vzhľadom na jednotlivé súvislosti, ktoré je potrebné vnímať, je upozornené na určité súvislosti predmetov v rámci vzdelávacích oblastí. Tieto vzdelávacie oblasti nie sú dizjunktné, prelínajú sa. Napríklad geografia určite súvisí aj so vzdelávacou oblasťou Človek a príroda. Matematika má možno väčšie prepojenie s fyzikou ako s informatikou.

Predmety uvedené v Štátnom vzdelávacom programe sú povinné

vzdelávacia oblasť	nižšie sekundárne	vyššie sekundárne
jazyk a komunikácia	slovenský jazyk a literatúra	slovenský jazyk a literatúra
	slovenský jazyk a slovenská literatúra pre školy s vjn	slovenský jazyk a slovenská literatúra pre školy s vjn
	vyučovací jazyk národností	vyučovací jazyk národností
	prvý cudzí jazyk	prvý cudzí jazyk
	druhý cudzí jazyk	druhý cudzí jazyk
matematika a práca s informáciami	matematika	matematika
	informatika	informatika
človek a príroda	biológia	biológia
	fyzika	fyzika
	chémia	chémia
človek a spoločnosť	občianska náuka	občianska náuka
	dejepis	dejepis
	geografia	geografia
človek a hodnoty	etická výchova / náboženská výchova	etická výchova / náboženská výchova
umenie a kultúra	hudobná výchova	umenie a kultúra
	výtvarná výchova	
	výchova umením	
zdravie a pohyb	telesná a športová výchova	telesná a športová výchova

Dôležitý prvok školského vzdelávacieho programu je správne využitie voliteľných hodín, ktoré môže škola použiť podľa vlastného uváženia. Mala by ich využiť na podporu rozvoja niektorých kľúčových kompetencií alebo na posilnenie časovej dotácie už existujúcich oblastí, resp. predmetov alebo tým, že si vytvorí nový predmet. Tvorba nového predmetu je v kompetencii školy, neschvaľuje ho MŠVVaŠ SR. Škola sa rozhodne, aký predmet a v akej časovej dotácii a v ktorých ročníkoch zaradí do ŠkVP.

5.10.2 PRIEREZOVÉ TÉMY

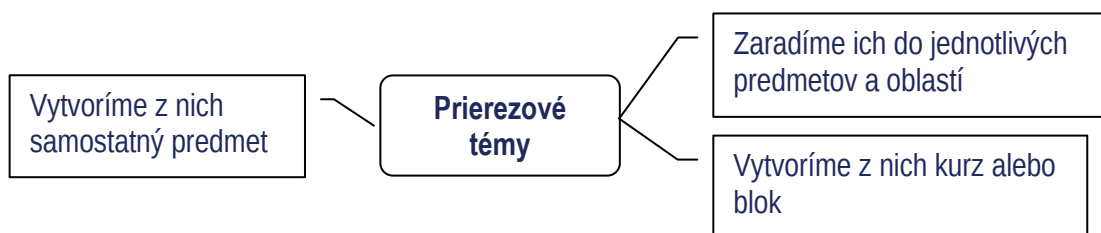

Prierezové témy alebo nadpredmetové oblasti?

Niektoré témy súčasného sveta, ktoré výrazne rezonujú v spoločnosti, sa prelínajú viacerými predmetmi. Sú to aktuálne problémy súčasnosti, ktoré je potrebné zakomponovať do vzdelávania, súvisia s cieľmi vzdelávania, ale netvoria povinný učebný predmet v klasickom ponímaní. Napríklad problematika tvorby a ochrany životného prostredia, s ktorou sa dennodenne žiaci stretávajú v regionálnom rozmere. Je potrebné, aby túto problematiku videli aj v globálnom rozmere. Migrácia obyvateľstva so sebou prináša nové témy na reagovanie spolužitia príslušníkov rôznych kultúr. Tieto témy môžu byť realizované ako nadpredmetové témy, ktoré sa prelínajú viacerými predmetmi alebo môže byť realizované ako kurz, prípadne samostatný voliteľný predmet. Prierezovou témou môže byť obsah vzdelávania, zameraný ako návod na prevenciu a riešenie problémov súčasnosti – napríklad environmentálne alebo multikultúrne problémy, mediálne problémy, ochrana života a zdravia. Zároveň prostredníctvom takýchto aktuálnych tém je možné aj prehĺbiť základné učivo, zdôrazniť aplikačný charakter, rozšíriť rozhľad žiakov, osvojiť si určité postoje, hodnoty, rozhodovanie.

Prierezové témy prepájajú rôzne oblasti základného učiva, prispievajú ku komplexnosti vzdelávania žiakov.

V škole sa môžete rozhodnúť, či z prierezových tém vytvoríte samostatné predmety. Pokiaľ prierezové témy budú začlenené do iných učebných predmetov, uveďte to v programe jednotlivých predmetov pri charakteristike predmetu.

Prierezové témy sú súčasťou tých tém, učebných osnov, v ktorých sa nachádzajú, napríklad environmentálna výchova ako súčasť biológie, geografie, ale časti môžu byť využívané aj v iných predmetoch.

Taktiež môžu byť spracované ako samostatný predmet, napríklad globálne vzdelávanie, v ktorom budú prvky environmentálnej výchovy, multikultúrnej výchovy, mediálnej výchovy, regionálna história alebo predmet regionálnej výchovy, v ktorej sa bude prelínať dejepis s geografiou, výtvarnou výchovou alebo biológiou.

Prípadne ich spracujte ako blok, napríklad dopravná výchova na začiatku školského roka v prvý týždeň, alebo ochrana života a zdravia v posledný mesiac školského roka.

Prierezovými témami môžu byť aj európska dimenzia, globálne vzdelávanie, rozvoj demokratického občana a pod. Voľba prierezových tém závisí od tvorcov školsko-politických dokumentov, ale aj škola si môže doplniť vlastné prierezové témy.

NIŽŠIE SEKUNDÁRNE	VYŠŠIE SEKUNDÁRNE
ENVIRONMENTÁLNA VÝCHOVA	ENVIRONMENTÁLNA VÝCHOVA
MULTIKULTÚRNA VÝCHOVA	MULTIKULTÚRNA VÝCHOVA
OSOBNÝ A SOCIÁLNY ROZVOJ	OSOBNÝ A SOCIÁLNY ROZVOJ
TVORBA PROJEKTU A PREZENTAČNÉ ZRUČNOSTI	TVORBA PROJEKTU A PREZENTAČNÉ ZRUČNOSTI
OCHRANA ŽIVOTA A ZDRAVIA	OCHRANA ŽIVOTA A ZDRAVIA
DOPRAVNÁ VÝCHOVA	
MEDIÁLNA VÝCHOVA	MEDIÁLNA VÝCHOVA
REGIONÁLNA VÝCHOVA A TRADIČNÁ ĽUDOVÁ KULTÚRA	REGIONÁLNA VÝCHOVA A TRADIČNÁ ĽUDOVÁ KULTÚRA

5.11 UČEBNÝ PLÁN

**Trápi nás učebný plán.
Všetci v ňom chceme mať veľa hodín pre svoj predmet**

Je prehľadné vyjadrenie obsahu vzdelávania prostredníctvom zoznamu predmetov a počtu hodín pridelených jednotlivým predmetom.

Učebný plán odráža dvojúrovňovosť vzdelávacieho modelu tým, že do stĺpca predmety si škola môže k jednotlivým vzdelávacím oblastiam doplniť predmety zvolené školou a v stĺpci počet hodín vyjadruje svoj návrh počtu hodín.

Učený plán spracujte do dvojdimenzionálnej tabuľky.

Vzdelávacia oblasť	Predmet	Ročník a počet hodín				Súčet hodín
		I	II	III	IV	

Poznámky k UP

Vychádzajú z poznámok rámcového učebného plánu. Poznámky v UP týkajúce sa minimálneho počtu týždenných vyučovacích hodín vo vzdelávacích oblastiach sú pre tvorbu ŠkVP záväzné. Poznámky formulujete v takých prípadoch, keď na základe špecifických podmienok a potrieb organizácie výučby považujete za nevyhnutné uviesť doplňujúce informácie, aby ste organizáciu výučby a UP dali do súladu. V poznámkach môžete uviesť aj špecifiká účelových kurzov/účelového učiva, smernice, pravidlá a podmienky ich realizácie a pod.

Pred samotným zostavením učebného plánu je potrebné:

- Pozrieť si učebný plán v ŠVP, aké možnosti a obmedzenia poskytuje,
- zhodnotiť možnosti školy – delenie tried, alternatívny výber predmetu pre žiakov,
- urobiť prieskum záujmov pedagógov,

- urobiť prieskum záujmov žiakov,
- zhodnotiť zameranie školy.

Zostavenie dobre fungujúceho učebného plánu si vyžaduje veľkú dávku analytických a kombinatorických zručností.

5.11.1 DISPONIBILNÉ HODINY

V rámcovom učebnom pláne má každý stupeň disponibilné hodiny. Ako ich využiť?

1. Navýšenie hodinovej dotácie povinných predmetov môžete urobiť spôsobmi:
 - ponecháte základný obsah, ale budete sa ním zaoberať podrobnejšie a dlhšie,
 - rozšírite obsah, ale v rámci základných tém,
 - rozšírite obsah o nové témy.
2. Vytvorenie voliteľných predmetov.

Ako pripraviť voliteľný predmet?

Voliteľný predmet môže byť vytvorený:

- aby umožňoval podporu žiakov v povinných predmetoch,
- pre podporu a rozvoj talentovaných žiakov (v závislosti od počtu, dá sa realizovať aj medziročníkovo),
- v súvislosti so zameraním školy (z prieskumu medzi učiteľmi)
- aby odrážal záujmy žiakov (prieskum medzi žiakmi)

Ak je dostatok možností (finančných, personálnych, materiálno-technických), je možné realizovať alternatívnu voľbu predmetu, čím jednu voľnú hodinu môžete využiť na dva, príp. tri voliteľné predmety.

Pre vytvorenie fungujúceho učebného plánu je potrebné zodpovedať na otázky:

Má daný predmet kto vyučovať?

Máme daný predmet kde vyučovať?

Je o daný predmet dostatočný záujem?

Máme dostatok financií na zaplatenie nadúväzku?

Mali by sme vytvoriť dve alebo tri alternatívy učebného plánu a vybrať ten, ktorý bude najviac vyhovovať podmienkam školy, jej pedagógom a žiakom, aj z hľadiska dlhodobejšej vízie školy.

5.11.2 PREDMETY, KTORÉ VZNIKLI VYUŽITÍM DISPONIBILNÝCH HODÍN

Škola uvedie do učebného plánu tie predmety, ktoré sa budú vyučovať.

Možnosti využitia voľného počtu hodín (v ŠkVP):

- učebné predmety, ktoré rozširujú a prehlbujú obsah predmetov zaradených do Štátneho vzdelávacieho programu,
- učebné predmety, ktoré si škola sama zvolí a sama si pripraví ich obsah,
- špecifické učebné predmety pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (slabozrakých a pod),
- voľba experimentálne overených inovačných programov na zavedenie do vyučovacej praxe,
- profilovanie programového zamerania školy.

Predpokladá sa variabilnejšia organizácia vyučovania - blokové vyučovanie, individualizácia vyučovania, priestor pre výber voliteľných predmetov v rámci voliteľných hodín. Aby školský vzdelávací program splnil svoje úlohy, predpokladá sa, že učitelia budú dostatočne motivovaní a že budú mať možnosti a priestor pracovať tímovo a tvorivo na tvorbe školského vzdelávacieho programu.

Ken Robinson, americký pedagóg, vo svojom vystúpení „Školy zabíjajú kreativitu“, tvrdí: „Nech sa pozrieme na hociktorý vzdelávací systém, poradie predmetov je všade rovnaké: jazyk, matematika, fyzika a až na konci je umenie. Prečo je to tak? Znamená to, že našim cieľom vzdelávania je pripraviť profesorov v akademických predmetoch?“ (http://www.ted.com/talks/ken_robinson_says_schools_kill_creativity.html)

Súhlasíte s tým, alebo si myslíte, že umenie a kultúra má rovnakú zásluhu na rozvoji osobnosti človeka ako matematika?
Pozrite sa na svoj učebný plán aj z tohto pohľadu.

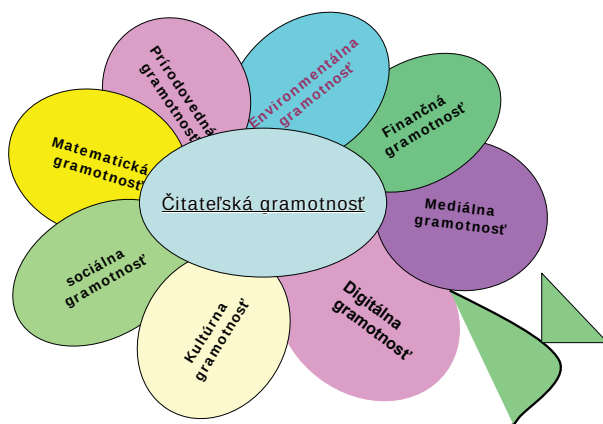
Čo bude výsledkom vzdelávania?

Cieľom je rozvíjanie kľúčových spôsobilostí a k ich rozvíjaniu prispieva získavanie funkčnej gramotnosti. Funkčná gramotnosť je kvalitatívna úroveň žiakových vedomostí, zručností, postojov, ktoré bude musieť žiak využiť pri riešení situácií v živote.

Pri hodnotení kvality vzdelávania by sme sa mali zamerať na to, na akej úrovni je žiak v čitateľskej, matematickej, prírodovednej, kultúrnej, sociálnej gramotnosti a ďalších druhoch gramotností, ktoré spolu vytvárajú funkčnú gramotnosť.

V nasledujúcom grafe je zvýraznené postavenie čitateľskej gramotnosti, ktorá ovplyvňuje osvojenie funkčnej gramotnosti a je predpokladom aj osvojenia ďalších čiastkových gramotností.

Model funkčnej gramotnosti

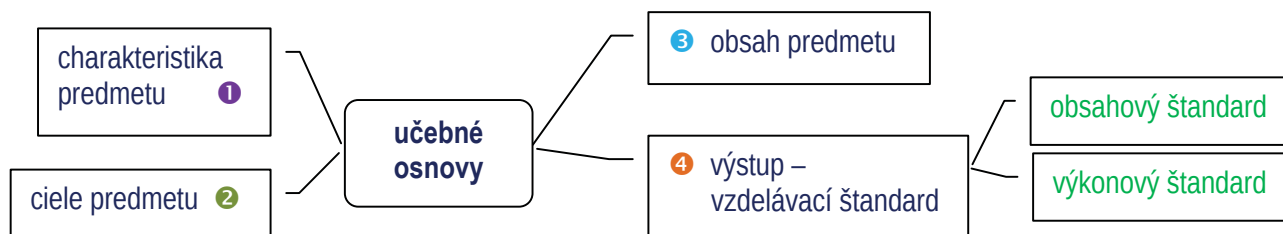

Okrem v grafe uvedených gramotností často sa uvádzajú aj ďalšie, napríklad technická, dopravná, cestovateľská, geografická. Vzťah čitateľskej gramotnosti a ostatných druhov gramotností, je potrebné si uvedomiť pri projektovaní učiva.

5.12 UČEBNÉ OSNOVY

MODEL UČEBNÝCH OSNOV

Učebné osnovy sú kurikulárny dokument, v ktorom sa konkretizujú výchovno-vzdelávacie ciele, rozvíjajúce kompetencie žiakov, obsah a rozsah učebných predmetov v tematických celkoch a témach a výstup vo vzdelávacom štandarde, to znamená, čo a na akej úrovni majú vedieť žiaci z daného predmetu.

Učebné osnovy sú súčasťou školských vzdelávacích programov. Vymedzujú výchovno-vzdelávacie ciele, obsah a rozsah vyučovania jednotlivých vyučovacích predmetov podľa učebného plánu v jednotlivých postupových ročníkoch. Určujú sa pre každý predmet osobitne. Plnia funkciu programovú, orientačnú a normatívnu.

Jednotlivé druhy a typy škôl vypracujú učebné osnovy najmenej v rozsahu ustanovenom vzdelávacím štandardom príslušného štátneho vzdelávacieho programu.

Učebné osnovy ako pedagogický dokument vymedzujú didaktickú koncepciu obsahu vzdelávania v jednotlivých vyučovacích predmetoch alebo kurzoch. Učebné osnovy vyučovacieho predmetu sa odvodzujú od profilu absolventa ŠkVP a obsahových štandardov vzdelávacích oblastí. (každá vzdelávacia oblasť je opísaná výkonovými a obsahovými štandardmi).

Učebné osnovy v ŠkVP:

- sa vypracujú pre všetky vyučovacie predmety uvedené v UP,
- musia byť vypracované tak, aby podľa nich mohli učiť všetci učitelia daného vyučovacieho predmetu (nestačí iba uvádzať tematické celky, témy a podtémy),
- musia svojím názvom a hodinovou dotáciou zodpovedať UP,
- so spoločným všeobecným základom sa môžu použiť aj pre viac rôznych ŠkVP (približne rovnaká hodinová dotácia, napríklad pre triedy s rôznym zameraním).

Učebné osnovy učebného predmetu **majú tieto časti**:

- Záhlavie – názov predmetu, časový rozsah výučby, názov ŠVP, názov ŠkVP, ročník, v ktorom sa vyučuje, stupeň vzdelania.
- Charakteristika vyučovacieho predmetu.
- Ciele vyučovacieho predmetu, rozvíjanie kľúčových kompetencií.
- Obsah – tematické celky a témy.
- Výstup – vzdelávací štandard.

Majú byť v učebných osnovách aj učebné zdroje a metódy a formy vyučovania?

Nie.

Prečo neodporúčame učebné zdroje a metódy a formy vyučovania zaradiť do učebných osnov? Učebné osnovy sú kurikulárny dokument, súčasť školského vzdelávacieho programu. Sú vyjadrením filozofie školy. A ako bolo už uvedené, podľa nich by mali učiť viacerí učitelia daného predmetu v škole. Ako konkrétne sa obsah učebných osnov bude realizovať, akými metódami a s akými učebnými zdrojmi, nemôže byť uvedené v kurikulárnom dokumente, pretože to už je súčasťou scenára vyučovacej hodiny a o tom rozhoduje konkrétny učiteľ. Na začiatku roka nemôže učiteľ vedieť, že v marci vyjde jedno úžasné DVD, ktoré chce využiť vo vyučovaní.

Taktiež forma spracovania učebných osnov nie je dopredu daná. Tak ako apelujeme na učiteľov, že žiaci sú rôzni a je potrebné na prácu s nimi využívať teóriu viacerých inteligencií, tak aj učitelia sú rôzni. A vnútiť im jednu formu je nevhodné. Ak sa spoločne dohodnú na rovnakej forme, je to len a len ich záležitosť. Ale ak niekto rád píše do tabuliek a niekto iný tabuľky nemá rád, ponechajme im voľnosť. Ak chceme nový prístup od učiteľov vo vzdelávaní, aby ponechali oni priestor žiakom vo vyučovaní, tak oni majú právo zvoliť si svoju formu kurikulárneho dokumentu podľa svojej osobnosti.

Príklad

Názov vyučovacieho predmetu, počet hodín týždenne

Názov vyučovacieho predmetu by mal zohľadňovať vzdelávací obsah. Musí byť krátky, výstižný a zrozumiteľný.

V prípade integrovaného predmetu záleží na tom, ktorý začlenený predmet bude dominantnejší vzhľadom k svojmu obsahu (ak z jedného predmetu začleníme do druhého iba malú časť alebo tému, názov integrovaného predmetu bude odvodený od názvu predmetu s prevažujúcim obsahom výučby). Ak budeme integrovať viac predmetov, názov nového predmetu by mal vystihovať všetky obsahy v ňom začlenené.

Charakteristika vyučovacieho predmetu

V nej je zdôraznené, prečo tento predmet je zaradený do obsahu vzdelávania, jeho význam pre vzdelávanie žiaka a čím je významný. To znamená, je to zdôvodnenie vytvorenia predmetu, odpoveď na otázku: „načo mi tento predmet bude, pán učiteľ alebo pani učiteľka?“

V tejto časti stručne opíšete, z ktorých hlavných častí sa skladá učivo vyučovacieho predmetu, prečo ste ho do výučby zaradili, ako učivo časovo nadväzuje na UP, z ktorých hlavných (profilových) tematických častí sa skladá, aké vzájomné vzťahy a súvislosti existujú medzi vyučovacím predmetom a ďalšími vyučovacími predmetmi alebo tematickými celkami (alebo témami) vyučovacích predmetov – medzipredmetové vzťahy, ich ideové, etické a estetické pôsobenie na osobnosť žiaka, aké formy organizácie vyučovania budú v predmete uprednostňované a s akou časovou dotáciou (podľa UP), za akých podmienok a kde sa výučba predmetu realizuje napr. v teréne (ak tieto informácie a usmernenia nie

sú súčasťou poznámok UP alebo právnych predpisov), či sa trieda delí na skupiny alebo dochádza k spojeniu niekoľkých tried (aj z rôznych ročníkov), napr. v účelových kurzoch, seminároch, besedách a pod.

V prípade integrovaných predmetov uvádzame, z ktorých odborov štúdia (vzdelávacích oblastí ŠVP) alebo ich častí je daný predmet vytvorený.

Ciele vyučovacieho predmetu

Ciele predmetu sa odvíjajú od zdôvodnenia predmetu vo vzdelávaní, na aké činnosti bude žiak vďaka tomuto predmetu pripravený, aké kompetencie si žiak začína postupne rozvíjať.

Ciele sú dlhodobého charakteru, je to určitá vízia, ku ktorej sa prostredníctvom vzdelávania žiaci približia.

Špecifické ciele musia spĺňať tieto **požiadavky**:

- musia byť **konzistentné** (nižšie ciele podriaďujeme vyšším),
- musia byť **primerané** (súladi požiadaviek cieľov s možnosťami a schopnosťami žiakov, učiteľov, materiálnymi podmienkami, učebnými zdrojmi a pod.),
- musia byť **jednoznačné** (nepripúšťa sa viacznačný význam cieľov, rôznosť vysvetlení).
- musia byť **vyjadrené v pojmoch žiackych výkonov** (vopred stanovíme konečný stav – výkon, ktorý sa má u žiaka dosiahnuť). V tejto časti si dajte pozor a formulujte ciele z pohľadu žiaka, nie učiteľa,
- musia byť **kontrolovateľné** (porovnávame dosiahnutý stav u žiakov so stanovenými cieľmi), ale dlhodobé. Tieto ciele si neplieť s požiadavkami vo výkonovom štandarde.
- **rešpektujú taxonómiu** (aktívne sloveso v neurčitku) cieľov (úroveň osvojenia učiva).
- **rešpektujú vývoj mozgu**. Napríklad čelové laloky, najmä prefrontálna kôra sú v priebehu biologického vývoja mozgu poslednou časťou. Dozrievajú až ku koncu druhého desaťročia. To je doba, kedy sa objavujú poznávacie a osobnostné rysy, ktoré spájame so sociálnou zrelosťou napríklad schopnosť predvídať a schopnosť kritického sebahodnotenia. (Goldberg 2005, str. 42). Preto pozor na to, či do cieľov v nižšom sekundárnom vzdelávaní budeme dávať schopnosť sebakritického myslenia.

Obsah vzdelávania

Obsah vzdelávania vyučovacieho predmetu predstavuje konkrétnu podobu jeho rozpracovania. Obsah vzdelávania môže byť v podobe **tematických celkov**.

Tematický celok môžeme rozpracovať rôznymi spôsobmi:

- Učivo (tematický celok s hodinovou dotáciou).
- Vzdelávacie výstupy.
- Kritériá hodnotenia.
- Metódy a prostriedky hodnotenia, ak má škola dohodnuté svoje pravidlá a kritériá hodnotenia.
- Medzipredmetové vzťahy.

TEMATICKÝ CELOK, POČET HODÍN

Prehľad tém

Usporiadanie učiva priamo v predmete vytvára vnútropredmetové vzťahy. Pochopenie štruktúry učiva má veľký význam pri rozvíjaní zručností žiakov. Ak žiak pochopí podstatu jedného javu v učive, ľahšie túto skúsenosť prenesie na nové javy.

Vzdelávací štandard

Obsahový a výkonový štandard

5.13 VZDELÁVACIE VÝSTUPY

Vzdelávací štandard

Vzdelávací štandard určuje výstup zo vzdelávania po určitom stupni vzdelania. Sú v ňom vyjadrené požiadavky, čo má žiak po absolvovaní daného stupňa vzdelávania a daného predmetu, resp. kurzu, prierezovej témy vedieť a na akej úrovni.

Obsahový štandard tvoria obsahové jednotky, výkonový štandard tvoria požiadavky vo forme operacionalizovaných cieľov na rôznych úrovniach podľa taxonómie cieľov.

Výkonový štandard musí byť merateľný a pozorovateľný. Výkonový štandard predstavuje produkt, konkrétnu činnosť, nie proces. Obsahový štandard odpovedá na otázku, čo má žiak vedieť. Výkonový štandard odpovedá na otázku: čo má s tým žiak vedieť urobiť a na akej úrovni, napr. čo má vedieť porovnať, čo má vedieť vytvoriť, atď.

Prečo je dôležitý vzdelávací štandard?

Od začiatku 90-tych rokov 20. storočia sa začal meniť prístup k vzdelávaniu v štátoch strednej Európy tým, že sa postupne prechádzalo k decentralizovanému riadeniu vzdelávania a začali sa tvoriť predpoklady pre integráciu centrálnych a miestnych postupov riadenia. S tým súvisela aj liberalizácia základných pedagogických dokumentov, učebných plánov a učebných osnov. Menila sa zároveň aj úloha učiteľa vo výchovno-vzdelávacom procese. Liberalizácia základných pedagogických dokumentov podmienila na jednej strane vznik rámcových učebných osnov, ktoré bolo potrebné dopracovať na podmienky školy, na druhej strane bolo potrebné v súvislosti s rámcovými vstupnými pedagogickými dokumentami vytvoriť požiadavky na výstup zo vzdelania.

Pojem vzdelávací štandard sa začal v slovenskej pedagogike udomáčňovať od roku 1990 a postupne sa začal aj teoreticky rozpracovávať. Prvú definíciu a najvhodnejšiu vypracovali Bálint a Tomanová nasledovne: Vzdelávací štandard je pedagogický dokument, ktorý vymedzuje jednak základné učivo a jednak požiadavky na vedomosti a zručnosti žiakov, ktoré by mali v súvislosti s týmto učivom počas štúdia získať a preukázať, aj keď na rôznej úrovni, všetci žiaci.

Vzdelávací štandard obsahuje požiadavky na vedomosti a zručnosti a výsledkom ich dosiahnutia sú predpoklady pre rozvíjanie kompetencie.

Vzdelávacie výstupy sú stanovenia o tom, čo žiak vie, chápe a je schopný urobiť, aby ukončil proces učenia/vzdelávania. Ide o štruktúrovaný popis spôsobilostí (odborné, všeobecné, kľúčové) nevyhnutných pre výkon určitej pracovnej úlohy, činnosti alebo súboru činností.

Vzdelávacie výstupy znamenajú presun žiaka od obsahu vzdelávania k jeho výsledku (ako je žiak schopný úspešne zvládnuť učivo). Môžu:

- pomôcť žiakovi pri jeho učení, pretože mu vysvetľuje, čo sa od neho očakáva,
- pomôcť učiteľovi zamerať sa presne na to, aké vedomosti a zručnosti má žiak získať,
- poskytnúť ďalším vzdelávacím inštitúciám a zamestnávateľom informácie o tom, aké má absolvent vedomosti a ako uvažuje.

Využitie Anderson-Krathwohovej taxonómie cieľov pri formulovaní výkonových štandardov. Pri používaní revidovanej taxonómie sa nepracuje s hierarchickou škálou, ale používa sa matrica, podľa ktorej sa hodnotia jednotlivé vyučovacie ciele alebo požiadavky vo vzdelávacom štandarde

	Zapamätať	Porozumieť	Aplikovať	Analyzovať	Hodnotiť	Tvoriť
Pojmy						
Fakty		☺				
Procesy						
Metakognície						

Ak napríklad vo vzdelávacom štandarde je uvedená požiadavka: „Vysvetliť pohyb Slnka po oblohe“, tak v tabuľke je to označené ☺, pretože ide o porozumenie faktu.

Šesť kategórií dimenzie kognitívneho procesu a príslušných devätnásť kognitívnych procesov (Anderson & Krathwohl 2001, str. 31)

Proces/Kategória	Alternatívne pomenovanie	Vymedzenie a príklady
1. Pamätať	Vybavovať si relevantné znalosti z dlhodobej pamäte	
1.1 rozpoznávať	Identifikovať	Lokalizovať vedomosť z dlhodobej pamäte, ktoré sú konzistentné s predloženým materiálom (napr. rozpoznať údaje dôležitých historických udalostí).
1.2 Vybavovať si	znova si vybavovať vedomosti z dlhodobej pamäte	Vybaviť si relevantné vedomosti z dlhodobej pamäte.
2. Porozumieť	Konštruovať význam	
2.1 Interpretovať	Zjednodušovať Parafrázovať Predstavovať Vysvetľovať	
2.2 Dávať príklady	Ilustrovať Uviesť príklad	Nájsť špecifický príklad alebo ukážku pojmu alebo princípov (napr. dávať príklady z rôznych maliarskych štýlov).
2.3 Klasifikovať	Kategorizovať Zaraďovať	Určiť, kam niečo patrí.
2.4 Sumarizovať	Abstrahovať Zovšeobecňovať	Abstrahovať všeobecné témy alebo hlavné myšlienky.
2.5 Odvodzovať	Vyvodzovať závery Extrapolovať Interpolovať Predpovedať	Vyvodzovať logické závery z predložených informácií (napr. pri učení sa cudzieho jazyka odvodzovať gramatické princípy z príkladov).

2.6 Porovnávať	Rozlišovať Mapovať Priradovať	Určovať zhody medzi dvoma myšlienkami, objektami a (napr. porovnávať historické udalosti so súčasnou situáciou).
2.7 Vysvetľovať	Vytvárať modely	Vytvárať model systému príčin a následkov.
3. Aplikovať	Previesť alebo použiť určitý postup v danej situácii.	
3.1 Prevádzať	Uskutočniť	Použiť postup v známej úlohe.
3.2 Realizovať	Použiť	Použiť postup v neznámej úlohe.
4. Analyzovať	Rozobrať celok do základných zložiek a určiť, ktoré časti k sebe patria, aká je celková štruktúra a aký majú účel.	
4.1 Rozlišovať	Robiť rozdiely Rozoznávať Zameriavať sa Vyberať	Rozlišovať medzi relevantnými a nerelevantnými časťami alebo medzi dôležitými a nedôležitými časťami ukazovaného celku (napr. rozlišovať medzi relevantnými a nerelevantnými číselnými údajmi v slovnej matematickej úlohe).
4.2 Usporiadať	Nájsť súdržnosť Integrovať Načrtnúť Oddeliť Štruktúrovať	Určiť, ako prvky vyhovujú alebo ako fungujú v rámci štruktúry.
4.3 Prisudzovať		Určiť názor, predsudok, hodnoty alebo zamýšľanú podstatu predkladaného materiálu.
5. Hodnotiť	Vytvárať hodnotenia na základe kritérií a štandardov.	
5.1 Kontrolovať	Usporiadať (aby sa mohlo skontrolovať) Zisťovať Monitorovať Testovať	Zistiť rozpory alebo omyly v postupe alebo výsledku.
5.2 kritizovať	Hodnotiť	Zistiť nesúlad medzi výsledkom a vonkajšími kritériami.
6. Tvoriť	Skladať elementy dohromady tak, aby vytvorili koherentný alebo funkčný celok; reorganizovať elementy do nového usporiadania/vzorcov alebo novej štruktúry.	
6.1 Generovať	Stanovovať hypotézy	stanoviť hypotézy vo vzťahu k pozorovanému javu.
6.2 Plánovať	Navrhovať	Vytvoriť postup, ktorý vedie k úspešnému vyriešeniu úlohy.
6.3 Budovať	Skonstruovať	Vytvoriť nový výtvor.

Podľa www.rvp.cz

Čiastkové alebo koncové požiadavky

Vzdelávacie výstupy, vo svojom spracovaní učebného predmetu, si môžeme sformulovať ako výsledok vzdelávania v priebehu vyučovacieho obdobia na rôznych úrovniach vzdelávania a na konci vzdelávania nasledovne:

- po ukončení jedného uceleného tematického celku,
- po ukončení dvoch alebo viac obsahovo príbuzných tematických celkov,
- po ukončení výučby vo vyučovacom predmete,
- po ukončení výučby v dvoch príbuzných vyučovacích predmetoch,
- po ukončení pracovných činností v rámci komplexnej pracovnej úlohy, ako sumatívny výsledok vzdelávania.

Vždy musia tieto čiastkové požiadavky na vzdelávanie byť v súlade s celkovými požiadavkami vzdelávacieho štandardu pre absolventov.

Ako formulovať požiadavky

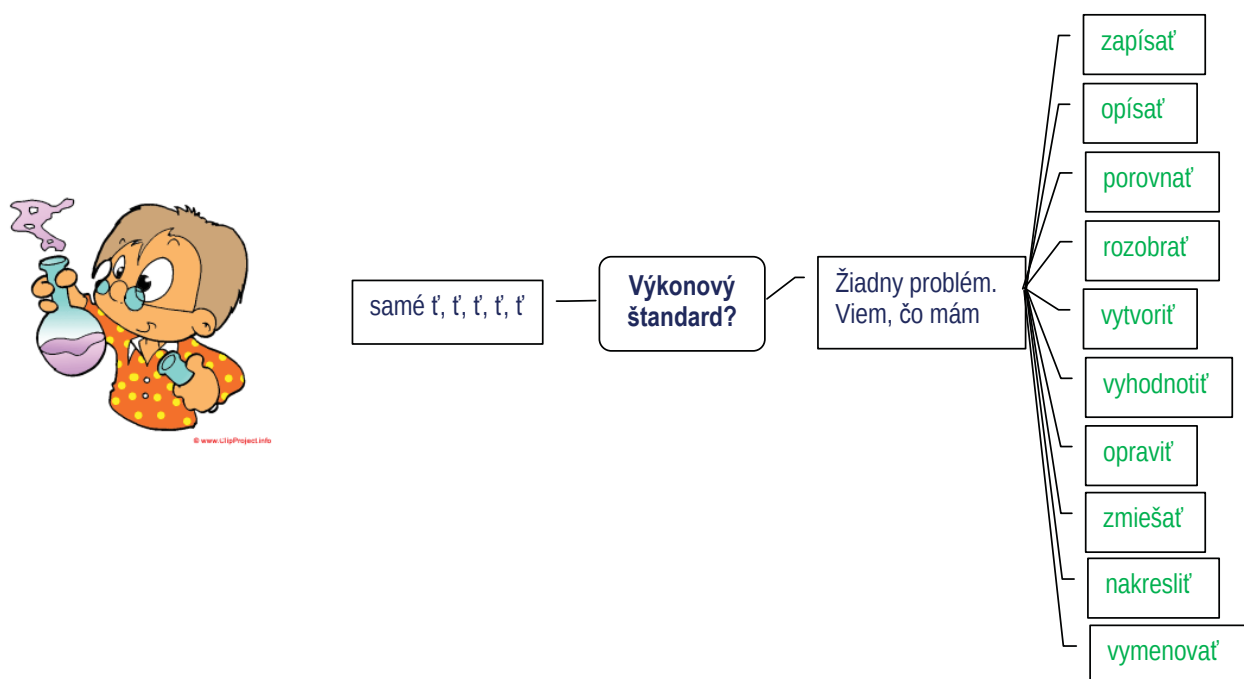
Pri stanovovaní vzdelávacích výstupov budeme určovať to, čo od žiaka očakávame. To znamená, predstavujeme si, čo má žiak vedieť, čo a ako to má vykonať, aké má mať vlastnosti,

postoje. Na základe presne stanoveného vzdelávacieho výstupu tieto požiadavky má byť schopný preukázať.

Vzdelávacie výstupy:

- musia odpovedať na otázku, **čo** sa od žiaka očakáva, aby preukázal svoju spôsobilosť a úspešne ukončil svoje štúdium,
- musia odpovedať na otázku, **ako** má žiak vzdelávací výstup zvládnuť,
- sú pre žiakov **jasné a konzistentné**.

Chyby, ktorých sa môžeme pri formulovaní vzdelávacích výstupov dopustiť, sú nasledovné: Stanovenie je príliš široké a je neprehľadné, napr., *Charakterizovať veterný systém atmosféry*. Z takto formulovanej požiadavky neviete, čo od žiaka očakávať, či len vymenovanie pravidelných a stálych vetrov alebo aj príčiny a dôsledky v jednotlivých častiach Zeme. Alebo požiadavka „Pochopiť vznik sopečnej činnosti“. Žiak to môže pochopiť, len neviete, či to dobre pochopil.

Princíp tvorby výkonových štandardov

Výkonové štandardy by mali byť, pokiaľ je možné, popísané jasne a zoradené v logickom poradí.

Výkonový štandard znova formulujeme podľa hierarchie cieľov revidovanej Bloomovej taxonómie. V tejto taxonómii sú znova zakomponované aj ciele psychomotorické aj afektívne.

Taktiež postoje je potrebné dať do vzdelávacích štandardov. Osvojenie si postojov je dôležité, pretože vytvára pevné interpersonálne interakcie, aj keď postoje sú ťažko merateľné. Požiadavky vzdelávacieho štandardu nie sú testové úlohy.

Na stanovenie výkonových štandardov v súlade s požiadavkami, ktoré musí výkonový štandard spĺňať, snažte sa uplatňovať nasledujúce **usmernenia**:

- Každé stanovenie sa začína **aktívnym slovesom v neurčitku**. V jednom stanovení by sa malo uplatňovať iba **jedno sloveso**.
- Aktívne sloveso by malo byť **merateľné a pozorovateľné**. A tak, aby ste ho vedeli

zaradiť do úrovne podľa revidovanej bloomovej taxonómie.

- Výkonový štandard predstavuje **produkt a činnosť**, nie proces.
- Stanovenie výkonových štandardov musí byť primerane **jednoduché, konzistentné, jasne formulované, stručné, jednoznačné a zrozumiteľné**.
- Výkonové štandardy musia byť **usporiadané podľa úrovne výkonu** – od jednoduchého po najnáročnejšie.
- Výkonové štandardy musia odpovedať na otázku: Na akej úrovni má žiak učivo ovládať, **čo** potrebuje žiak vedieť, **čomu** potrebuje porozumieť alebo **ako** má preukázať svoj **výkon**, aby splnil stanovený vzdelávací výstup, to znamená stále sa zameriavať na požiadavky revidovanej Bloomovej taxonómie.

Sloveso na začiatku stanovenia výkonového štandardu musí svojou náročnosťou zodpovedať stupňu vzdelania a v neposlednej miere schopnostiam žiaka. Keďže každé sloveso by malo byť merateľné a pozorovateľné, musíte sa vyvarovať používaniu takých slovies, ktoré sa merať nedajú, napr. porozumieť, chápať, vedieť, rozumieť, osvojiť si, poznať, naučiť sa, uvažovať o, premýšľať, atď. Na určenie primeraného slovesa môžeme použiť rôzne taxonómie. Pripomíname však, že každá didaktika vyučovacích predmetov si vytvára vlastný súbor aktívnych slovies.

Stanovenie výkonových štandardov napomáha teda nášmu zámeru, **čo** by mal žiak vedieť (výkon), **akú** zručnosť by mal preukázať (výkon), **ako** by to mal vedieť a ako by to mal preukázať (norma a kvalita výkonu), **kde** by mal preukázať svoj výkon (podmienky výkonu).

Výkonový štandard je základné kritérium úrovne zvládnutia vedomostí, zručností a postojov. Vymedzuje úroveň významných vedomostí, zručností a kompetencií, ktoré má žiak podľa očakávania preukázať po ukončení vzdelávania.

Výkonový štandard **spĺňa tieto požiadavky**. Je:

- konzistentný voči cieľom vyučovacieho procesu,
- primeraný schopnostiam žiaka,
- jednoznačný vo svojej formulácii,
- kontrolovateľný a merateľný,
- produktom výučby (nepopisuje proces výučby), v súlade s úrovňou taxonómie.

Ako hodnotiť učebné osnovy?

Ak sa pozriete na učebné osnovy, môžete ich zhodnotiť z hľadiska posudzovateľa podľa nasledujúcich kritérií:

- Názov predmetu má vystihovať obsah.
- Charakteristika vystihuje zdôvodnenie vytvorenia učebného predmetu.
- Ciele sú formulované s ohľadom na rozvíjanie kľúčových kompetencií, vychádzajú z účelov vzdelávania a všeobecných cieľov vzdelávania.
- Tematické celky a témy jasne vystihujú obsah.
- Obsahový štandard tvoria pojmy, fakty, vzťahy, metakognície.
- Výkonový štandard je formulovaný v operacionalizovaných cieľoch podľa revidovanej Bloomovej taxonómie.

Interné hodnotenie

- Ciele predmetu súvisia s cieľmi vzdelávacej politiky v Štátnom vzdelávacom programe, je v nich rozvíjanie kľúčových kompetencií žiakov, majú jasné ciele, je v nich vidieť zrozumiteľnosť, hodnotový systém.
- Terminologická správnosť.
- Obsahová správnosť – dobre vybraný obsah na dosiahnutie cieľov, logická nadväznosť spracovaných tém, prepojenosť s bežným životom, praxou, odborná a vecná správnosť informácií, medzipredmetové vzťahy, zaradenie prierezových tém
- Didaktická správnosť – vyváženosť náročnosti z hľadiska myšlienkových úrovní, prepojenosť obsahu a výkonového štandardu, výstižnosť obsahu vzhľadom na základné učivo, jasne vymedzené základné a rozšírené učivo, vekuprimeranosť.
- Dodržiavanie spoločenskej korektnosti.

Ak chcete urobiť analýzu, či sú požiadavky nielen dobre sformulované, ale aj hierarchicky dobre sformulované podľa taxonómie cieľov, zaradte jednotlivé požiadavky na výkon do nasledujúcej dvojdimenzionálnej tabuľky. Požiadavka na výkon má svoju obsahovú časť (fakty, pojmy, procesy a metakognície) a svoju výkonovú časť.

V správne zostavenom vzdelávacom štandarde sa požiadavky rozložia do jednotlivých políčok. Miera zaplnenia jednotlivých políčok závisí od predmetu a ročníka.

	zapamätať	porozumieť	aplikovať	analyzovať	hodnotiť	tvoriť
fakty						
pojmy						
procesy						
metakognície						

Snažte sa, aby ste mali pokrytú celú tabuľku, nielen ľavý horný roh.

5.14 TEMATICKÝ VÝCHOVNO-VZDELÁVACÍ PLÁN

Keďže reforma neznamena len nové dokumenty a vytvorenie materiálov, dôležitá je aj samotná práca učiteľa v triede a proces učenia sa žiakov. Prinášame niekoľko námetov, ako riadiť vyučovanie. Metód a foriem a rôznych stratégií je v pedagogickej literatúre opísaných veľa, odporúčame učiteľom postupne si ich preštudovať.

Jadrom zmeny vzdelávania je hlavne zmena cieľov vzdelávania a zmena procesu vyučovania a k nemu sa vzťahujúce činnosti – plánovanie, náčrt vyučovacích osnov, výber pedagogických stratégií a hodnotenie.

Pre plánovanie procesu vyučovania je potrebné premyslieť spôsob, ako budeme vyučovanie viesť, aby sme dosiahli požadovaný cieľ. Znamená to, že pri príprave plánu predmetu je potrebné si premyslieť, ktoré metódy a organizačné formy použijeme a ako ich skombinujeme pri vyučovaní vybranej témy, ako chceme vyučovať, aké modely výučby sú pre konkrétny tematický celok najvhodnejšie. Ale vždy sa zamerajme na začiatku premýšľania na otázku PREČO?

Dôležité je myslieť na to, že chceme, aby žiak bol na hodine aktívny, aby sa učil s porozumením. Ide teda o to, aby školská výučba viedla žiakov k aktívnemu učeniu, k samostatnému, tvorivému mysleniu, k rozvíjaniu metakognície.

Čoraz viac sa odlišujú procesy vyučovania a učenia sa. Hlavným kritériom **je aktivita učiaceho sa subjektu**.

Každý učiteľ by si mal učebné osnovy osvojiť a spracovať ich do svojej podoby. Preto vnímame, že úspech reformy môže byť až vtedy, ak sa nové projektovanie obsahu dostane do osvojenej práce učiteľa.

1. alternatíva

cieľ	Tematický celok	Téma	Počet hodín	Výstup	Metódy a formy	Spôsob hodnotenia	Učebné zdroje

Výstup je vždy viazaný k vzdelávaciemu štandardu.

Nemusí to byť spracované v tabuľke

Alebo môže byť spracované nasledujúcim spôsobom

2.alternatíva

cieľ	výkonový štandard	obsahový štandard	metódy a formy	učebné zdroje

Ako si naprojektovať vyučovanie predmetu

V podstate celé projektovanie programu vzdelávania môžeme naznačiť v etapách :

1. Problém, pomenovanie problému – prečo ? ako ? čo?
2. Rozhodovanie, získavanie informácií. možností realizácie môže byť viac
3. Naprojektovať vzdelávací program predmetu
4. Riešenie problému - pripravených viacero alternatív a nápadov
5. Návrh
6. Overenie v praxi
7. Výsledok

Projektovanie vzdelávania je založené na 3 otázkach:

1. Čo skúsime dosiahnuť, čiže otázka prečo?
2. Ako budeme organizovať učenie?
3. Ako dobre dosiahneme naše ciele?

5.14.1 AKO VYUŽÍVAŤ STRATÉGIE VYUČOVANIA PRI PROJEKTOVANÍ PROGRAMU

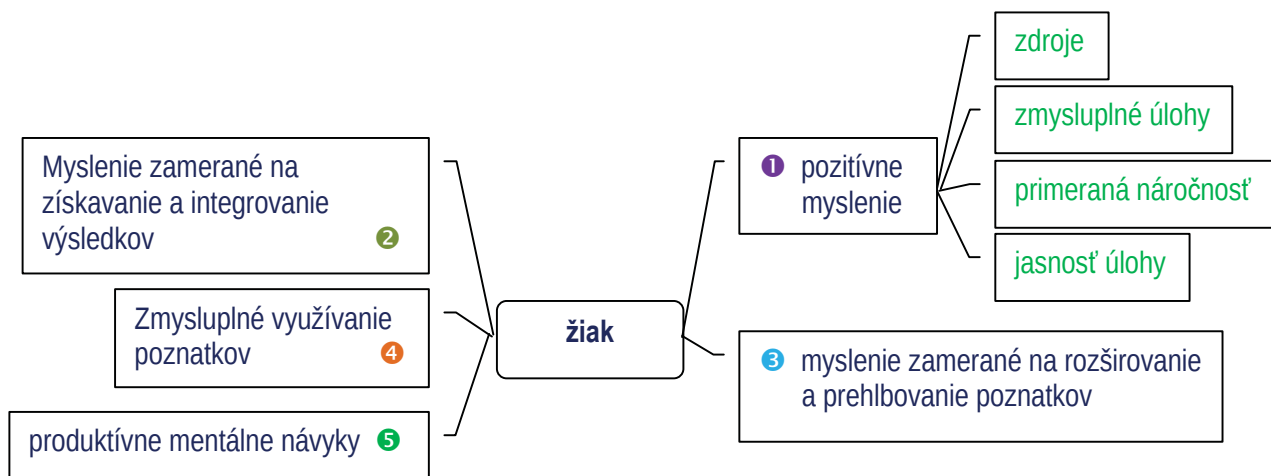
Pri určovaní pedagogických stratégií si premyslite, akým spôsobom môžete ako škola spoločne rozvíjať kľúčové kompetencie. A prečo chcete rozvíjať kľúčové kompetencie? Ktoré vzdelávacie stratégie by ste si spoločne vybrali? V tomto prípade ide o spojenie síl vyučujúcich všetkých predmetov.

Pri projektovaní predmetu je však treba myslieť na to, čo a v akom poradí má pri učení urobiť žiak, aby sa skutočne niečo naučil = pochopil to a vedel to použiť.

Preto chceme viac upozorniť na proces učenia sa žiakov a od toho je potrebné odvíjať projektovanie vzdelávania a navrhnuť model výučby.

Proces učenia zahŕňa interakciu 5 typov myslenia. Marzano (1997) ich nazval 5 dimenzií učenia sa, ktoré vychádzajú z 5 dimenzií myslenia. Učenie je komplexný systém interaktívnych procesov.

Čo potrebuje žiak, aby mal podmienky pre aktívne učenie. V nasledujúcej schéme je to zakreslené.

Keďže reforma neznamená len nové dokumenty a vytvorenie materiálov, dôležitá je aj samotná práca učiteľa v triede a proces učenia sa žiakov.

Pri efektívnom učení sa zohráva veľmi dôležitú úlohu **pozitívne myslenie žiakov**.

Preto mnohí odborníci kladú veľký dôraz na sociálnu klímu v triede. Ak je zlá klíma v škole, ani výborne postavený vzdelávací program nepomôže dosiahnuť ciele. Preto v prvom rade si pri plánovaní vzdelávania učiteľ musí stanoviť stratégie ako navodiť už od začiatku školského roka pre svoj predmet pozitívnu klímu v triede. Pozitívna klíma neznamená len to, ako sa k sebe správajú žiaci, ale aj to, ako sú motivovaní na vyučovanie.

Žiaci sú najviac motivovaní, ak sú presvedčení, že úlohy, ktoré riešia, majú význam pre ich osobné ciele.

V dobrej klíme v triede je možné realizovať vyučovanie tak, aby žiaci prežívali radosť, pretože pocit radosti vyvoláva vylučovanie hormónu dopamínu, ktorý kladne pôsobí na ďalšie učenie, povzbudzuje do ďalšieho učenia a prispieva ku koncentrácii pozornosti. Naopak strach, stres vedú k vylučovaniu hormónu kortizolu, ktorý obmedzuje niektoré časti a funkcie mozgu. (Petlák, 2009, str. 28)

Naprojektovať zmysluplné hodnotné úlohy znamená, že s ohľadom na žiakov koncipujeme úlohy v oblasti ich záujmov, a také, ktoré vychádzajú z reality žiakov. Dovoľíme študentom kontrolovať špecifické aspekty úlohy a podporíme prirodzenú zvedavosť študentov. Vedome usmerňovať úlohy k študentovým záujmom znamená jednoducho vedieť, o čo majú študenti záujem a potom spojiť naše úlohy s ich záujmami. Budovať na prirodzenej zvedavosti študentov je ďalší spôsob, ako urobiť úlohu relevantnou.

Primeraná náročnosť úlohy

Pre motiváciu žiakov je podstatné, aby každý z nich mal pocit, že na hodine dosiahol úspech. Pri projektovaní predmetu je potrebné, aby mal učiteľ premyslené, čo chce dosiahnuť.

Jasnosť úlohy, čo znamená, že ak učiaci sa nemajú jasný model ako úloha bude vyzeráť, keď bude doriešená, ich úsilie vyriešiť úlohu bude často neefektívne.

Zdroje

Žiaci musia mať pocit, že majú potrebný materiál, čas, podmienky a pod.

Žiak sa zameriava na získavanie a integrovanie poznatkov

Základným princípom učenia sa je, že získavanie vedomostí zahŕňa v sebe subjektívny proces interakcie medzi tým, čo už vieme a čo sa chceme naučiť. Ak nevieme nový obsah spojiť s niečím, čo už vieme, učenie je ťažšie. Spojenie našich predošlých vedomostí s tým, čo sa mienime naučiť, je vždy prvý typ myslenia, ktorý použijeme, keď získavame nové vedomosti. Avšak jednoduché pripojenie nestačí. Efektívne učenie sa si vyžaduje hlbšiu analýzu novej informácie, aby sa organizovala a tvarovala spôsobmi, ktoré osvetlia, čo je dôležité a zároveň odstránia chyby.

Rozširovanie a zdokonaľovanie učenia je vtedy, ak pokračujeme v učení sa, rozširujeme a zdokonaľujeme, čo už vieme.

Zmysluplné využívanie poznatkov

V škole pre študentov pripravujeme viac úlohy alebo projekty krátkodobého charakteru, ktoré sa obvyčajne dajú vyriešiť na jednej vyučovacej hodine. Avšak v živote je potrebné riešiť dlhodobé úlohy. Preto odporúčame, napriek tomu, že projektové učenie je v súčasnosti veľmi populárne, venovať sa radšej menšiemu počtu projektov, ale dlhodobejším.

V návode na ŠkVP odporúčame radšej celoškolské projekty, ktoré sú zadané na začiatku roka s danými témami, do ktorých sa môžu zapojiť viaceré ročníky a môže sa to na konci roka vyhodnotiť na školskej minikonferencii.

Produktívne mentálne návyky.

Mnohí ľudia získavajú určité množstvo vedomostí a zručností v predmete, ale nevedia, ako si počínať, keď sú konfrontovaní s novými situáciami. Preto častejšie zdôrazňujeme kľúčové kompetencie, ktoré nechápeme ako módný výstrelok, ale chceme upozorniť viac na kombináciu vedomostí, zručností a postojov.

5.15 SCENÁR VYUČOVACEJ HODINY

Ďalší krok je, ako z učebných osnov pripraviť vlastný projekt vzdelávania pre svoj predmet.

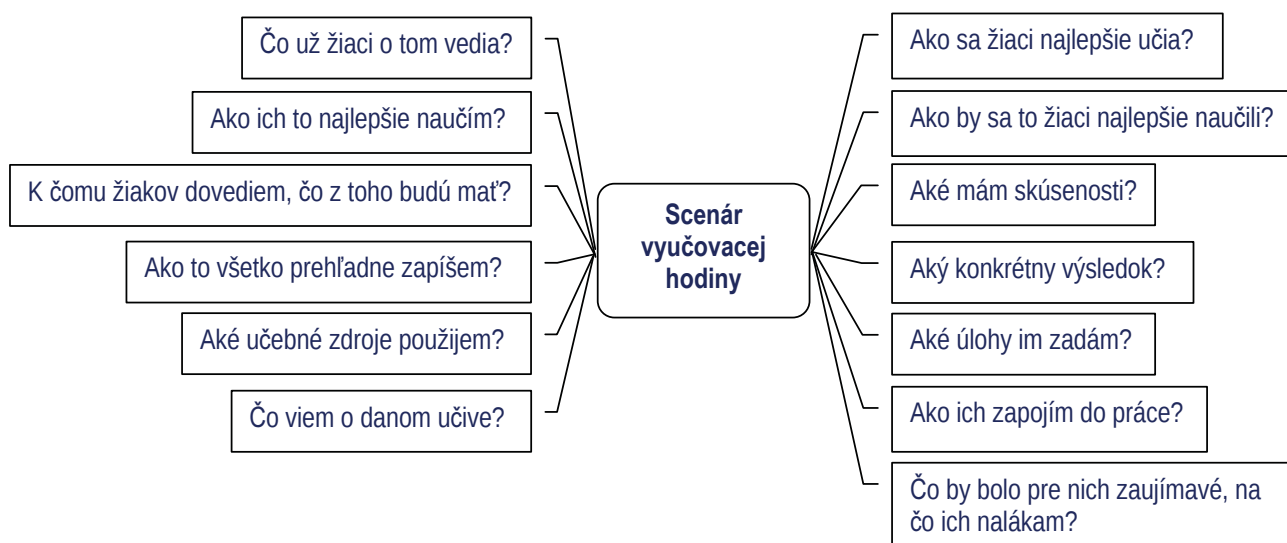

Na tomto mieste sa zamyslíme, ako si učiteľ môže rozpracovať učebné osnovy na školský rok. Ide najmä o premyslenie stratégií pri rozpracovaní jednotlivých tematických celkov, tém a prierezových tém. Zoradenie rozpracovaných tém do časového harmonogramu bude následná úloha.

Na základe Štátneho vzdelávacieho programu je úloha učiteľa aplikovať učivo do vyučovacieho procesu, sformulovať ciele, kompetencie, ktoré chce rozvinúť u žiaka, čo im učivo prinesie, aké metódy je potrebné zvoliť, čím obohatiť vyučovanie.

Pri konštruovaní projektu vyučovania predmetu si určite kladiete otázky ako sú uvedené v nasledujúcej schéme.

O čom budem rozmýšľať, keď budem tvoriť scenár vyučovacej hodiny?

Ako postupovať

Jednou z chýb, ktorú robia učitelia pri formulovaní výučbových cieľov je malá schopnosť chápať prípravu vyučovania ako proces organizácie učebných činností žiakov a ďalšia chyba je, ak ciele nie sú prepojené s procesom, ale sú formulované veľmi formálne.

Každý predmetový učiteľ by si mal sadnúť a zamyslieť sa nad tým:

- Ktorými kľúčovými kompetenciami vybavujem žiaka vo svojom predmete pre život. Ako dovediem žiaka k tomu, aby našiel problém, vyhľadal k nemu patričné informácie, objavil rôzne varianty riešenia, problém vyriešil a svoje rozhodnutie obhájil? A ako si overím, že to žiak skutočne zvládol?

- Ako môžem cieľmi, ktoré uvádzam a témami predmetu prispieť k rozvíjaniu kompetencií, o ktoré sa snaží celá škola?

Od kľúčových kompetencií vedie cesta k formulovaniu vlastných výstupov. Skúste si premyslieť, ako postupovať vo vlastnom vyučovacom predmete. Ujasnite si vstupy a výstupy.

Výstupy - čo má žiak vedieť (obsahový štandard) a na akej úrovni (výkonový štandard). Vedieť správne sformulovať výstup je potrebnou kompetenciou učiteľa. K tomu je potrebné poznať ciele a v operacionalizovanej podobe (neurčitok) sformulovať výstup. Výstupy musia byť overiteľné.

Výstupy si sformulujte na základe vzdelávacích štandardov pre svoj predmet. Môžete to urobiť dvoma spôsobmi:

Rozdeliť jednotlivé výstupy z celého stupňa na čiastkové a mať na mysli, k čomu to môžem žiakov doviest' v danom ročníku. Tak sa vytvorí niekoľko výstupov, ktoré smerujú k naplneniu jedného očakávaného výstupu na konci stupňa. Ak poznám výstupy, potrebujem doviest' žiaka k nim prostredníctvom obsahu? Výstupy zo vzdelávania sú dané vo vzdelávacom štandarde. Je potrebné vytvoriť si databázu tzv. základných alebo kľúčových pojmov a základných zručností, čo majú žiaci s kľúčovými pojmami urobiť, čiže vedie to k **stanoveniu učiva**. Rozdelenie učiva do ročníkov je veľmi náročné, pretože k tomu je potrebné mať znalosti z pedagogiky, psychológie, didaktiky, poznať vývinové obdobia detí a pod. Každý predmet obsahuje učivo. Každý učiteľ si ale musí vytvoriť prehľad pojmov, ktoré sa v danom učive nachádzajú a urobiť z nich systém, ktorý bude aj učiteľovi vlastný. Samozrejme, môžu tam byť odchýlky, ktoré sú prejavom reagovania na podmienky školy. Mať jasno v pojmoch, vytvoriť si pojmové mapy. Prečo pojmy? Z pojmov sa dá vytvoriť pojmová mapa, dá sa s nimi dobre pracovať, triediť ich a vytvárať z nich systém. Stanovením kľúčových pojmov učiva tak môžete zamedziť zbytočnému učeniu sa veľkému množstvu pojmov.

Pri výstupe je dôležité, aby sa žiak naučil vysvetľovať, obhajovať, porovnávať, tvoriť a nie len spamäti vymenovávať. Znova sa vrátíme pri týchto operacionalizovaných cieľoch k Bloomovej revidovanej taxonómii. Pomôže aj Krathwolova taxonómia, alebo Marzano – Kendalova taxonómia. Pri hľadaní daných pojmov spolupracujte vzájomne s ostatnými kolegami. Tí vám totiž môžu poskytnúť spätnú väzbu. Je dobré dať to aj kolegovi iného predmetu. Vtedy najlepšie zistíte, ktoré pojmy sú naozaj podstatné.

Aké sú problémy? Učitelia, najmä začínajúci, majú tendenciu naprojektovať si program podľa toho, ako sa to robilo v minulosti alebo podľa učebnice. Pre skúsených učiteľov je zase skôr problém držať krok s novými poznatkami v odbore predmetu.

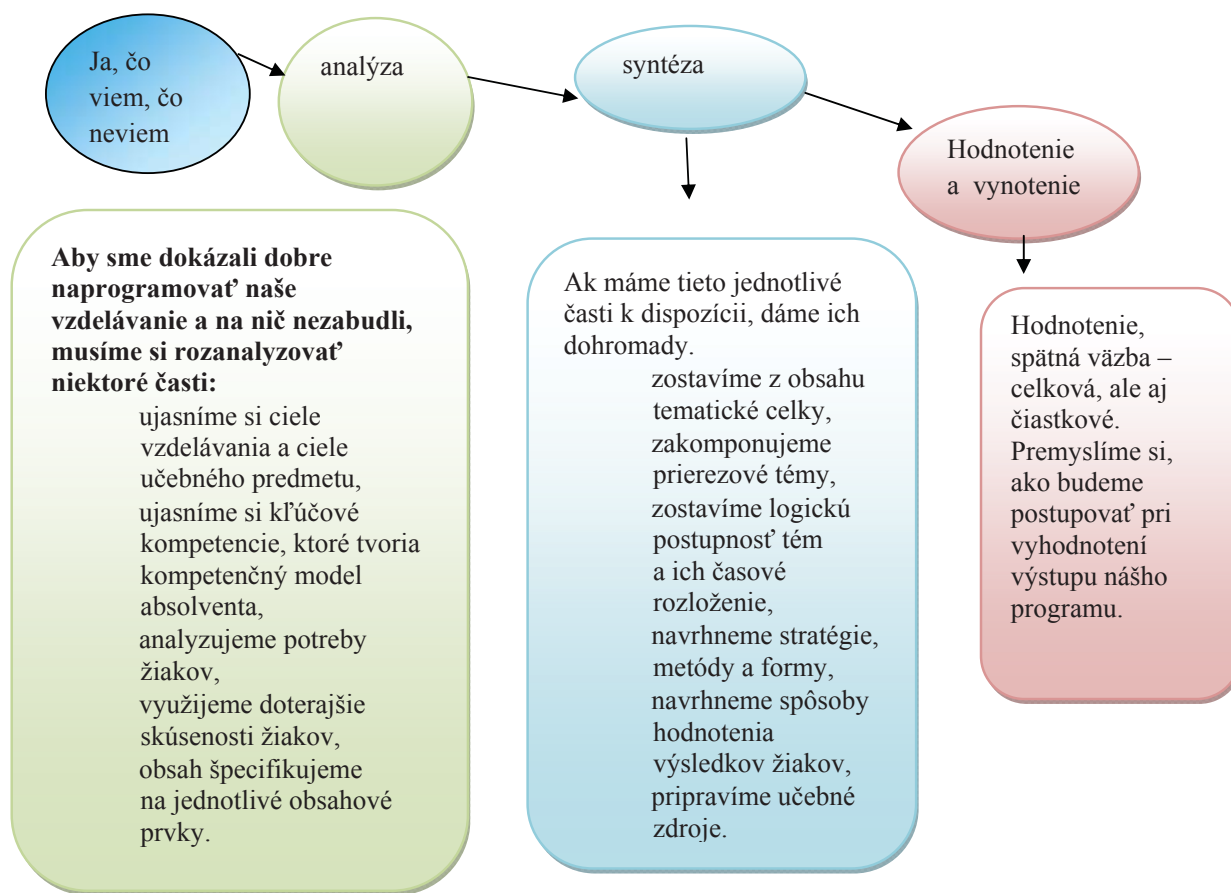
Výber učebných činností. Pri plánovaní výučby je možné naplánovať si viacero alternatív, a tým aj vyučovanie rôznymi alternatívnymi metódami. Je známe, že čo platí v jednej triede, nemusí platiť v druhej triede. Pri výbere metódy pre konkrétnu triedu sa riadime aj podľa aktuálneho stavu.

Učiteľ musí vždy reagovať na situáciu v triede a podľa toho rozhodovať o výbere stratégie. Neznamená to však, že je potrebné mať na hodine veľa činností. Pre každú činnosť je potrebné mať dostatok času a voliť stratégie tak, aby úlohy boli dlhodobejšie a v rámci nich získali žiaci viacero poznatkov.

Vyhodnotenie efektívnosti vzdelávacieho programu

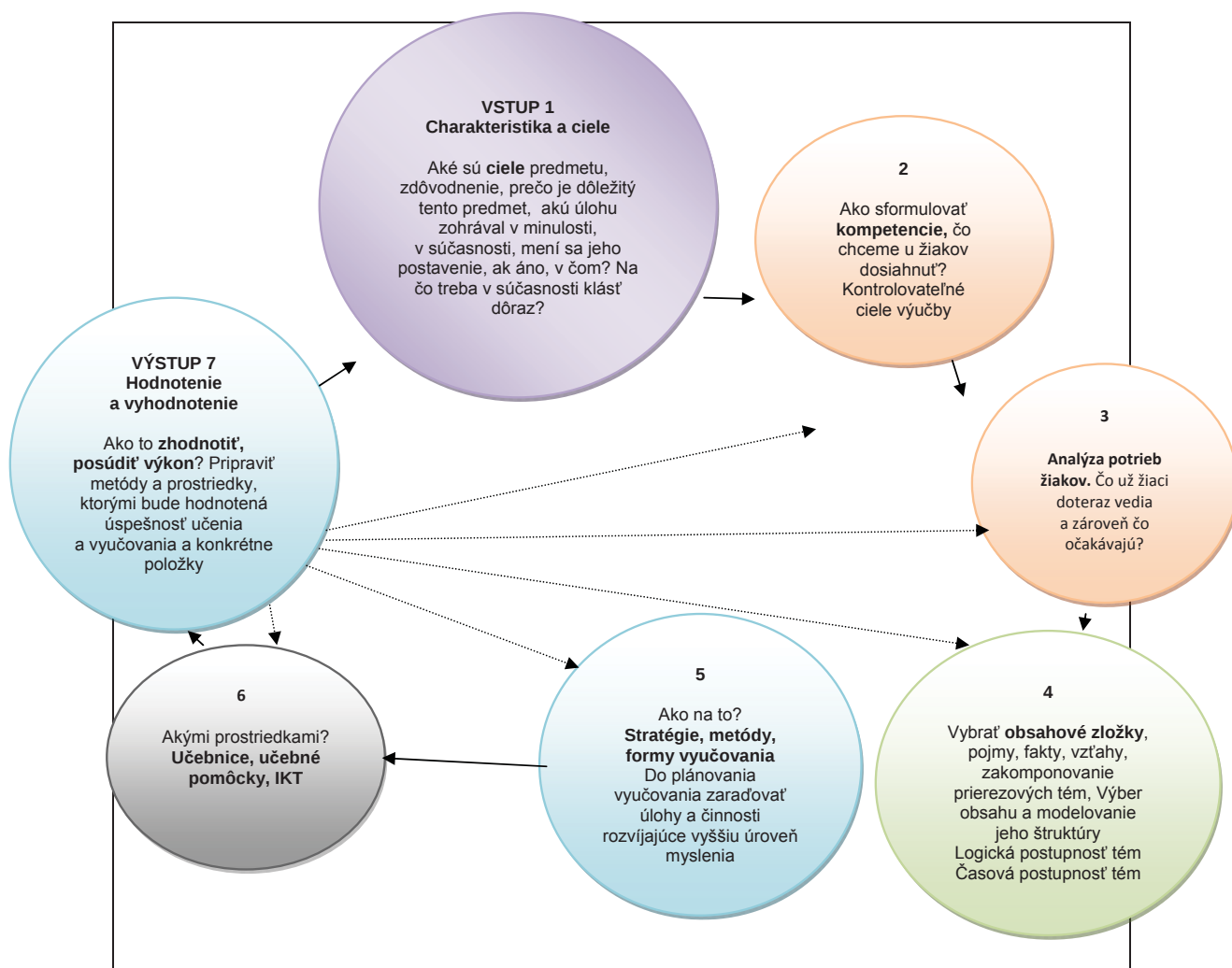
Spôsob vyhodnotenia (vnútorného) je súčasťou vzdelávacieho programu a je spätnou väzbou.

Aké sú kroky pri tvorbe vzdelávacieho programu predmetu.

Kroky projektovania scenára vyučovania predmetu – pred tvorbou tematického výchovno-vzdelávacieho plánu

Schéma, čo všetko potrebujeme poznať, keď chceme projektovať program vzdelávania. Postupnosť jednotlivých krokov vytvára systém so vstupom, výstupom a spätnou väzbou. Jednotlivé kroky sú zostavené do systému od vstupu k výstupu. Vstupom sú sformulované ciele a kompetencie, analýza potrieb žiakov. Výstupom sú výsledky vzdelávania žiakov. Jednotlivé šípky znázorňujú postupnosť jednotlivých krokov.

5.16 UČEBNÉ ZDROJE

Prehľad učebných zdrojov, ktoré môžeme vo vyučovaní využiť. Učebné zdroje poskytujú informácie žiakom, poskytujú im potrebné poznatky, ale majú ich aj motivovať, kontrolovať, umožňovať sebakontrolu. Každý učebný zdroj má svoje vlastné funkcie, ktoré plní vo výchovno-vzdelávacom procese. V schéme uvádzame, aké funkcie plní učebnica, čo všetko môže žiakovi ponúknuť. Podobne môžeme hodnotiť každý učebný zdroj s prihliadnutím na špecifiká. V škole sa môžu používať aj učebné texty, ktoré vytvoril učiteľ školy. Za učebné zdroje, používané v škole, zodpovedá riaditeľ školy.

Všetky materiály, určené na vyučovanie, z ktorých žiaci získavajú potrebné vedomosti, zručnosti a rozvíjajú ich kompetencie, označujeme ako učebné zdroje.

Môžeme ich rozdeliť :

1. Učebné zdroje, určené žiakovi

Učebnica, atlas, pracovný zošit, čítanka, doplnková literatúra: (pre žiakov) odborná literatúra pre žiaka, časopisy, atlasy, CD, DVD, nástenné mapy, modely, internet.

2. Učebné zdroje, určené učiteľovi

Odborná literatúra pre učiteľov - metodické príručky, učebnica pre učiteľov, pedagogická a psychologická literatúra (knihy, časopisy), metodické CD, DVD, encyklopédie, vedecké publikácie, internet.

3. Materiálne učebné pomôcky

Laboratórne prístroje, aparatúry,

Didaktická technika, fotoaparát, prehrávač, počítač, dataprojektor, interaktívna tabuľa

4. Nemateriálne učebné zdroje

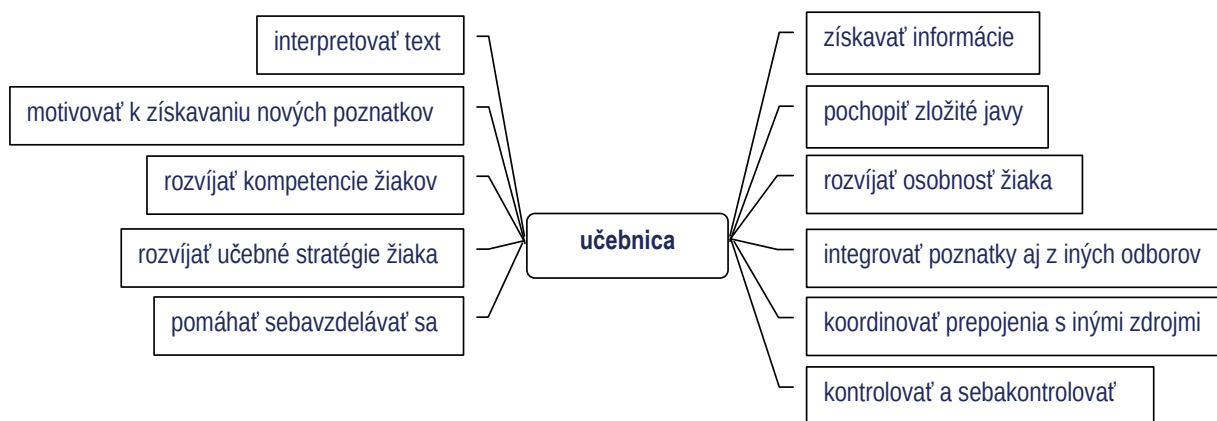
Žiakove zážitky, skúsenosti. Ale aj učiteľove skúsenosti. Koľkokrát ste použili svoje skúsenosti ako zdroj učenia pre žiakov?

Učebné zdroje

učebnice	Doplnková literatúra pre žiakov	Odborná literatúra pre učiteľov	Učebné pomôcky	Materiálne učebné pomôcky	Ďalšie zdroje	Nemateriálne učebné zdroje
So schvaľovacou doložkou MŠ SR a hradené z finančných prostriedkov MŠ SR	Doplnková literatúra buď s odporúčacou doložkou MŠ SR alebo bez nej. Atlas, pracovný zošit, encyklopédia, zobrazenia technikou. Zvukové a obrazové záznamy – CD, DVD. Textové materiály.	Metodické príručky, odborné publikácie. Pedagogické a psychologické publikácie. A všetky tie, ktoré sú určené pre žiakov.	Originálne predmety a reálne skutočnosti (prírodniny, výrobky a výtvary, javy a deje, zvuky). Zobrazenie a znázornenie predmetov a skutočností, modely zobrazenia priame – obrazy, fotografie, mapy, diagramy, fólie NA MEOTAR, rozmnožené materiály, učebný softvér.	nástenky, tabule, vývesky experimentálne úpravy, laboratórne prístroje, aparatúry interaktívne tabule.	Internetové stránky.	Žiakove skúsenosti, zážitky.

Vo vyučovaní sa používajú viaceré zdroje, avšak klasickou zostáva stále učebnica. Napriek mnohým prognózam, že elektronické učebnice vytlačia tlačene učebnice, nielen na Slovensku, ale v mnohých štátoch, tlačene učebnica je naďalej obľúbená. Vydavateľstvá venujú veľkú pozornosť obsahovej, didaktickej aj estetickej stránke učebnice. A tým sa postavenie učebnice vo vzdelávacom procese mení. Učebnica je naďalej hlavným zdrojom učebnej činnosti žiaka a nie je len na to, aby žiak z nej získal potrebné informácie, má v sebe oveľa viac.

Zamyslite sa, čo všetko môže žiak od učebnice očakávať:

5.17 HODNOTENIE ŽIAKOV

Spätná väzba je veľmi dôležitá pri každom systéme.

Základnou funkciou spätnej väzby je kontrola realitou. Aby táto kontrola realitou bola efektívna, je potrebný systém, v ktorom môže prichádzať spätná väzba neustále o každom prvku systému.

Prečo je hodnotenie tak dôležité?

Prečo je hodnotenie také zložité?

Pretože je každodenné a súvisí s pojmami: rozhodovanie, vyhodnotenie, prehodnotenie

Hodnotenie vzdelávacích výsledkov žiakov

Vráťme sa ešte k cieľom vzdelávania, ktoré sú pre nás určitými svetielkami, kam sa uberáme so svojimi žiakmi. Ideme po určitej ceste, ktorou je vyučovací proces. Na tej ceste sa pozeráme ako cieľ najlepšie dosiahneme, či je spôsob kráčania po ceste dobrý alebo ho bude treba korigovať, prípadne sa vrátiť. Sledovanie cesty je hodnotenie. Je to posudzovanie miery dosiahnutia predpokladaných výsledkov, ktoré vedú k úspechu.

Aké sú najčastejšie chyby pri hodnotení?

Prevláda viac sumatívne ako formatívne hodnotenie.

Prevláda viac záverečné ako priebežné hodnotenie.

Prevláda viac normatívne ako kritériálne hodnotenie.

Málo je používané hodnotiace portfólio.

Cieľom **hodnotenia práce žiakov a priebežného vyhodnocovania, ako aj záverečného vyhodnocovania vzdelávacích výsledkov žiakov** v škole je poskytnúť žiakovi a jeho rodičom spätnú väzbu o tom, ako žiak zvládol danú problematiku, v čom má nedostatky, kde má rezervy a aké sú jeho pokroky. Súčasťou hodnotenia je tiež povzbudenie do ďalšej práce, návod, ako postupovať pri odstraňovaní nedostatkov.

Cieľom je zhodnotiť prepojenie vedomostí so zručnosťami a spôsobilosťami.

Podľa školského zákona č. 245/2008 Z.z., § 55, sa hodnotenie vykonáva podľa úrovne dosiahnutých výsledkov

- a) slovným hodnotením
- b) klasifikáciou
- c) kombináciou klasifikácie a slovného hodnotenia

My by sme radi toto hodnotenie doplnili o hodnotiace portfólio.

Hodnotenie žiakov. Organickou súčasťou výchovno-vzdelávacieho procesu prebiehajúceho v škole sú činnosti spojené s poskytovaním spätnej väzby žiakom, ich hodnotením a sebahodnotením, ako aj s autoevalváciou práce školy ako celku. **Hodnotenie žiakov** uskutočňujú učitelia bežne počas celého školského roku, ale vzhľadom na nové prístupy a obsah vzdelávania je potrebné zmeniť aj prístup k hodnoteniu žiakov, používať aj inovované postupy a metódy hodnotenia.

Aké má byť hodnotenie žiakov v škole?

Vo všeobecnosti v našich školách prevláda normatívne a sumatívne hodnotenie založené na porovnávaní jednotlivých žiakov v triede, častokrát bez toho, aby žiaci pochopili, prečo sú pri riešení niektorých úloh alebo problémov neúspešní, bez toho, aby mohli nachádzať cesty k zlepšeniu. V priebehu hodnotenia je príliš veľký dôraz kladený na kognitívnu oblasť. Neraz dochádza k situácii, že sa žiaci stávajú iba pasívnymi objektmi hodnotenia, nemajú možnosť sa na hodnotení podieľať a často ani pochopiť, podľa akých meradiel ich učiteľ posudzuje. Hodnotenie dosahovaných výsledkov je príliš všeobecné, čím sa informačná hodnota úspechov aj neúspechov žiaka výrazne znižuje.

Pre nový typ vzdelávania (ktoré by logicky malo „vyvstať“ z reformy nášho výchovno-vzdelávacieho procesu) v škole, (ale nielen v nej), je vhodné najmä formatívne, kritériálne a autentické hodnotenie. Má sa realizovať prostredníctvom spätnej väzby, byť pravdivé ale neohrozujuce, budovať na dôvere medzi učiteľom a žiakom (učiteľom-rodícom, žiakom-žiakom). Okrem klasifikácie pomocou päťstupňovej škály, slovného hodnotenia, kombinovaných foriem hodnotenia, sa môže hodnotenie realizovať na základe vypracovaných alebo vyriešených aplikačných úloh súvisiacich s kľúčovým učivom (témou), Gardnerovou teóriou viacnásobných inteligencií a revidovanou Bloomovou taxonómiou vzdelávacích cieľov. Prínosom pre žiakov by bolo posudzovanie konkrétnych prác, portfólií, projektov, praktických činov, dramatizácií, prípadových štúdií. Takýto spôsob evalvácie je však nemysliteľný bez zmeny prístupov a zmeny vyučovacích metód.

Slovné spojenie **pedagogická evalvácia** znamená v pedagogike zisťovanie, porovnávanie a vysvetľovanie skutočností, ktoré charakterizujú stav, kvalitu, efektívnosť vzdelávacej sústavy. Zahŕňa v sebe hodnotenie vzdelávacích procesov, hodnotenie vzdelávacích projektov, hodnotenie vzdelávacích výsledkov, hodnotenie učebníc a podobne. Pedagogická evalvácia je dôležitá predovšetkým v súvislosti s korekciou a inováciou vzdelávacej sústavy, pre stratégie plánovania jej rozvoja. Opiera sa o rozsiahlu vedeckú základňu – o edukometriu, o efektívnosť vzdelávania a iné. (Průcha, J., Walterová, E., Mareš, 1995 s. 146). Zmyslom pedagogickej evalvácie je poskytovať hodnotiace informácie o celej pedagogickej realite a aj k takémuto hodnoteniu by sme mali (mohli?) v budúcnosti dospieť. Pedagogickú evalváciu v celej svojej šírke a zložitosti potrebujeme „ako soľ“.

Vymedzenie pravidiel hodnotenia žiakov v ŠkVP

Cieľom hodnotenia je poskytnúť **spätnú väzbu** žiakovi, učiteľovi, škole ako celku i rodičom. Súčasťou hodnotenia je **motivácia** žiakov do ďalšej práce a v prípade problémov **návod** na ich odstránenie.

Prostredníctvom hodnotenia získavajú všetci zainteresovaní informáciu o tom:

- ako žiaci ovládajú stanovené ciele,
- v čom sa žiaci zlepšili,
- v čom sa žiaci majú ešte zlepšiť,
- ako dokážu žiaci používať to, čo sa naučili,
- či výchovno-vzdelávacie metódy a postupy boli správne.

Hodnotenie smerujeme k tomu, aby aj samotní **žiaci** dokázali objektívne posúdiť a **hodnotiť svoju prácu**, vynaložené úsilie, rezervy a tiež hodnotiť prácu svojich spolužiakov.

Vo svojom ŠkVP škola stanoví **spôsob hodnotenia** žiakov a vymedzí **pravidlá** pri hodnotení, ktoré budú pre všetkých vyučujúcich **záväzné**.

Spôsoby hodnotenia žiakov si škola určuje podľa vlastných podmienok a záverov. Kritériá hodnotenia žiakov je potrebné odvíjať od kľúčových kompetencií.

Milí učitelia, ponúkame vám niekoľko rád:

Ponúkame vám niekoľko všeobecných **pravidiel** hodnotenia žiakov:

- Máme vedieť, v čom a prečo sa vzdelávame, kedy a akým spôsobom budeme hodnotiť.
- Dávame prednosť **pozitívnemu** hodnoteniu, až potom si radi vypočujeme o nedostatkoch, ktoré chápeme ako rozvojové možnosti.
- Budeme radi, ak sa budete snažiť o **partnerský vzťah** s nami (a nebudete uplatňovať „mocenské“ postoje). Vážime si vás, keď ste naozaj dobrí odborníci.
- Radi by sme videli, ako hodnotíte **individuálne** zlepšenie každého jedného žiaka.
- Hodnotením nikdy **neznižujte dôstojnosť** nás, žiakov.
- Podklady pre hodnotenie získavajte sledovaním, ako sme pripravení na vyučovanie, z písomných prác, analýzou našich rôznych činností, konzultáciou s inými vyučujúcimi, psychológmi, sociálnymi pracovníkmi, rodičmi.
- Máme právo spraviť **chybu** (je to normálne), chceme sa naučiť, ako s ňou pracovať.

V svojom školskom vzdelávacom programe je vhodné **podrobnejšie** rozpracovať niektoré pravidlá hodnotenia a klasifikácie.

Napríklad:

„na jeden deň môžeme v triede naplánovať len jednu súhrnnú písomnú prácu“,
„súhrnnú písomnú prácu oznámime žiakom 10 dní vopred“,
„za koordináciu písomných prác v triede zodpovedá triedny učiteľ“,
„žiak má právo v jednom dni odpovedať ústne len jeden raz“,...

Pri klasifikácii by sme sa mali snažiť:

- **kritériá** jednotlivých známok vytvárať **spoločne** so žiakmi,
- dať žiakovi možnosť **bez vysvetlenia** povedať „**nie som pripravený**“, zároveň spolu prijatými pravidlami „ošetriť“, aby sa toto právo nezneužívalo,
- dať žiakom možnosť **diskutovať** o známke,

- aby žiaci mali dostatok času na prípravu (učenie, precvičovanie, upevňovanie), písomné práce oznamovať vopred,
- aby jedna známka za písomnú prácu neovplyvnila výslednú známku za klasifikačné obdobie, ...

Správne hodnotenie je vždy:

- **jednoznačné/objektívne**
- **zrozumiteľné**
- **vecné/doložiteľné faktami**
- **všestranné**
- **efektívne/nikoho neobťažuje**
- **hodnotí to, na čom boli obe strany dohodnuté.**

K hodnoteniu vzdelávacích výsledkov žiakov:

Riadte sa podľa školského plánu hodnotenia, to znamená, ak sú centrálné zadane termíny hodnotenia priebežného stavu výsledkov žiakov školy, prispôbte svoj časový harmonogram overovania vzdelávacích výsledkov.

Premyslite si hodnotenie a vyhodnotenie. Čo budete hodnotiť? Majte konkrétne sformulované čiastkové výstupy, ktoré budú predpokladom zvládnutia vzdelávacieho štandardu a rozvíjania kompetencií.

Kedy budete hodnotiť? Po akých časových úsekoch, napríklad na začiatku školského roka, v priebehu školského roka po určitých tematických celkoch, na záver školského roka.

Akým spôsobom budete hodnotiť? Nemalo by to byť len ústne alebo písomné skúšanie, skúste využiť aj ostatné metódy.

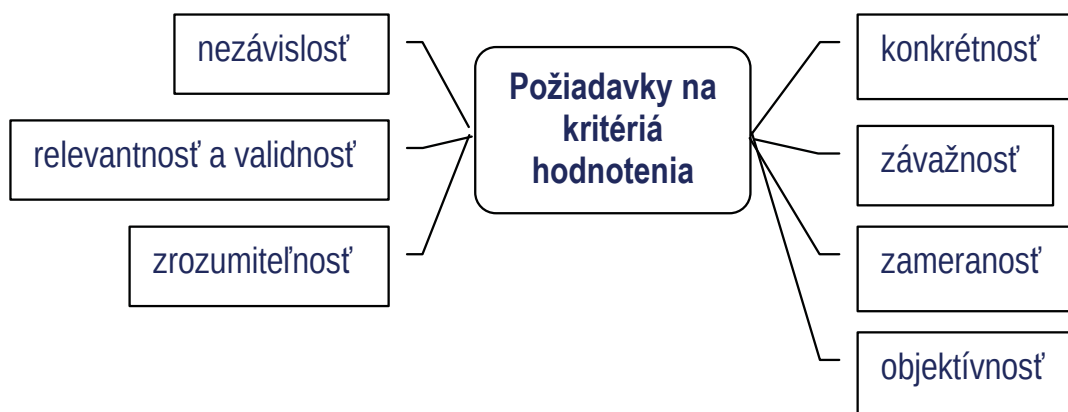
5.17.1 KRITÉRIÁ HODNOTENIA

budú zisťovať, či žiak vzdelávací výstup daný výkonovým štandardom zvládol alebo nie. Musia byť vždy zamerané na stanovené vzdelávacie výstupy. Pokiaľ výkonové štandardy stanovujú, čo má žiak vedieť, urobiť, aké má mať postoje, hodnotovú orientáciu a pod., kritériá stanovujú, ako a podľa čoho sa pozná, či si žiak naozaj tieto kompetencie osvojil.

Na **stanovenie kritérií hodnotenia** snažte sa uplatňovať nasledujúce **usmernenia**:

- Každé stanovenie sa začína **aktívnym slovesom v minulom čase**.
- Kritérium musí byť **merateľné a hodnotiteľné platnými a spoľahlivými metódami**.
- Kritérium hodnotenia musí byť **jasné a jednoznačné**.
- Kritérium hodnotenia sa zameriava na **proces a výsledok**, ktorý musí žiak preukázať.
- Kritérium zamerané **na výsledok** bude vo svojom stanovení uvádzať **za slovesom prídavné meno** konkretizujúce daný výsledok.
- Kritérium zamerané **na proces** bude vo svojom stanovení uvádzať **za slovesom príslovku** konkretizujúcu daný proces.

Pri stanovovaní kritérií hodnotenia zohľadňujte nasledujúce **odporúčania**:

Konkrétnosť – musí sa jasne a konkrétne vymedziť, čo sa bude od hodnoteného žiaka vyžadovať. Kritériá musia byť natoľko konkrétne, aby rôzni skúšajúci dospeli k porovnateľným výsledkom hodnotenia výkonov žiaka, aby sa zabezpečila objektívnosť a spravodlivosť hodnotenia.

Závažnosť a relevantnosť – pri hodnotení vymedzujeme iba tie dôležité kritériá, ktoré sú v úzkom vzťahu s hodnoteným výkonom. Neopodstatnené kritériá by mohli viesť k neadekvátnemu a nepreukázanému hodnoteniu.

Zameranie – kritériá by mali byť zamerané na:

- proces,
- výsledok,

ktoré má žiak preukázať. Jedno kritérium môže zisťovať súbežne proces aj výsledok. Musíme však vždy prihliadať na formuláciu očakávaného výkonu.

Objektívnosť – každé kritérium by malo byť formulované tak, aby mohlo byť overené a aplikované pri každom hodnotení rovnako, aby umožnilo používať objektívne metódy hodnotenia.

Zrozumiteľnosť a kvalita – kritérium musí byť zrozumiteľné, jednoznačné, nesmie pripustiť rôzne výklady. Malo by zahŕňať aj určenie kvality:

- Kritériá hodnotenia zamerané na výsledok používajú vo svojom stanovení prídavné meno hneď za slovesom, ktoré určuje charakteristické rysy výsledku.
- Kritériá hodnotenia zamerané na proces oceňujú kvalitu formou použitej príslovky.

Nezávislosť – kritériá, ktoré patria k určitému výkonu je dôležité stanoviť tak, aby boli relatívne nezávislé od ostatných výkonov, aby mali vypovedateľnú hodnotu iba k určitému výkonu.

5.17. 2 ŽIACKE PORTFÓLIO

je systematická zbierka študentovej práce a relevantných materiálov, ktoré vyjadrujú študentove aktivity, úspech v jednom alebo viacerých školských predmetoch. Zbierka (kolekcia) obsahuje aj hodnotenie a sebahodnotenie, ktoré je sprievodcom hodnotiaceho portfólia, sprievodcom výberu obsahu a kritériá pre rozhodovanie o kvalite práce. Cieľom je pomôcť študentom vytvoriť portfólio, ktoré bude zobrazovať okrem vedomostí, zručností aj ich talent, usilovnosť.

Práve preto, aby žiaci nemali pocit, že vedľa veľa urobiť a učitelia si to nevšímajú a všímajú si len to, čo oni chcú, je prospešné, ak sa rozhodnete hodnotiť žiakov na základe žiackeho portfólia.

Nie je to ľahká vec, má svoje klady aj zápory, ak si ho dobre premyslíte, uvidíte, že je to veľmi dobrá vec a budete mať z objavovania svojich žiakov radosť. A oni budú mať radosť, že môžu svoje záujmy vložiť do svojho vlastného portfólia. Portfólio nemá význam len pre hodnotenie žiakov, učí ho robiť si svoje vlastné portfólio, ktoré sa mu zídne pri svojom nástupe do zamestnania alebo pri prezentovaní samého seba.

Existujú dva druhy portfólií, ktoré môžete v škole využiť.

- **Portfólio zamerané na procesy**
- **Portfólio zamerané na produkty**

Portfólio zamerané na procesy zameriava sa na fázy učenia a ponúka progresívne záznamy o študentovom raste. Portfólio zamerané na produkty ukazuje zvládnutie štúdia, úlohy a obsahuje len tie najlepšie práce. Učitelia používajú portfólia na pomoc študentom identifikovať vzdelávacie ciele, postupnosť pokroku.

Kroky v procese práce s portfóliom

1. Je potrebné jasne identifikovať obsah portfólia, v ktorom sú ukážky študentských prác, úvahy, pozorovanie učiteľa a konferenčné záznamy.
2. Mať vypracované hodnotiace postupy pre sledovanie obsahu portfólia a pre klasifikáciu prác portfólia. ...
3. Premyslieť organizovanie portfólia a jeho využitie v práci žiaka

Výhody hodnotenia na základe portfólia

- Podporí študentov v sebahodnotení, reflexii a kritickom myslení.
- Umožní meranie výkonnosti založené na skutočných ukážkach študentských prác.
- Poskytuje flexibilitu pri meraní plnenia svojich cieľov.
- Umožňuje učiteľom a študentom zdieľať zodpovednosť za stanovenie študijných cieľov.
- Hodnotí pokrok smerom k dosiahnutiu cieľov.
- Umožňuje študentom vstúpiť do procesu učenia.
- Podporuje spoluprácu vzdelávacích aktivít, vrátane vzájomného hodnotenia a učenia.
- Umožňuje kooperatívne učenie skupín a rovesnícke učenie.
- Zabezpečuje proces štruktúrovania štúdia v niekoľkých fázach.

- Poskytuje príležitosti pre študentov a učiteľov k diskusii o cieľoch učenia a pokroku smerom k týmto cieľom v štruktúrovaných a neštruktúrovaných rozhovoroch.

Nevýhody portfólia

- Je potrebné viac času na plánovanie a systém hodnotenia.
- Zhromaždenie všetkých potrebných dát a prác môže byť objemné a ťažké.
- Rozvoj systematického a zámerného systému riadenia je ťažké, avšak tento krok je nevyhnutný, aby portfólio bolo viac, než len náhodná zbierka študentských prác.

A prečo je ešte portfólio zaujímavé? Na základe portfólia žiaka sa o ňom dozviete veľa iných vecí, na ktoré nemáte čas a môžete hodnotiť prácu žiaka vtedy, keď na to máte čas.

K hodnoteniu vám odporúčame všímať si žiakov aj podľa jednotlivých druhov inteligencie podľa Gardnera.

Druhy inteligencie

- **Telesne-pohybová inteligencia** - ľudia s týmto druhom inteligencie sa výborne učia všetko, čo zahŕňa pohyb, napríklad športy alebo tanec, často majú tzv. pohybovú pamäť - pamätajú si veci prostredníctvom svojho tela viac ako obrazy a slová.
- **Interpersonálna inteligencia** - prejavuje sa v medziľudských vzťahoch a pri jednaní s inými ľuďmi, ľudia s vysokou interpersonálnou inteligenciou bývajú extroverti, citliví na náladu ostatných a dobre pracujú v skupine.
- **Verbálne-jazyková inteligencia** - ako dobre dokáže jedinec zaobchádzať s jazykom, vyjadrovať sa (aj písomne), ako rýchlo sa učí nový jazyk, a pod. Ľudia s vysokou verbálne-jazykovou inteligenciou sú dobrí v písaní, čítaní, rozprávaní príbehov a učia sa najlepšie čítaním, písaním poznámok, počúvaním a diskusiou.
- **Logicko-matematická inteligencia** - zahŕňa numerické schopnosti, tzv. výpočty kupujúcich, ale aj abstraktné myslenie, schopnosť logickej analýzy a logického posudzovania, blíži sa najviac tomu, čo označujeme „tradičnou“ inteligenciou.

Howard Gardner

- **Intrapersonálna inteligencia** - týka sa introspekcie a sebareflexie, títo ľudia bývajú často introverti a radšej pracujú sami, uvedomujú si samých seba a schopní dobre porozumieť vlastným emóciám a motiváciám, najlepšie sa učia, keď sa môžu venovať problému v pokoji, osamote.
- **Vizuálne-priestorová inteligencia** - osoby s vysokou vizuálne-priestorovou inteligenciou sú dobrí vo vizualizácii a mentálnej manipulácii objektov, ľahko riešia puzzle či hlavolamy, majú dobrú vizuálnu pamäť a taktiež orientáciu.
- **Hudobná inteligencia** - zahŕňa posluchové schopnosti, cítenie rytmu a hudby, takto nadané osoby majú dobrý hudobný sluch - niekedy dokonca absolútny - sú dobrí v speve, hraní na hudobných nástrojoch alebo v skladaní hudby, pri učení si radi púšťajú hudbu ako pozadie.

ZÁKLADNÉ PODMIENKY NA VZDELÁVANIE ŽIAKOV SO ŠPECIÁLNYMI VÝCHOVNO-VZDELÁVACÍMI POTREBAMI

6

V tejto časti ŠKVP sa uvedie zameranie školy na vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami podľa kategórie, resp. otvorenosť školy pre všetkých žiakov. Na všeobecnej úrovni sa charakterizuje, ako je prostredie školy vytvorené pre vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (špeciálne postupy, organizačné formy, personálne, materiálne podmienky a priestorové úpravy), t.j. žiakov:

- so zdravotným znevýhodnením,
- zo sociálne znevýhodneného prostredia,
- s nadaním.

6.1 ŽIACI SO ZDRAVOTNÝM ZNEVÝHODNENÍM

- zameranie školy podľa zdravotného znevýhodnenia, resp. otvorenosť pre všetkých,
- priestorové úpravy, ktoré škola realizovala (napr. bezbariérový prístup, úpravy v triedach, úprava hygienických zariadení, zriadenie rehabilitačného oddelenia, vytvorenie tried na individuálne alebo skupinové vyučovanie týchto žiakov a pod.),
- spolupráca s rodičmi a ďalšími subjektmi podľa potreby,
- materiálne zabezpečenie pre vzdelávanie týchto žiakov (špeciálne učebnice, učebné a kompenzačné pomôcky a pod.),
- individuálny výchovno-vzdelávací program (stručná charakteristika, kto ho vypracováva, spolupráca so zákonným zástupcom),
- špecifiká hodnotenia vzdelávacích výsledkov žiakov,
- špecifické vyučovacie predmety, ktoré sa na škole vyučujú vo vzdelávaní týchto žiakov,
- špecifiká, ktoré škola zabezpečuje vo vzdelávaní týchto žiakov (napr. posunková reč pre žiakov so sluchovým postihnutím, špeciálne počítačové programy pre žiakov so zdravotným znevýhodnením, fyzioterapeutická starostlivosť a pod.).

Podmienky na vzdelávanie žiakov so zdravotným znevýhodnením je potrebné charakterizovať na takej úrovni, aby mal zákonný zástupca, resp. žiak dostatok informácií o tom, na akej úrovni je zabezpečené vyučovanie týchto žiakov.

6.2 ŽIACI ZO SOCIÁLNE ZNEVÝHODNENÉHO PROSTREDIA

6.3 ŽIACI S NADANÍM

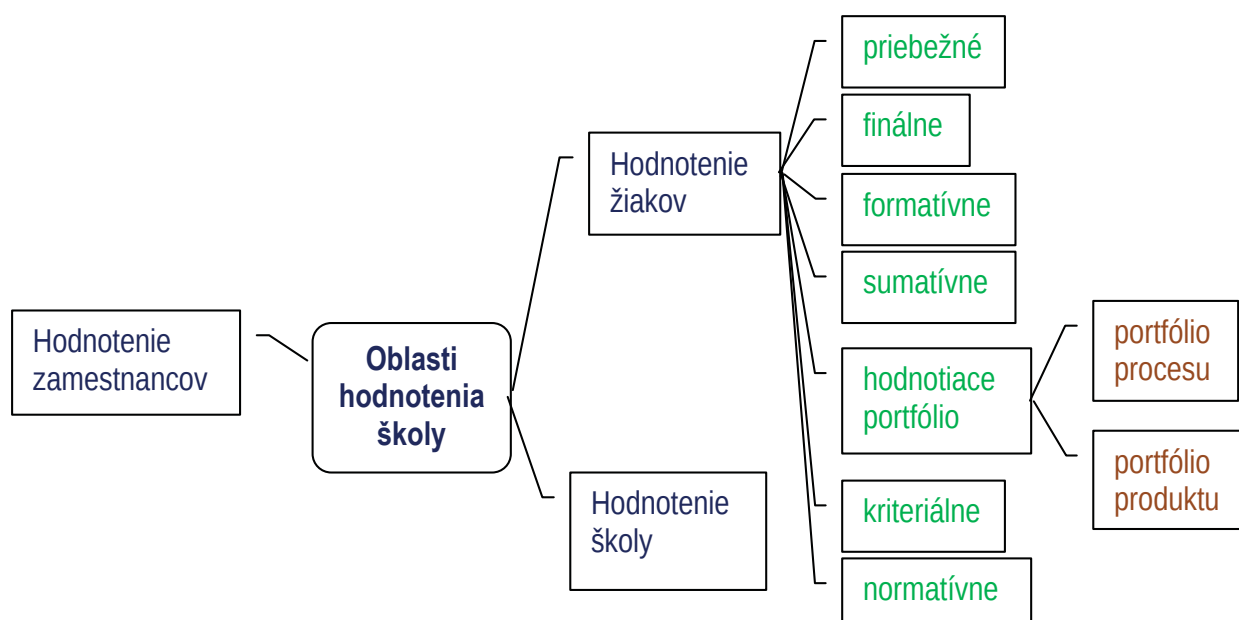
- zameranie školy na rozvíjanie konkrétneho druhu nadania (intelektové, umelecké, športové, praktické), prípadne pripravenosť rozvíjať viaceré (ktoré) druhy talentov,
- priestorové úpravy, ktoré škola realizovala (napr. vytvorenie tried na individuálne alebo skupinové vyučovanie nadaných žiakov, vytvorenie špecializovaných učební, príprava telocvične a športovísk),
- spolupráca s externými odborníkmi (učiteľmi školy vyššieho stupňa, pracovníkmi výskumných a vývojových inštitúcií, výrobných závodov, športovými trénermi, aktívnymi umelcami a pod.),
- zapojenie tútorov (spomedzi pedagógov, externých spolupracovníkov školy, starších spolužiakov, vysokoškolských študentov) do práce s nadanými žiakmi,
- odborné personálne zabezpečenie (absolvovaná odborná príprava pedagogických pracovníkov, servis psychológa a pod.), utvorenie a práca odborného tímu,
- spolupráca s rodičmi (vrátane ich informovaného súhlasu so zaradením dieťaťa do programu pre nadaných),
- materiálne zabezpečenie pre vzdelávanie nadaných žiakov (špeciálne učebnice, encyklopédie, alternatívne učebné materiály, učebné pomôcky, výpočtová a rozmnožovacia technika a pod.),
- v prípade individuálnej integrácie možnosť pracovať so žiakmi podľa individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu (stručná charakteristika, kto spolupracuje na jeho tvorbe),
- možnosť zriadiť špeciálne triedy (podmienky, za akých sa takáto trieda zriadi – napr. počet žiakov s príslušným nadaním, prípadne požadovaný stupeň nadania, osobitné podmienky zaradenia do takýchto tried – napr. talentové skúšky a ich obsah),
- prípadné špecifiká hodnotenia vzdelávacích výsledkov nadaných žiakov,
- predmety, prípadne vzdelávacie obsahy a témy, ktoré sa na škole vyučujú vo vzdelávaní nadaných žiakov nad rámec štátneho vzdelávacieho programu.

VNÚTORNÝ SYSTÉM KONTROLY A HODNOTENIA ŠKOLY

Vnútorný systém kontroly a hodnotenia sa uskutočňuje v troch oblastiach.

Keďže všetky oblasti hodnotenia súvisia s cieľom našej práce, uvedieme všetky tri. Dôležité pri tvorbe školského vzdelávacieho programu je vypracovať si systém, kedy budete hodnotiť jednotlivé oblasti a akými nástrojmi.

1. **Hodnotenie výchovno-vzdelávacej práce žiakov a vyhodnotenie výsledkov ich činnosti ako aj vyhodnotenie ich výsledkov.**
2. **Hodnotenie zamestnancov.**
3. **Hodnotenie školy – externé alebo interné.**

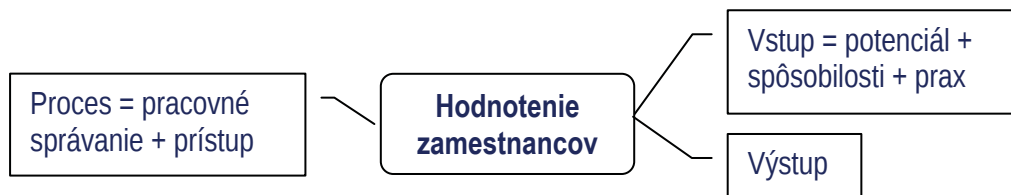
V školskom vzdelávacom programe si uvedte, na čo sa bude zameriavať vaše hodnotenie zamestnancov, kedy a akým spôsobom ho budete realizovať.

7.1 METÓDY A PROSTRIEDKY HODNOTENIA

Vymedzujú cesty a spôsoby overovania kompetencií a špecifických cieľov výučby. Odporúčame ich uvádzať vo vzťahu k vzdelávacím výstupom. Štandardne sa pripravujú spolu pri stanovení vzdelávacích výstupov – výkonových štandardov. Je to nevyhnutné, aby sme mohli zistiť, či si žiak osvojil predpísaný výkon na požadovanej úrovni, či vykonal správne danú činnosť (prácu, výrobok, ...) alebo či má požadované schopnosti a postoje, musíme k stanoveným vzdelávacím výstupom určiť, na základe akej metódy preveríme výkon žiaka a aké prostriedky hodnotenia sú najvhodnejšie.

7.2 HODNOTENIE ZAMESTNANCOV

Hodnotenie zamestnancov môže byť v troch etapách:

Predpoklady efektívneho systému hodnotenia:

- model hodnotenia má podporu vedenia, je akceptovaný zamestnancami,
- je v súlade s kultúrou školy,
- podporuje ciele školy ako organizácie a zodpovedá jej stratégiám,
- má jasné kritériá a je administratívne nenáročný,
- je zároveň hodnotiaci, ale aj rozvíjajúci,
- je nepretržitý, to znamená buď priebežné alebo pravidelné monitorovanie,
- je vyhodnocovaný (dôležité je aj hodnotenie hodnotiaceho systému) (podľa Hroníka, str.86).

Pri zavádzaní systému hodnotenia si treba odpovedať na niekoľko otázok:

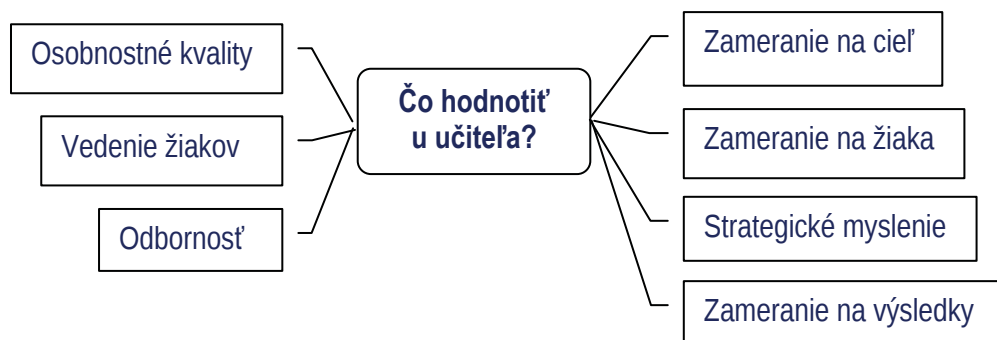
- Koho a čo budeme hodnotiť?
- Ako a čím (systém a metódy)?
- Ako bude systém zavádzaný – (naraz alebo postupne)?
- Kto ho bude robiť a akú bude mať kvalifikáciu?
- Ako bude zaistená nezávislosť a nestrannosť (spravodlivosť)?
- Ako zabezpečiť prijatie systému a dôveru v neho?
- Ako bude hodnotenie dokumentované?
- Kto a ako bude kontrolovať kvalitu systému?

Určenie krokov pri vytvorení systému

1. Určenie výkonnostných požiadaviek, oblasti hodnotenia, výber vhodných metód,
2. Príprava hodnotiteľov.
3. Prediskutovanie metód so zamestnancami.
4. Hodnotenie podľa daných kritérií.

Hodnotenie zamestnancov si môže stanoviť škola. Je možné si napríklad najprv stanoviť oblasti, v ktorých budeme hodnotiť zamestnanca, tzv. jeho kompetenčný model. Námety, čo môže byť kompetenčný model zamestnanca, si každá škola vytvára sama.

Môžu to byť:

Kompetencie učiteľa	Charakteristika
Odborné vedomosti a zručnosti	Dokonale ovláda svoje predmety
Zameranie na žiaka	Pozná žiakov, analyzuje ich potreby a záujmy, vie si pripraviť učebné stratégie na základe toho, aby motivoval žiakov a tým dosiahol výborné výsledky, využíva spätnú väzbu k zlepšovaniu procesu.
Zameranie na výsledky	Má jasne stanové ciele, čo chce so žiakmi dosiahnuť, aby žiaci dosiahli čo najlepšie výsledky a kompetencie, v čom chce škole pomôcť
Strategické myslenie	Uvedomuje si širší kontext svojej práce v triede so záležitosťami školy, regiónu ale aj celoslovenského vzdelávania (využívanie výsledkov medzinárodných meraní), prispieva k novým nápadom.
Vedenie ľudí	Buduje výkonné tímy nielen v triede ale aj v škole so spolupracovníkmi, aktívne rozvíja schopnosť ľudí prostredníctvom náročných úloh, cieľov, spätnej väzby, vedie a motivuje ľudí aj menej výkonných.
Osobnostné kvality	Snaží sa rozvíjať v odborných a pedagogických záležitostiach, má dobré vzťahy s kolektívom, vie jasne a účinne komunikovať so žiakmi, je osobne bezúhonný.

Vnútný systém kontroly a hodnotenia zamestnancov školy. Každá škola by mala navrhnúť svoj systém kontroly a hodnotenia zamestnancov školy. Existujú dva spôsoby hodnotenia: formatívne a sumatívne. Formatívne hodnotenie sa používa na zvýšenie kvality výchovy a vzdelávania. Sumatívne hodnotenie sa používa na rozhodovanie. Na hodnotenie pedagogických a odborných zamestnancov školy možno použiť tieto metódy:

- Pozorovanie (hospitácie).
- Rozhovor.
- Výsledky žiakov, ktorých učiteľ vyučuje (prospech, žiacke súťaže, didaktické testy zadane naraz vo všetkých paralelných triedach, úspešnosť prijatia žiakov na vyšší stupeň školy a pod).
- Hodnotenie výsledkov pedagogických zamestnancov v oblasti ďalšieho vzdelávania, tvorby učebných pomôcok, mimoškolskej činnosti a pod.
- Hodnotenie pedagogických a odborných zamestnancov manažmentom školy.
- Vzájomné hodnotenie učiteľov (čo si vyžaduje aj vzájomné hospitácie a „otvorené hodiny“).
- Hodnotenie učiteľov žiakmi.

7.3 HODNOTENIE ŠKOLY

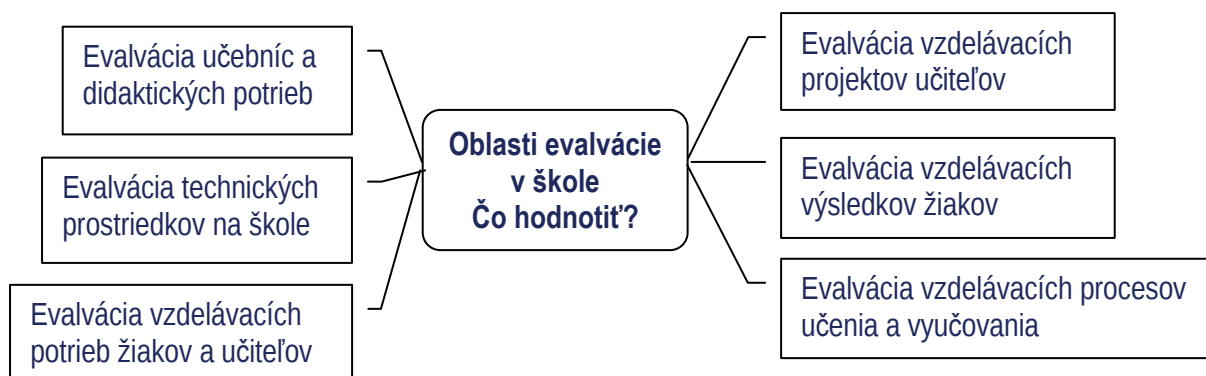
Cieľom hodnotenia školy je, aby žiaci, ich rodičia, región získali dostatočné a hodnoverné informácie o tom, ako zvládajú požiadavky na ne kladené. A aj preto, aby celá pedagogická aj nepedagogická verejnosť vedela, ako škola dosahuje ciele.

Dôraz je kladený na dve veci:

- konštatovanie úrovne stavu,
- zisťovanie súvislostí a okolností, ktoré výsledný stav ovplyvňujú.

Má evalvácia školy zmysel a ak áno, tak v čom?

Čo hodnotiť v škole ?

Existuje viacero spôsobov ako vykonať autoevalváciu školy.

Pri autoevalvácii školy by ste si mali určiť oblasti, ciele, kritéria, nástroje aj časové rozvrhnutie. **Nástroje evalvácie môžu byť:** dotazníky pre žiakov, rodičov, verejnosť, výsledky žiakov v medzinárodných meraniach, eseje, brainstorming, hospitácie, pracovné semináre učiteľov, analýza údajov.

7. 4 AUTOEVALVÁCIA ŠKOLY

Do popredia sa dostáva pravidelná autoevalvácia a dlhodobá, založená na dlhodobom pozorovaní s jasne stanovenými cieľmi, metódami a nástrojmi. Cieľom je najmä posúdiť vlastnú výkonnosť školy a nájsť kritické miesta, aby ich bolo možné ľahšie odstrániť ešte skôr, ako ich zistí inšpekcia. Ak škola vie, kde má slabé stránky, môže ich odstrániť a postupne sa vylepšovať.

Hodnotiť sa môžu napríklad výsledky celoštátneho monitoringu v matematike, slovenskom jazyku, zapojenie sa do rôznych súťaží a umiestnenie žiakov v nich, klasifikácia žiakov, výsledky získané didaktickými testami a dotazníkmi pre žiakov, učiteľov, rodičov a pod., školské dokumenty (plán práce školy, inšpekčná správa atď.). Autoevalvácia školy je systematický, pravidelný a štrukturovaný proces, v ktorom škola zhromažďuje a vyhodnocuje údaje o svojej činnosti. Je to priebežná diskusia o tom, čo sa v škole deje, čo bolo „dobré“ a treba v tom pokračovať, čo bolo „zlé“ a treba to napraviť.

Môže poskytnúť odpovede na otázky:

- o Aká je kvalitná škola?
 - o Má význam poznať, aká je naša škola?
 - o Nestačí škole len hodnotenie zvonku (inšpekcia, hodnotiace správy školy,...)?
 - o Ako spoznáme (riaditeľ a učiteľia), že naša škola je skutočne kvalitná?
 - o Aké metódy a techniky môžeme (riaditeľ, učiteľia) použiť, aby sme získali poznanie o kvalite vlastnej školy?
 - o Ktoré prejavy a výsledky života školy sú skutočne rozhodujúce pre jej kvalitu?
 - o Ako získané poznatky využiť pri ďalšom skvalitnení práce školy?
- (upravené podľa Pavlov, 1999)

Vo vnútornej autoevalvácii školy si škola v ŠKVP stanoví ciele a kritériá autoevalvácie zamerané na hodnotenie procesov prebiehajúcich vo vnútri školy, metód a foriem práce učiteľov, riadenia apod. Používa individuálny vzťahový rámec - založený na posudzovaní zlepšenia školy v čase.

V súvislosti s týmto krokom si škola vymedzí nástroje, ktoré hodlá používať a evalvačnú činnosť si časovo rozplánuje. Medzi efektívne nástroje patrí SWOT analýza a dotazníková metóda, ale aj videoštúdie.

Pri hodnotení jednotlivých indikátorov kvality je potrebné si klásť takéto a podobné otázky:

1 Vzdelávacie výsledky:

- Aké sú vedomosti, zručnosti a postoje žiakov v jednotlivých ročníkoch a v jednotlivých vyučovacích predmetoch?
- Dosahujú žiaci vzdelávacie štandardy?
- V porovnaní s predošlými rokmi sú vedomosti, zručnosti a postoje žiakov lepšie, horšie alebo približne rovnaké?
- Rozdiely vo vedomostiach, zručnostiach a postojoch medzi najlepšími a najhoršími žiakmi sa zmenšujú, zväčšujú alebo sú približne rovnaké?

2 Výsledky v oblasti výchovy:

- Aké úspechy dosahuje škola v zlepšovaní mravných vlastností žiakov, rozvíjaní ich pozitívnych občianskych postojov, ochote spolupracovať, v iniciatívnosti, schopnosti myslieť pozitívne a tvorivo?
- Ako vplýva na výsledky školy v oblasti výchovy sociálny pôvod žiakov, ich pohlavie, telesné či psychické znevýhodnenie alebo iné príčiny vyvolávajúce nerovnosť a nespravodlivosť?
- Do akej miery sa problematika výchovy prejednáva medzi učiteľmi?
- Z akých zdrojov získava škola informácie o výsledkoch v oblasti výchovy, ako môže svoje závery dokázať?

3 Úspešnosť žiakov po absolvovaní školy:

- Kde odchádzajú absolventi školy (na školu vyššieho typu, do zamestnania – akého zamestnania)? Koľkí sú nezamestnaní?
- Do akej miery zodpovedá pracovné zaradenie absolventov školy profilu absolventa školy?
- Ako pripravila škola svojich žiakov na toto ich pracovné zaradenie po ukončení školy?
- Súvisí úspešnosť uplatnenia absolventov školy s ich pohlavím, sociálnym pôvodom, etnickou príslušnosťou?
- Kde sú absolventi školy po jednom, dvoch, troch... rokoch po absolvovaní školy?

4 Využitie vyučovacieho času:

- Koľko vyučovacích hodín sa na škole celkove neodučí (odpadne z akýchkoľvek dôvodov)? Aké sú dôvody odpadnutia vyučovacích hodín?
- Aké je využitie vyučovacieho času (koľko percent je venované vyučovacím aktivitám a koľko percent neproduktívnej činnosti, napr. zápis do triednej knihy, karhanie žiakov apod.)?
- Koľko času vynakladajú žiaci na domácu prípravu na vyučovanie? Je to produktívne využitý čas?
- Koľko hodín je záškoláctvo žiakov?
- Aký je rozdiel vo využívaní času (aktivita na vyučovaní a čas venovaný domácej príprave na vyučovanie) medzi najlepšími a najslabšími žiakmi?
- Koľko hodín sa na škole vyučuje nekvalifikovane (aj zastupovaním neprítomných učiteľov)?

- Koľko percent vyučovacích hodín odpadne alebo sa vyučuje nekvalifikovane z jednotlivých vyučovacích predmetov?

5 Kvalita vyučovacieho procesu:

- Má škola jasne stanovené edukačné ciele a výkonové štandardy pre žiakov? Sú s nimi oboznámení žiaci i učitelia a sú pre nich pochopiteľné?
- Aká je efektívnosť učenia sa žiakov?
- Aká je efektívnosť vyučovania učiteľov?
- Ako zisťuje škola kvalitu vyučovacieho procesu, ako ju vyhodnocuje, ako stimuluje učiteľov k zvyšovaniu kvality vyučovacieho procesu?
- Ako pomáha škola začínajúcim učiteľom a učiteľom, ktorí majú ťažkosti s vyučovaním?
- Pristupuje sa vo vyučovacom procese ku všetkým žiakom rovnako?

6 Prekonávanie prekážok v učení (podpora znevýhodnených žiakov):

- Ako sa na škole zisťujú problémy (prekážky) v učení sa žiakov?
- Ktoré kategórie žiakov dostávajú podporu (zvyšujú starostlivosť) a ktoré nie?
- Akým spôsobom sú podporovaní znevýhodnení žiaci vo vyučovacom procese? Do akej miery je tento spôsob efektívny?
- Aký názor majú na podporu znevýhodnených žiakov rodičia, žiaci a učitelia?
- Do akej miery sú problémy s učením spôsobené individuálnymi príčinami žiakov, nevhodnými vyučovacími postupmi učiteľov alebo neefektívnou organizáciou podpory znevýhodnených žiakov zo strany manažmentu školy?

7 Škola ako miesto pre učenie:

- Používajú sa na škole také organizačné formy, ktoré umožňujú žiakom optimálne sa učiť?
- Monitorujú a vyhodnocujú učitelia pravidelne učebné pokroky svojich žiakov?
- Je na škole vypracovaný systém stimulujúci efektívne a kvalitné vyučovanie?
- Zohľadňuje školské kurikulum potreby a želania žiakov?
- Do akej miery sú žiaci spokojní s ich učiteľmi?
- Aká je sociálna klíma na vyučovaní jednotlivých predmetov?
- Existuje na škole rovesnícke učenie?

8 Škola ako sociálne prostredie:

- Aká je sociálna klíma na škole? Vyskytuje sa na škole šikanovanie, protekcionárstvo, úplatkárstvo a podobné negatívne javy u žiakov, učiteľov? Správajú sa žiaci a učitelia navzájom s rešpektom?
- Sú pravidlá školského poriadku jasné, sú v nich uvedené odmeny i sankcie za správanie? Sú odmeny a tresty spravodlivé a pre všetkých rovnaké?
- Majú žiaci školy príležitosť podieľať sa na rozhodovaní a niesť zodpovednosť? Môžu bez obáv predkladať návrhy?
- Aká je kvalita vzťahov medzi učiteľmi a žiakmi?
- Môžu sa žiaci aktívne podieľať na sociálnom živote školy?

9 Škola ako profesionálne prostredie:

- Ako prebieha na škole rozhodovanie? Kto sa na ňom podieľa?
- Ako je zabezpečené na škole ďalšie vzdelávanie učiteľov? Aké sú jeho ciele, obsah, metódy, kvalita, účasť?

- Ako je na škole zabezpečený odborný rast ostatných zamestnancov?
- Má škola jasnú perspektívu?
- Ako dokáže škola reagovať na zmeny, napr. ktoré môžu ohroziť bezpečnosť žiakov, normálne fungovanie školy a pod.?

10 Škola a rodičia:

- Ako škola komunikuje s rodičmi o učení a učebných pokrokoch, či problémoch ich detí?
- Ako škola zisťuje požiadavky a želania rodičov žiakov a ako ich rešpektuje?
- Navštevujú rodičia školu radi a ako často?
- Správa sa manažment školy a učitelia ku všetkým rodičom rovnako?
- Podporujú rodičia svoje deti v učení, pomáhajú im v učení? Má škola v tomto smere nejakú politiku?
- S koľkými rodičmi sa v priemere individuálne stretne učiteľ (manažment školy) za rok? Koľko času tomu venujú? Koľko schôdzok s rodičmi sa uskutoční ročne (koľko listov rodičom škola odošle, koľko telefonických hovorov s nimi uskutoční)?

11 Škola a miestna komunita:

- Aké sú vzťahy školy s miestnou komunitou? Čo jej škola poskytuje?
- Akým spôsobom komunikuje škola s miestnou komunitou? Ako zisťuje jej potreby, želania? Existujú nejaké pravidelné stretnutia?
- Sú podmienky v miestnej komunite (životné prostredie, zamestnanosť, služby, dôvera a pod.) priaznivé pre chod školy? Podporuje miestna komunita školu, pomáha jej? Ako?

Príklad

Oblasť hodnotenia – príklad	cieľ	kritérium	Nástroj
Podmienky na vzdelávanie Škola	Prostredie, kvalitné vybavenie učebňami, technikou, učebnými zdrojmi	Spokojnosť žiakov, rodičov, učiteľov	Dotazník pre žiakov, rodičov, SWOT analýza
Priebeh vzdelávania	Kvalitná práca učiteľov	Spokojnosť žiakov, rodičov, kvalita výsledkov	Dotazník pre žiakov, porovnávacie testy
Podpora žiakov	podpora všetkých žiakov, individuálny prístup, diferencované vyučovanie	Kvalita výsledkov	Výsledky súťaží, porovnávacie testy, prijímanie na ďalší stupeň školy
Výsledky vzdelávania	Úspešné absolvovanie štúdií, rozvoj kompetencií	Kvalita výsledkov	Klasifikácia, hodnotenie kľúčových kompetencií, testy,
Riadenie školy	Efektívny chod školy	Prevaha pozitívneho hodnotenia	Slot analýza
Výsledky práce školy	Naplnenie koncepčných zámerov	Výrazná prevaha spokojných respondentov	Dotazník pre rodičov a absolventov

Ako rozvíjať učiteľov prostredníctvom kontinuálneho vzdelávania

- **Ďalšie vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov** (ďalej len „ĎVPZ“) má veľký dopad na celkovú úroveň kvality výchovno-vzdelávacieho procesu. Každá škola by si mala vypracovať svoj **školský systém ďalšieho vzdelávania pedagogických a odborných zamestnancov** a každý rok by ho mala aktualizovať. Podrobný a konkrétny plán. Kontinuálne vzdelávanie je súčasťou plánu školy. Škola vytvorí plán kontinuálneho vzdelávania pedagogických i odborných zamestnancov, ktorý je súčasťou ročného plánu školy. Tento systém by mal mať tieto **ciele**:
 - Uvádzať začínajúcich učiteľov do pedagogickej praxe.
 - Udržiavať a zvyšovať kompetenciu (spôsobilosť efektívne vychovávať a vzdelávať) pedagogických zamestnancov.
 - Motivovať pedagogických zamestnancov pre neustále sebavzdelávanie, vzdelávanie, zdokonaľovanie profesijnej spôsobilosti.
 - Zdokonaľovať osobnostné vlastnosti pedagogických zamestnancov, spôsobilosti pre tvorbu efektívnych vzťahov, riešenie konfliktov, komunikáciu a pod.
 - Sprostredkovať pedagogickým pracovníkom najnovšie poznatky (inovácie) z metodiky vyučovania jednotlivých predmetov, pedagogiky a príbuzných vied, ako aj z odboru.
 - Pripravovať pedagogických zamestnancov na výkon špecializovaných funkcií, napr. triedny učiteľ, výchovný poradca, predseda predmetovej komisie, knihovník atď.
 - Pripravovať pedagogických zamestnancov pre výkon činností nevyhnutných pre rozvoj školského systému, napr. pedagogický výskum, tvorba ŠkVP, tvorba štandardov, tvorba pedagogickej dokumentácie,
 - Pripravovať pedagogických zamestnancov pre prácu s modernými materiálnymi prostriedkami: videotechnikou, výpočtovou technikou, multimédiami a pod.
 - Zhromažďovať a rozširovať progresívne skúsenosti z pedagogickej a riadiacej praxe, podnecovať a rozvíjať tvorivosť pedagogických zamestnancov.
 - Sprostredkovať operatívny a časovo aktuálny transfer odborných a metodických informácií prostredníctvom efektívneho informačného systému.

Pripravovať pedagogických zamestnancov na získanie prvej a druhej atestácie.

Kontinuálne vzdelávanie učiteľov i odborných zamestnancov v súlade s platnou legislatívou by mal rešpektovať tieto **princípy**:

- Ďalšie vzdelávanie je právom i povinnosťou každého pedagogického i odborného zamestnanca školy.
- Každý pedagogický i odborný zamestnanec školy má mať možnosť ďalšieho vzdelávania za rovnakých podmienok.
- Ďalšie vzdelávanie a zdokonaľovanie profesionality každého pedagogického i odborného zamestnanca školy má mať odraz v jeho finančnom ohodnotení a profesijnej kariére.
- Základnou hodnotou ďalšieho vzdelávania každého pedagogického i odborného zamestnanca školy má byť kvalita vzdelávania a nie formálne získavanie certifikátov a čiarok za účasť na školeniach.
- Pedagogickí a odborní zamestnanci školy sa aktívne podieľajú na určovaní cieľov, obsahu, prostriedkov i vyhodnocovaní efektívnosti systému ďalšieho vzdelávania. Škola spolupracuje s inštitúciami vytvárajúcimi systém ďalšieho vzdelávania v školstve (najmä s metodicko-pedagogickými centrami) a svoju činnosť s nimi koordinuje.
- Efektívnosť ďalšieho vzdelávania je pravidelne vyhodnocovaná a na základe výsledkov optimalizovaná.

Prioritnou úlohou školy by malo byť vytvorenie takých podmienok, aby každý pedagogický i odborný zamestnanec mal záujem sa neustále vzdelávať, zdokonaľovať svoje majstrovstvo a naopak.

Obsah ďalšieho vzdelávania by mal byť zameraný predovšetkým na udržanie a zvyšovanie pedagogickej spôsobilosti (kompetencie) pedagogických zamestnancov. Zahŕňa najmä inovácie v odbore, inovácie v pedagogike a príbuzných vedách, didaktike jednotlivých vyučovacích predmetov, efektívne postupy výchovy a vzdelávania mládeže, ako aj zásadné problémy nášho školstva.

ZÁVER

Vážení učelia, cieľom tejto metodiky bolo ukázať, že tvorba školského vzdelávacieho programu nie je len tvorba papierového dokumentu, ale je to materiál, v ktorom je cítiť ľudí v škole riaditeľov, učiteľov, žiakov a ich rodičov.

LITERATÚRA:

- ADAIR, J. 2007. Jak se správně rozhodovat a řešit problémy. Computer Press, a.s. Brno.
- Blanchard,K.,Britt,J.,Hoekstra J, P. Zigarmiova: Kdo chce zabít změnu.Beta.2010
- BROMME, R.2008. Pedagogical content knowlede jako konceptuální východisko pro výzkum moudrostí praktiků. In.: Metodologické problémy výzkumu didaktických znalostí obsahu. Paido str. 9-16
- DELORS, J a kol. Učení je skryté bohatství. Zpráva Mezinárodní komise UNESCO „Vzdělání pro 21. století“. Praha. Ústav výzkumu a rozvoje školství. 1997
- GARDNER,H: DIMENZE MYŠLENÍ. PORTÁL.PRAHA 1999.ISBN 80-71-78-289-3
- GOLDBERG.E.: Paradox moudrosti. Karolinum Praha200. ISBN 80-246-1090-6
- HRONÍK, F.2006. Hodnocení pracovníku. Grada Publishing. Praha
- JANÍK. T.2007. Co rozumět termínem pedagogical content knowledge, In: Janík, T.: Pedagogical Content Knowledge nebo Didaktická znalost obsahu. Paido Brno. str. 23- 40
- JANÍK, T. 2008. Zkoumaní didaktických znalostí obsahu: vybrané přístupy , metody a techniky. In: Pedagogical content knowlede jako konceptuální východisko pro výzkum moudrostí praktiků. In.: metodologické problémy výzkumu didaktických znalostí obsahu . Paido 2008. Str. 25-35
- KANSANEN, P.2007 Oborové didaktiky jako základ znalostní báze pro učitele –nebo tomu budeme raději říkat pedagogical content knowledge? In: Janík, T.: Pedagogical Content Knowledge nebo Didaktická znalost obsahu. Paido Brno.
- KYRIACOU, CH: 2008. Klíčové dovednosti učitele. Praha Portál.
- Levšíková, M, Domancová, I.2008. Vzdelávanie žiakov so špeciálnymi potrebami. In: Školský vzdelávací program Raabe. Bratislava
- MAŇÁK, J: Determinanty kurikula. In. Problémy kurikula základní školy. Sborník z pracovního semináře konaného dne 22. června 2006 na Pedagogické fakultě MU Brno, str. 23-28
- MARZANO J.R. 2005. Nové dimenzie vo vzdelávaní. Metodicko-pedagogické centrum Prešov.
- MAZANO,R, KENDALL,J.2007.The New Taxonomy Educational Objectives. Corwin Press. ISBN 978141293
- NAJVAROVÁ, V.2007. Model funkční gramotnosti a RVP ZV. In: Příspěvky k tvorbě a výzkumu kurikula. Paido. Brno
- NOGOVÁ,M: 2008 Školský vzdelávací program. Raabe. Bratislava
- PAVLOV.I.: 1999. Sebahodnotenie(autoevalvácia) kvality školy. Metodické centrum Prešov.
- PETLÁK, E., VALÁBIK, D., ZAJACOVÁ, J.: Vyučovanie-mozog-žiak. Iris.Bratislava 2009. ISBN 978-80-89256-43-3.
- PRŮCHA, J. 1997. Moderní pedagogika. Praha. Portál.
- PRŮCHA. 1998. Pedagogický slovník. Praha. Portál
- ROBINSON, K. 2009. The Element. How Finding your passion Changes Everything. Penguin Books 2009 978-0-141-04525-2
- SENGE,P.M.:2009. Páta disciplína.Teorie a praxe učící se organizace. Management Press, Praha.
- SHULMAN, L: 1986 Those, who understand: Knowledge growth in teaching. Educational researcher., roč. 15. S. 4-14
- ŠVEC, Š. Princípy premeny národnej sústavy školstva. 1999. Pedagogická revue. roč. 51str.5-13.

ŠVEC, Š. Teórie cieľových programov vzdelávania. Pedagogická revue. Ročník 54. č. 3. Bratislava 2002
ŠVEC, Š: Učiť sa byť a uspieť. In Pedagogická revue č. 1., rok 2002, str. 9-32
TOMAN, I.: Motivace zvenčí je jako smrad...za par hodin se vyvětrá. TAXUS International s.r.o Praha 2010
TOMAN, I. 2009 Debordelizace hlavy. Taxus International s.r.o Praha
VETEŠKA, J., TURECKIOVÁ, M.: 2008 Kompetence ve vzdělávání. Grada Publishing. Praha

Internetové zdroje

www.unesco.org/delors/fourpi.htm 18.8.2008
http://www.ted.com/talks/ken_robinson_says_schools_kill_creativity.html
<http://www.clipproject.info/Cliparts.html>

Legislatívne zdroje:

Zákon č . 245/2008 o výchove a vzdelávání (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Názov: **Metodika tvorby školských vzdelávacích programov pre gymnáziá**

Vydal: Štátny inštitút odborného vzdelávania

Rok vydania: 2011

ISBN: 978-80-89247-17-2

© Štátny inštitút odborného vzdelávania

